

RISØR KOMMUNE

HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN 2019-2022 MED BUDSJETT 2019

VEDTATT AV RISØR BYSTYRE 13.12.2018, POLITISK SAK 102/18, ARKIVSAK 2018/1733

Vi skal vokse

- gjennom kunnskap, regional utvikling og attraktivitet

	1) Vedtak.....	4
Del I:	Innledning	9
	2) Rådmannens innledning	9
	3) Sammendrag av Rådmannens forslag.....	12
	3.1 Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon	12
	3.2 Forslag til drifts- og investeringsrammer for perioden	12
Del II:	Bakgrunn for handlingsprogram og økonomiplan	14
	4) Styringssystem	14
	4.1 Kommuneplanlegging i lovverket	14
	4.2 Kommuneplan	15
	4.3 Handlingsprogram og økonomiplan	15
	4.4 Budsjett og virksomhetsmeldinger	15
	4.5 Regionale og statlige planer	15
	5) Økonomisk utvikling i kommunen	16
	5.1 Revidering av distriktsindeksen	16
	5.2 Revidering av nedsatt sats for arbeidsgiveravgift	16
	5.3 Lønns- og prisvekst (Deflator)	17
	5.4 Renter og avdrag	17
	5.5 Realvekst for kommunene	17
	5.6 Statlige finansieringsordninger	18
	5.7 Økonomiske konsekvenser av befolkningsendringer	19
Del III:	Handlingsprogram & Økonomiplan 2019-2022	20
	6) Investeringer i økonomiplan.....	20
	6.1 Forslag til investeringsplan for perioden.....	20
	6.2 Vurdering av kommunens investeringsaktivitet i perioden.....	22
	7) Driftsrammer økonomiplan.....	26
	7.1 Økonomiske konsekvenser av tiltak i handlingsprogrammet.....	26
	7.2 Fellesområdene.....	27
	7.3 Fordeling av rammer i økonomiplan	37
	8) Sektorutvikling fremover.....	41
	8.1 Sektor for Helse og Omsorg	41
	8.2 Sektor for Oppvekst og Inkludering	42
	8.3 Sektor for Samfunnsutvikling	42
	8.4 Utfordringer vil komme, og må håndteres i planperioden	43
	9) Oppsummering Handlingsprogram & Økonomiplan.....	47
Del IV:	Budsjett 2019.....	48
	10) Innledning budsjett	48
	11) Tidsplan og organisering av arbeidet	49
	12) Viktige punkter på fellesområdene for 2019.....	51
	12.1 Lønn / Personell.....	51
	12.2 Renteutgifter	51
	12.3 Skatt og rammetilskudd	52
	12.4 Pensjonskostnader & premieavvik	52
	12.5 Lærlinger	53
	12.6 Utbytte Agder Energi	53

12.7	Regionalstøtte – red. sats arbeidsgiveravgift.....	53
12.8	Statlige finansieringsordninger.....	54
13)	Driftsbudsjettet - fellesområdene.....	55
13.1	Fordeling av initielle rammer for 2019	55
13.2	Felles inntekter og utgifter	59
13.3	Felles Avsetninger.....	61
14)	Sektor-rammer og enhetene	62
14.1	Rådmann & Stab	62
14.2	Sektor for Helse og omsorg.....	65
14.3	Sektor for Samfunnsutvikling	69
14.4	Sektor for Oppvekst & Inkludering.....	73
15)	Investeringer i 2019	77
15.1	Investeringsbudsjettet 2019.....	77
16)	Oppsummering budsjett	79
16.1	Statsbudsjettets betydning for Risør kommune.....	79
16.2	Driftsbudsjettet	83
16.3	Investeringsbudsjettet	91
Del V:	Handlingsprogram 2019-2022 - Tiltaksplan	93
17)	Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene	94
17.1	Kunnskap: Vi skal ha skolerresultater over landsgjennomsnittet.....	94
17.2	Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett.....	98
17.3	Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet	98
17.4	Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen	99
17.5	Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut	102
17.6	Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk.....	111
17.7	Organisasjons- og tjenesteutvikling	112
Del V:	Vedlegg	122
	Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2018-2021	122
	Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr	126
	Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp	127
	Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier).....	128
	Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg	129
	Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsomr. i skjærgården i Aust-Agder.....	134
	Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier	135
	Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger.....	136
	Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil	137
	Vedlegg 10: Plan for trafikk sikkerhetstiltak.....	138

1) Vedtak

Formannskapetets innstilling til Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 ble behandlet i bystyret 13. desember 2018 med følgende vedtak (PS 102/18):

Med hjemmel i kommunelovens §§44, 45 og 46 og Plan- og bygningslovens §§ 11-2 til 11-4 vedtas følgende budsjett for 2019:

1	Avgifter og betalingssatser	
	a	I medhold av eiendomsskatteloven §§ 2 og 3 skrives eiendomsskatten for 2019 ut for hele kommunen. Eiendomsskattesatsen settes til 7 promille. For boligdelen av eiendommer (herunder fritidseiendommer) som ikke benyttes til næringsvirksomhet gjelder en reduksjonsfaktor på 50 prosent av takstverdi. Eiendomsskatten skal betales i seks terminer. Ved taksering og utskrivning av eiendomsskatt benytter kommunen tidligere vedtatte skattevedtekter. Eiendomsskattegrunnlaget holdes uendret fra 2018.
	b	Følgende kommunale avgiftssatser (VAR) endres med virkning fra 1.1.2019: Vann (uendret) og Avløp (uendret) <u>Husholdninger</u> Abonnementsavgift, vann kr.1.428,- (1.386) Abonnementsavgift, avløp kr.1.785,- (uendret) <u>Næring</u> Abonnementsavgift, vann kr.1.428,- (1.386) Abonnementsavgift, avløp kr.1.785,- (uendret) <u>Forbruksgebyr</u> I tillegg kommer forbruksgebyr på: Vann kr. 7,34 pr m3 (uendret) Avløp kr.12,40 pr m3 (uendret) <u>Engangsavgifter (tilkobling)</u> Vann kr. 7 000,- (uendret) Avløp kr. 7 000,- (uendret) <u>Leie vannmåler</u> Vannmålerleie kr.341,78 pr år (uendret) Renovasjon (gebyr settes av RTA) Renovasjon – helårsabonnement kr.2.904,- pr år (tidligere kr.3.004) Hytterrenovasjonen differensieres i kategorier ihht vedlagt brev fra RTA

		<table><tr><th>Kategori</th><th>Fast del</th><th>Volum del</th><th>Sum årsgebyr</th></tr><tr><td>A- Std hytteabonnemet</td><td>752</td><td>825</td><td>1.577</td></tr><tr><td>B- Innlandshytter</td><td>752</td><td>515</td><td>1.267</td></tr><tr><td>C- Innlandshytter LNF</td><td>752</td><td>155</td><td>907</td></tr><tr><td>Leie sorteringsbu</td><td></td><td></td><td>400</td></tr></table> Feieravgift (uendret) Feieravgift kr.285,00 pr. år for pr pipe (270) Slangebyr (uendret – gebyr settes av RTA) Slangebyr m/wc kr.1.080,- (uendret) Slangebyr fritidsbolig kr.540,- (uendret) Slangebyr tett tank kr.2.160,- (uendret) Slangebyr ekstra tømming kr.540,- pr m3 (uendret) Slangebyr nødtømming (innen 24t) kr.1.950,-. (uendret) Bomtut ekstra tømming kr.500,- (pr gang) Alle priser er pr. år og eksklusiv mva.	Kategori	Fast del	Volum del	Sum årsgebyr	A- Std hytteabonnemet	752	825	1.577	B- Innlandshytter	752	515	1.267	C- Innlandshytter LNF	752	155	907	Leie sorteringsbu			400		
Kategori	Fast del	Volum del	Sum årsgebyr																					
A- Std hytteabonnemet	752	825	1.577																					
B- Innlandshytter	752	515	1.267																					
C- Innlandshytter LNF	752	155	907																					
Leie sorteringsbu			400																					
	c	Betaling for kommunale båtplasser økes med 5 %, samt engangsgebyr for venteliste kr.500,-.																						
	d	Betalingssatser pr måned i Skolefritidsordningen, SFO, økes med 3 % med virkning fra 1/8-2019.																						
	e	Oppholdsbetaling i kommunale barnehager følger til enhver tid regjeringens maks-satser. <table><tr><th>2018- satser</th><th>Forslag Sb 1/1-31/7 2019</th><th>Forslag Sb 1/8-31/12 2019</th></tr><tr><td>Kr.2.910</td><td>Kr.2.990</td><td>Kr.3.040</td></tr></table> Betaling for kost i kommunale barnehager holdes uendret på kr.350	2018- satser	Forslag Sb 1/1-31/7 2019	Forslag Sb 1/8-31/12 2019	Kr.2.910	Kr.2.990	Kr.3.040																
2018- satser	Forslag Sb 1/1-31/7 2019	Forslag Sb 1/8-31/12 2019																						
Kr.2.910	Kr.2.990	Kr.3.040																						
	f	Satser for tilskudd til barn i private barnehager settes som følger: <table><tr><th>Private barnehager</th><th>Driftstilskudd heltidsplass pr år</th></tr><tr><td>0-2 år</td><td>214 414,55</td></tr><tr><td>3-6 år</td><td>99 820,37</td></tr><tr><td colspan="2">Kapitaltilskudd (nasj.satser-2019)</td></tr><tr><td>Byggeår tom 2010</td><td>9.500</td></tr><tr><td>Byggeår 2011-2013</td><td>16.700</td></tr><tr><td>Byggeår 2014-2016</td><td>20.200</td></tr><tr><td>Byggeår 2017-></td><td>21.400</td></tr><tr><td colspan="2">Tilskudd åpne barnehage (0-6 år)</td></tr><tr><td>6-15 timer Sone 2</td><td>21.500</td></tr><tr><td>16+ timer Sone 2</td><td>30.100</td></tr></table>	Private barnehager	Driftstilskudd heltidsplass pr år	0-2 år	214 414,55	3-6 år	99 820,37	Kapitaltilskudd (nasj.satser-2019)		Byggeår tom 2010	9.500	Byggeår 2011-2013	16.700	Byggeår 2014-2016	20.200	Byggeår 2017->	21.400	Tilskudd åpne barnehage (0-6 år)		6-15 timer Sone 2	21.500	16+ timer Sone 2	30.100
Private barnehager	Driftstilskudd heltidsplass pr år																							
0-2 år	214 414,55																							
3-6 år	99 820,37																							
Kapitaltilskudd (nasj.satser-2019)																								
Byggeår tom 2010	9.500																							
Byggeår 2011-2013	16.700																							
Byggeår 2014-2016	20.200																							
Byggeår 2017->	21.400																							
Tilskudd åpne barnehage (0-6 år)																								
6-15 timer Sone 2	21.500																							
16+ timer Sone 2	30.100																							
	g	Festeavgifter på kirkegårdene i Risør kommune endres ihht vedlagt regulativ fra Risør kirkelige fellesråd med virkning fra 1/1-2019.																						

h	Øvrige kommunale gebyrer omtalt i gjeldende gebyrregulativ, økes generelt med 3 %. De nye betalingssatsene gjøres gjeldende fra 1.1.2019 – gitt at de enkelte gebyrregulativ ikke sier noe annet.																																													
2	Bystyret godkjenner investeringsplanen for 2019-2022 som er vist i saksforarbeidet og tilhørende finansieringsplan som følger (<i>i hele 1000</i>) <table><tr><th>Finansiering av vedtatt Investeringsplan 2019-2022</th><th>Totalt</th><th>2 019</th><th>2 020</th><th>2 021</th><th>2 022</th></tr><tr><td>Sum investeringskostnad brutto</td><td>218 750</td><td>98 420</td><td>86 480</td><td>14 150</td><td>19 700</td></tr><tr><td>Sum finansiering MVA-kompensasjon</td><td>-33 530</td><td>-13 890</td><td>-16 080</td><td>-960</td><td>-2 600</td></tr><tr><td>Sum finansiering tilskudd/salg/fond</td><td>-67 700</td><td>-21 950</td><td>-35 100</td><td>-4 550</td><td>-6 100</td></tr><tr><td>Sum finansierings låneopptak</td><td>-117 520</td><td>-62 580</td><td>-35 300</td><td>-8 640</td><td>-11 000</td></tr><tr><td>Herav innenfor Selvkostområdet/VAR</td><td>24 700</td><td>12 380</td><td>4 100</td><td>4 860</td><td>3 360</td></tr><tr><td>Sum Lånebehov Ekskl.VAR</td><td>-92 820</td><td>-50 200</td><td>-31 200</td><td>-3 780</td><td>-7 640</td></tr></table> Lånefinansieringen tas opp ihht vedtatt finansreglement med nedbetalingstid 30 år.	Finansiering av vedtatt Investeringsplan 2019-2022	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022	Sum investeringskostnad brutto	218 750	98 420	86 480	14 150	19 700	Sum finansiering MVA-kompensasjon	-33 530	-13 890	-16 080	-960	-2 600	Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-67 700	-21 950	-35 100	-4 550	-6 100	Sum finansierings låneopptak	-117 520	-62 580	-35 300	-8 640	-11 000	Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	24 700	12 380	4 100	4 860	3 360	Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-92 820	-50 200	-31 200	-3 780	-7 640			
Finansiering av vedtatt Investeringsplan 2019-2022	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022																																									
Sum investeringskostnad brutto	218 750	98 420	86 480	14 150	19 700																																									
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-33 530	-13 890	-16 080	-960	-2 600																																									
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-67 700	-21 950	-35 100	-4 550	-6 100																																									
Sum finansierings låneopptak	-117 520	-62 580	-35 300	-8 640	-11 000																																									
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	24 700	12 380	4 100	4 860	3 360																																									
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-92 820	-50 200	-31 200	-3 780	-7 640																																									
3	Det fastsettes følgende netto driftsrammer for handlingsprogram og økonomiplan for 2019-2022 hvor første år legges til grunn for budsjettrammer for 2019. <table><tr><th>Netto budsjettammer</th><th>2019</th><th>2020</th><th>2021</th><th>2022</th></tr><tr><td>Rådmann & Stab</td><td>37 351 000</td><td>37 226 000</td><td>37 076 000</td><td>37 076 000</td></tr><tr><td>Sektor for Helse & Omsorg</td><td>191 898 000</td><td>191 218 000</td><td>190 628 000</td><td>190 628 000</td></tr><tr><td>Sektor for Samfunnsutvikling</td><td>38 343 000</td><td>38 343 000</td><td>38 184 000</td><td>38 184 000</td></tr><tr><td>Sektor for Oppvekst og Inkludering</td><td>113 574 000</td><td>113 574 000</td><td>113 124 000</td><td>113 124 000</td></tr><tr><td>Sum Driftsenhetene</td><td>381 166 000</td><td>380 361 000</td><td>379 012 000</td><td>379 012 000</td></tr><tr><td>Felles inntekter & utgifter</td><td>-402 216 000</td><td>-400 586 000</td><td>-398 993 000</td><td>-398 112 000</td></tr><tr><td>Felles avsetninger</td><td>21 050 000</td><td>20 225 000</td><td>19 980 000</td><td>19 100 000</td></tr><tr><td>Sum Fellesområder</td><td>-381 166 000</td><td>-380 361 000</td><td>-379 012 000</td><td>-379 012 000</td></tr></table>	Netto budsjettammer	2019	2020	2021	2022	Rådmann & Stab	37 351 000	37 226 000	37 076 000	37 076 000	Sektor for Helse & Omsorg	191 898 000	191 218 000	190 628 000	190 628 000	Sektor for Samfunnsutvikling	38 343 000	38 343 000	38 184 000	38 184 000	Sektor for Oppvekst og Inkludering	113 574 000	113 574 000	113 124 000	113 124 000	Sum Driftsenhetene	381 166 000	380 361 000	379 012 000	379 012 000	Felles inntekter & utgifter	-402 216 000	-400 586 000	-398 993 000	-398 112 000	Felles avsetninger	21 050 000	20 225 000	19 980 000	19 100 000	Sum Fellesområder	-381 166 000	-380 361 000	-379 012 000	-379 012 000
Netto budsjettammer	2019	2020	2021	2022																																										
Rådmann & Stab	37 351 000	37 226 000	37 076 000	37 076 000																																										
Sektor for Helse & Omsorg	191 898 000	191 218 000	190 628 000	190 628 000																																										
Sektor for Samfunnsutvikling	38 343 000	38 343 000	38 184 000	38 184 000																																										
Sektor for Oppvekst og Inkludering	113 574 000	113 574 000	113 124 000	113 124 000																																										
Sum Driftsenhetene	381 166 000	380 361 000	379 012 000	379 012 000																																										
Felles inntekter & utgifter	-402 216 000	-400 586 000	-398 993 000	-398 112 000																																										
Felles avsetninger	21 050 000	20 225 000	19 980 000	19 100 000																																										
Sum Fellesområder	-381 166 000	-380 361 000	-379 012 000	-379 012 000																																										
4	Det fremlagte forslag til Handlingsprogram & økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 for Risør kommune for 2019, vedtas med de investeringer og de netto driftsrammer som fremkommer i saksforarbeidet.																																													
5	a <u>Heltid:</u> Det må arbeides videre med flere heltidsstillinger og færre små stillingsbrøker, spesielt i helse- om omsorgssektoren. Trang økonomi må ikke begrense satsingen på heltidskultur b <u>Lærlinger:</u> Det gode arbeidet med flere lærlinger i kommunen fortsetter. Det legges vekt på å rekruttere lærlinger til nye fagområder. Målet er fortsatt 24 lærlinger i kommunen. c <u>Miljø/klima:</u> Det legges vekt på videreføring av arbeidet innen miljø/klima med flere el-biler til ansatte, flere ladestasjoner, inkludert hurtiglader i Risør sentrum, og enøk-tiltak i kommunale bygg. Ved rehabilitering og nybygg legges det spesiell vekt på energisparende tiltak. d <u>Aktiviteter for ungdom</u> Det arbeides med flere arenaer for frie aktiviteter for ungdom, som meråpent på biblioteket, bruk av ungdomsskolens kantine og/eller klasserom eller andre steder der ungdom kan samles til egne aktiviteter. Det bygges en ladebenk på Torvet, gjerne med støtte fra privat næringsliv.																																													

6	Det gis et kommunal bidrag på 25.000,- kr til videreføring av prostidiakonstillingen i Aust-Nedenes prosti. Beløpet dekkes av disposisjonsfond.
7	Risør kommune fortsetter en videre satsning på tre barneskoler i kommunen. Strukturendringer skal skje innenfor disse rammene.

Med følgende tillegg / vedtatte tekstforslag:

- Det avsettes 500 000 kr til heltidstiltak og arbeidet i heltidsprosjektet i 2019 for å øke antall heltidsstillinger og øke stillingsbrøker. Midlene skal benyttes til en rask opptrapping av heltidsstillinger etter en konkret framdriftsplan med milepæler og rapportering av måloppnåelse. Planer og erfaringer av tiltakene presenteres for bystyret i en egen sak. Det hentes erfaring fra andre kommuner og arbeides nært med de tillitsvalgte.
- Det avsettes 150 000 kr til tiltak mot barnefattigdom. Tiltakene samordnes med levekårssatsingen på Agder og tilpasses lokale behov. Frivillige organisasjoner involveres.
- Prosjektet ”Matglede for eldre” støttes med 30 000 kr i en oppstartperiode. Målet er å redusere ensomhet blant hjemmeboende eldre. Tiltaket er hentet fra stortingsmeldingen ”Leve hele livet”.
- Dagens skolestruktur i Risør kommune opprettholdes. Det arbeides videre med å styrke alle skolene i kommunen.
- Tiltaket «Kjærlighet og grenser» videreføres ved skolene i Risør.
- Rådmannen forbereder en sak til bystyret om effekter av barnetrygd i kombinasjon med sosialhjelp med tanke på en effektiv og rettferdig støtte til barnefamilier som mottar både barnetrygd og sosialhjelp.
- Tiltaksplan for energi og miljø skal rulleres/revideres i løpet av første halvår 2019 og den skal stå som en egen plan og ikke bare «bakes» inn som en del av Kommuneplanen. For at Risør kommune skal kunne bidra til å nå målene i Paris-avtalen må vi sette oss noen hårete men realistiske mål for reduksjon av klimagassutslipp. Rådmannen kommer tilbake til Bystyret med konkrete mål for reduksjon i klimagassutslipp for Risør Kommune frem mot 2030 i forbindelse med behandling av den reviderte planen. Status på klimagassmålene legges frem for Bystyret hvert år.
- Det gis et tilskudd til Felleskirkelig råd på 100 000 kr til avdrag på lån til nytt orgel i Søndeled kirke.
- Til Flerkulturelt råd bevilges kr 5000.
- Datautstyr til skolene. Vurdere bruk av, og eventuelle innkjøp av robot til bruk i undervisningen for elever med spesielle behov.
- Med bakgrunn i kultursjefens utfordringsdokument i november 2018 tas kulturpolitikken opp til bred debatt i forbindelse med revisjon av kommuneplanen. Systematisk samarbeid med frivilligheten og kommunens innsats tas samtidig opp til drøfting for om mulig å få til enda bedre møteplasser og aktiviteter.
- Med bakgrunn i ordførerens svar på interpellasjon 5.6.2018 bes rådmannen fremme sak om fremtidig markering av 8. mai i Risør og arbeide videre med Veteranplan (selvstendig eller som del av kommuneplan).
- Juridisk kompetanse. Bystyret ser nødvendigheten av å øke tilgangen til juridisk kompetanse og slutter seg til intensjonen om å inngå en avtale mellom Østre Agder og Arendal kommune. Rådmannen kommer tilbake med egen sak og forslag til finansiering.

- Oppgradering av kommunale veier. Tiltakene må fremskyndes og utføres så snart det er praktisk gjennomførbart.
- Vedlikehold kommunale bygg. Foreslått innsats er ikke akseptabel. Vedlikeholdsfond kr 1 mill disponeres i 2019 til nødvendig vask, flekkmalings og mindre utvendige reparasjoner. Rådmannen kommer tilbake med oversikt over tiltak snarest.
- Svømmehall, rehabilitering eller nybygg. I tillegg til foreslått driftsmidler på kr 500 000 som foreslått til utredning i 2019 foreslås kr 1 mill i investeringsbudsjettet for 2021 til oppstart av konkret forprosjekt. Finansieres ved låneopptak.
- Bredbåndstilgang. Potten til bredbånd i distriktene er økt i revidert statsbudsjett. Rådmannen kommer tilbake til bystyret med ajourført status på mulige tilskudd og krav til egenandel.
- Flytte til sentrum. Teksten endres til **«Bruk av kommunale bygg»**
I tråd med tidligere bystyrevedtak fremlegges eventuelle forslag til endret bruk av kommunale bygg til politisk behandling. Eventuelle forslag til leieavtaler med private tilbydere skal også fremmes for politisk drøfting og behandling.
- Bystyrets vedtak i sak 105/18 (RUV – utvikling av Ørsmålen) innarbeides i budsjett 2019.
- Bystyret ber om en egenvurdering fra rådmannen om bruk og rapporteringsrutiner så langt, samt forslag til forbedringspunkter eller revisjon av manualen. Evalueringen og sak til bystyret utarbeides snarest da det er planlagt flere større prosjekter i 2019 og 2020.
- Rådmannen kommer tilbake til bystyret med forslag på ulike modeller for «handlingsregelen».
- Det arbeides videre for gode og trygge lekeplasser i Risør kommune. Risør kommune tar i løpet av 1. kvartal 2019 aktivt kontakt med aktuelle lag og foreninger i kommunen for å oppfordre til innspill om mulige lekeplassprosjekter, med fokus på samarbeid mellom kommunen og frivillige lag og foreninger.
- Risør kommune skal ikke bruke ressurser på utredning og sondering med tanke på sammenslåing med andre kommuner i 2019.
- Følgende kulepunkt (på side 43) fjernes fra handlingsplan og andre steder det måtte stå tilsvarende:
Avvikle Fargeskrinet barnehage på Sønedeled og etablere et oppvekstsenter på Sønedeled skole.
Avvikle Hope Oppvekstsenter og overføre elevene til Sønedeled skole
Avvikle Hope Oppvekstsenter, etablere oppvekstsenter på Sønedeled skole, og flytte alle elever fra 5 trinn til Risør Barneskole.
- Risør kommune vil ha fullverdige barnehage- og barneskoletilbud på Hope, Sønedeled og i Risør.
- Risør bystyre ber rådmann utrede kommunalt «servicetorg» med forpliktende hurtigbehandling av enkle saker.

DEL I: INNLEDNING

2) Rådmannens innledning

Nytt av året er at handlingsprogram/økonomiplan for perioden 2019 – 2022 og budsjett for 2019 utarbeides og behandles samtidig. Tidligere har disse dokumentene og prosessene vært delt ved at handlingsprogram/økonomiplan er vedtatt i august/september mens årsbudsjettet er vedtatt i desember.

Det er 2 hovedbegrunnelser for omleggingen: Erfaringen fra tidligere år er at det politiske arbeidet med budsjettet i for liten grad tok utgangspunkt i vedtatt handlingsprogram /økonomiplan men at avklarte diskusjoner i stor grad ble tatt opp igjen. Etter rådmannens vurdering ble dette likevel «bedre» i 2017 enn det var i 2016. Den andre begrunnelsen er knyttet til administrasjonens og enhetenes tidsbruk som er betydelig større ved delte prosesser. Rådmannen hadde i år et mål om et endelig vedtak av dokumentet i november for å sikre en raskere igangsetting av vedtakene i budsjettåret. Av ulike årsaker fikk vi ikke dette til, men vi tar sikte på å klare det i 2019.

En annen omlegging i forhold til tidligere, er at enhetenes virksomhetsmeldinger (tidligere virksomhetsplaner) nå ikke følger budsjettdokumentet, men legges fram som orienteringsdokumenter for komitéene i første eller andre møte på nyåret. Dette er gjort til dels av hensyn til enhetsledernes kapasitet og mulighet til å klare å jobbe med så store og viktige ting samtidig, men det er også begrunnet med et faglig argument som går på at vi nå velger å betrakte virksomhetsmeldingen som et resultat av budsjettet, dvs. når politikerne har vedtatt budsjettet, er det lagt et grunnlag for at enhetslederne kan utarbeide sine årsplaner (virksomhetsmelding) i tråd med vedtaket. Etter rådmannens vurdering legger denne omleggingen også til rette for større politisk oppmerksomhet rundt enhetenes virksomhetsmelding.

Den kommende 4 års perioden blir en spennende periode for Risør kommune. Jeg er grunnleggende optimistisk på kommunens vegne når det gjelder fremtiden. I det følgende vil jeg trekke fra 3 saker som jeg mener vi må ha et særlig fokus på i perioden:

Ny E-18 og ny/utbedret Fv 416 fra Vinterkjær til Risør sentrum.

Etter min vurdering er dette den viktigste enkeltsaken for vår kommune på svært mange år. Risør kommune har vært initiativtaker og pådriver i forhold til fylkeskommunen og Nye Veier for å komme kjapt videre på E-18 når denne er ferdig frem til Tvedestrand i oktober 2019. Det samme har vi vært for Fv 416 til Risør sentrum. Nå er det avgjørende viktig at vi holder trykket på dette arbeidet og med klokskap og pågangsmot bidrar til at prosjektene faktisk blir realisert i nær framtid.

Utviklingen av Risør sentrum.

Det er min klare oppfatning at Risør kommunes «ve og vel» på mange måter avhenger av at vi klarer å opprettholde og videreutvikle en levende helårsby som framstår som attraktiv for næringsdrivende, besøkende og ikke minst beboere – inkludert familier og unge mennesker. Vi har en unik by med unike muligheter for

en positiv utvikling – men denne utviklingen kommer ikke av seg selv og vi må gjøre det vi kan for å tilrettelegge for dette.

Risør videregående skole.

Skolen er et fylkeskommunalt anliggende, men som kommune må vi bidra så mye og så godt vi kan for at skolen styrkes og sikres for framtida. Ny stor skole står ferdig i Tvedestrand i 2020. Dette er bra for regionen, men det vil utfordre grunnlaget for Risør vgs. Her må vi som kommune bidra med det vi kan. Dette er av avgjørende betydning for Risør kommunes framtid.

Rådmannens framlegg til økonomiplan for 4-års perioden varsler at vi fra 2020 får mindre å rutte med. Dette skyldes bla. at tjenesten til fremmedspråklige blir mindre «lønnsom» som følge av færre brukere omfattet av tjenesten og dårligere finansiering knyttet til brukerne (som skyldes liten tilgang på nye brukere). Utsikter til økte renter i årene som kommer og også mulige endringer i rammefinansieringen fra Staten, kan slå negativt ut for oss. Dette må vi ta høyde for i planene for perioden. Dette gjør at vi må se på strukturelle endringer og nedbemanninger innenfor en rekke tjenesteområder, også innenfor oppvekstområdet (skole og barnehager). Vi har i dag 3 barneskoler (inkludert oppvekstsenteret på Hope). Elevtallsutviklingen samlet for kommunen er negativt for årene som kommer, dvs. det er utsikter til et synkende elevtall. Dette er særlig synlig på Søndeled skole der elevtallet faller betydelig fra og med skoleåret 2020/2021. I motsetning til de 2 andre skolene vi har i kommunen framstår skolebygningen på Hope som forholdsvis gammel og umoderne. Det er også her det er langt færrest elever (ca. 35 totalt fra 1. -7. klasse i 2018/2019). Dette gjør at vi må se på om vi kan tenke en ny struktur rundt våre barneskoler. Rådmannen mener også at vi bør se på muligheten for å samle skolene i Risør sentrum til en 1-10 skole samt at vi må vurdere å flytte elevene bosatt i Røysland krets som i dag går i Tvedestrand til en av våre barneskoler (Risør eller Søndeled). Rådmannen har i økonomiplanen ført inn disse tiltakene som utredningstiltak i perioden men uten at det er knyttet økonomi til disse, dvs. uten at det er angitt et innsparingsmål. Hvordan dette skal løses må det jobbes med i tiden som kommer og blir til syvende og sist politiske beslutninger.

Den store investeringsoppgaven i perioden er knyttet til utbyggingen av Frydenborgsenteret 2019-2020. Her legger rådmannen opp til at vi utvider med 6-8 korttidsplasser, vi bygger ca 7 nærliggende omsorgsboliger, vi bygger nytt lager for hjelpemiddelsentralen og nytt parkeringsanlegg for tjenestebiler (bla med lademuligheter under tak). Vi legger også opp til noen ENØK tiltak i eksisterende bygg, bla. nytt ventilasjonsanlegg. Dette er over 20 år gammelt, og ved å skifte dette ut med et moderne anlegg får vi et bedre innemiljø og vi kan spare opp imot en halv million i årlige strømudgifter. I neste omgang, 2020-2021 er det planlagt å bygge nye omsorgsboliger på Tjenna (Alderssenteret). Med disse nye investeringene, og videre satsing på hjemmebaserte tjenester og bruk av ny og moderne teknologi, er Risør kommune bra stilt med tanke på de store utfordringene kommunen møter i nær framtid med en betydelig vekst i antall eldre med behov for pleie- og omsorgstjenester.

Når det gjelder samlokalisert helsesenter er dette ikke med i rådmannens 4-års plan. Dette betyr ikke at jeg har lagt denne saken død. Jeg er fortsatt helt klar på at vi må jobbe for en total eller delvis samlokalisering av de sentrale helsetjenestene våre i sentrum (lege, fysioterapi, helsestasjon, evt. psykolog) og at vi må komme tilbake

til dette i planperioden. I første omgang vil vi se hvordan vi kan utvikle vårt eksisterende senter i Kragsgata 48.

Rådmannen har heller ikke gitt opp tanken om å flytte hele eller deler av administrasjonen i kommunehuset til sentrum. Med ca. 60 ansatte og ca. 5.000 årlig besøkende mener jeg fortsatt at dette ville være et godt og viktig byutviklingstiltak. Vi venter ennå på avklaringer om hva Politiet havner på når de skal samlokalisere Holt lensmannsdistrikt i Risør sentrum. Etter min vurdering kunne det være en god løsning at Politiet flyttet inn i Kommunehuset, gjerne sammen med Ambulansen. Med brannstasjonen rett over veien, får vi da et «blålyssenter» på Frydendal som jeg tror ville kunne en framtidsrettet løsning som vil tjene alle på en svært god måte.

Det siste punktet jeg vil nevne i min innledning er kommunestruktur og interkommunalt samarbeid. Etter min oppfatning må diskusjonen om endringer i kommunestrukturen revitaliseres i perioden. Min vurdering er at en stor del av det interkommunale samarbeidet vi i dag har etablert er en konsekvens av at kommunene hver for seg er for små til å etablere forsvarlig og stabile faglige miljøer. Denne utviklingen kan imidlertid ikke fortsette med ukritisk fart inn i framtida. Dette undergraver prinsippet om generalistkommune og det undergraver prinsippet om at politikere i utgangspunktet velges for å ivareta sin egen kommunes interesser. Etter min vurdering bør diskusjonen om ny kommunestruktur komme i gang igjen alt i 2020 og mens Statens gulrøtter fortsatt er friske og ikke har visnet – og min mening er at Risør, Tvedestrand, Gjerstad og Vegårshei bør ta en kaffekopp og snakke sammen ...

Risør 17. oktober 2018

Trond Aslaksen

Rådmann

3) Sammendrag av Rådmannens forslag

Under følger et kortfattet sammendrag av Rådmannens forslag til vedtak og prioriteringer i Handlingsprogram og Økonomiplan for perioden 2019 – 2022 hvor første året i planperioden utgjør rådmannens forslag til budsjett for 2019.

3.1 TILTAK/UTREDNINGER/PÅDRIVERFUNKSJON

Alle tiltakene er omtalt i kapittel 6. Oversikt over status på tiltak fra forrige handlingsprogram finnes i vedlegg 1.

Rådmannen har tatt utgangspunkt i forrige handlingsprogram og nye politiske vedtak. Rådmannen har hatt fokus på å finne handlingsrom for satsninger gjennom tiltakene i Handlingsprogrammet utover å kompensere enhetene for pris og lønnsvekst.

3.2 FORSLAG TIL DRIFTS- OG INVESTERINGSRAMMER FOR PERIODEN

1. Det foreslås følgende rammer for kommunens investeringsaktivitet i økonomiplanen:

Finansiering av investeringsplan	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	217 750	98 420	86 480	13 150	19 700
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-33 330	-13 890	-16 080	-760	-2 600
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-67 700	-21 950	-35 100	-4 550	-6 100
Sum finansierings låneopptak	-116 720	-62 580	-35 300	-7 840	-11 000
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	24 700	12 380	4 100	4 860	3 360
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-92 020	-50 200	-31 200	-2 980	-7 640

2. Det foreslås følgende rammer for kommunens driftsenheter i økonomiplanen:

Netto budsjettammer	2019	2020	2021	2022
Rådmann & Stab	37 226 000	37 226 000	37 076 000	37 076 000
Sektor for Helse & Omsorg	191 218 000	191 218 000	190 628 000	190 628 000
Sektor for Samfunnsutvikling	38 343 000	38 343 000	38 184 000	38 184 000
Sektor for Oppvekst og Inkludering	113 574 000	113 574 000	113 124 000	113 124 000
Sum Driftsenhetene	380 361 000	380 361 000	379 012 000	379 012 000
Felles inntekter & utgifter	-401 411 000	-400 586 000	-398 993 000	-398 112 000
Felles avsetninger	21 050 000	20 225 000	19 980 000	19 100 000
Sum Fellesområder	-380 361 000	-380 361 000	-379 012 000	-379 012 000
Kontrollsum budsjettamme	0	0	0	0

3. Det foreslås følgende investeringsbudsjett for 2019 med tilhørende finansieringsplan.

Ref. HP 19- 22	Investeringsbudsjett 2019	2 019				
		MVA-komp	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
6.1.5	Digitale læremidler i skolene (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.1.8	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	25 %	150	-30	0	-120
6.1.11	iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt	25 %	350	-70	0	-280
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	720	0	0	-720
6.4.4	Oppgradering av kommunale veier (T)	25 %	300	-60	0	-240
6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	11 300	0	0	-11 300
6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)	25 %	1 000	-200	0	-800
6.5.5	Utskifting av flytebrygger (T)	0 %	1 000	0	0	-1 000
6.5.12	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)	25 %	400	-80	0	-320
6.5.13	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	0 %	7 000	0	0	-7 000
6.5.14	Samlokalisering av helsetjenester (T)	25 %	0	0	0	0
6.5.15	Salg av Kragsgate 48	0 %	0	0	0	0
6.5.18	Swømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	25 %	0	0	0	0
6.5.20	Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	7 000	0	0	-7 000
6.5.23	Nye Torvet (T)	25 %	0	0	0	0
6.6.2	Kommunale kaier (T)	25 %	800	-160	0	-640
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	1 950	0	-1 950	0
6.7.6	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	25 %	500	-100	0	-400
6.7.7	Oppgradering uteleker barnehager (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.7.9	Oppgradering Vestlandsstykket 10 (T) - nytt	25 %	200	-40	0	-160
6.7.16	Toaletter Risør ungdomsskole (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120
6.7.17	Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.18	Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt	25 %	450	-90	0	-360
6.7.19	Garderober i Idrettsbygget (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120
6.7.22	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400
6.7.29	Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	25 %	55 000	-11 000	-20 000	-24 000
6.7.30	Utvikling av Tjennasenteret (T)	25 %	0	0	0	0
6.7.31	Transportmidler Helse og Omsorg (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.33	Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt	25 %	1 250	-250	0	-1 000
6.7.34	Rest rehabilitering Linken (T) - nytt	25 %	800	-160	0	-640
6.7.36	Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.7.37	Biler og utstyr (T)	25 %	2 700	-540	0	-2 160
6.7.38	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)	25 %	750	-150	0	-600
6.7.40	Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden.	25 %	300	-60	0	-240
6.7.41	Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.42	Garasjer ved verkstedet (T) - nytt	25 %	400	-80	0	-320
	Sum Investeringsplan 2019-2022		98 420	-13 890	-21 950	-62 580

Finansiering av investeringsplan	2 019
Sum investeringskostnad brutto	98 420
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-13 890
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-21 950
Sum finansierings låneopptak	-62 580
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	12 380
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-50 200

4. Det foreslås følgende netto driftsrammer for budsjett 2019

Netto budsjettammer	2019
Rådmann & Stab	37 226 000
Sektor for Helse & Omsorg	191 218 000
Sektor for Samfunnsutvikling	38 343 000
Sektor for Oppvekst og Inkludering	113 574 000
Sum Driftsenhetene	380 361 000
Felles inntekter & utgifter	-401 411 000
Felles avsetninger	21 050 000
Sum Fellesområder	-380 361 000
Kontrollsum budsjettamme	0

DEL II: BAKGRUNN FOR HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

4) Styringssystem

4.1 KOMMUNEPLANLEGGING I LOVVERKET

4.1.1 Kommune-loven

Det kommunale styret skal, ihht. kommunelovens § 1, være ansvarlig for en rasjonell og effektiv forvaltning av lokale interesser innenfor rammen staten (nasjonale fellesinteresser) gir og med sikte på bærekraftig utvikling.

Kommune-lovens § 44 pålegger kommunestyret å ha en økonomiplan som omfatter minst de neste fire budsjettår. Økonomiplanen skal rulleres årlig.

4.1.2 Plan og bygnings-loven

For å ivareta en langsiktig planlegging, pålegger plan- og bygnings-loven av 2008 kommunen å ha en kommuneplan (§ 11-1) hvor handlingsdelen skal rulleres årlig.

I plan og bygnings-lovens (PBL) § 11-1 står følgende om kommuneplan:

Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel med handlingsdel og arealdel.

Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen. Den skal ta utgangspunkt i den kommunale planstrategien og legge retningslinjer og pålegg fra statlige og regionale myndigheter til grunn.

Om virkning av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-3

Kommuneplanens handlingsdel gir grunnlag for kommunens prioritering av ressurser, planleggings- og samarbeidsoppgaver og konkretiserer tiltakene innenfor kommunens økonomiske rammer.

Om rulling av handlingsdelen sier PBL følgende i § 11-4

For den årlige rulling av kommuneplanens handlingsdel, jf. § 11-1, skal kommunen innhente synspunkter fra berørte statlige og regionale organer og andre som har ansvar for gjennomføring av tiltak i handlingsdelen. Forslag til vedtak i kommunestyret skal gjøres offentlig minst 30 dager før kommunestyrets behandling.

4.1.3 Lov om folkehelsearbeid (Folkehelse-loven)

I folkehelse-lovens § 6 om mål og planlegging pålegges kommunen å fastsette overordnede mål og strategier for folkehelsearbeidet i sitt arbeid med kommuneplaner etter plan- og bygnings-loven kapittel 11. Det betyr at folkehelseperspektivet også skal ivaretas i kommunens handlingsprogram.

Samtlige tiltak i handlingsprogrammet er vurdert i et folkehelseperspektiv, som positivt, nøytralt eller negativt, markert med farge i kolonnen "FL" (Folkehelse og Levekår). Tilsvarende er gjort for miljø og klima, i kolonnen "MK".

4.2 KOMMUNEPLAN

Handlingsprogrammet tar utgangspunkt i hovedmål, satsingsområder og mål fra gjeldende kommuneplan 2014-2025. Det er igangsatt rullering av kommuneplanen som vil bli vedtatt høsten 2019.

4.3 HANDLINGSPROGRAM OG ØKONOMIPLAN

Kommunens handlingsprogram og økonomiplan skal speile vedtatte målsetninger i kommuneplan og temaplaner.

Handlingsprogrammet skal skissere når de forskjellige tiltakene skal utføres i tid, og vurdere om tiltakene bør endres eller byttes ut. I tillegg skal økonomiplanen skissere de økonomiske mulighetene/konsekvensene av gjennomføring av tiltak.

4.4 BUDSJETT OG VIRKSOMHETSMELDINGER

Budsjett og virksomhetsmelding er kommunens plan for det neste året. Budsjettet bør i så stor grad som mulig være en konsekvens av økonomiplanen slik at kommunen kan innrette seg best mulig, og så tidlig som mulig, på de økonomiske og driftsmessige konsekvensene av budsjettet.

Enhetenes virksomhetsmeldinger følger budsjettet og skisserer hva de vil levere innenfor de økonomiske og driftsmessige rammene de har fått tildelt i budsjettåret.

4.5 REGIONALE OG STATLIGE PLANER

Av andre planer som er spesielt viktige for Risør kommune, er Regionplan Agder 2020 den mest sentrale. I tillegg forholder kommunen seg til en mengde statlige og regionale planer innenfor alle sine tjenestoområder.

5) Økonomisk utvikling i kommunen

Kapittelet skisserer kort de utviklingstrendene som er av størst betydning for innholdet i handlingsprogrammet. For ytterligere vurderinger henvises det til ny kommuneplan og underliggende utfordringsdokument.

Risør kommunes økonomi påvirkes både av lokale, nasjonale og internasjonale forhold. Landet har vært skånet for de mest alvorlige hendelsen som vi har sett i andre deler av de Europa, hvor nedgangen i oljeprisene kanskje har vært det mest urovekkende for nasjonaløkonomien. Økonomien er i en positiv utvikling, og arbeidsledigheten er lav, som igjen medfører at vi står overfor en periode med økende renter. For Risør kommune avviker den lokale utviklingen fra den nasjonale ved at vi har en svakere befolkningsvekst enn gjennomsnitt i landet, og at vi vokser vesentlig i de høyere aldersgruppene sett opp mot de lavere aldersgruppene.

Statsbudsjettet varsler at regjeringen i 2019 vil nedsette et utvalg for å gjennomgå dagens inntektssystem.

Kommunens økonomi er i vesentlig grad betinget av regjeringens føringer for kommuneøkonomien på landsbasis. Endringer i føringene som legges til grunn i inntektssystemet og politikken som føres av regjeringen, vil igjen slå ut på den enkelte kommunes handlingsrom. I kommende planperiode er det flere vesentlig enkeltelementer som kan gi store utslag for Risør kommune.

5.1 REVIDERING AV DISTRIKTSINDEKSEN

Regjeringen har varslet en revidering av Distriktsindeksen som legges til grunn for Distriktstilskudd Sør-Norge allerede i forkant av budsjettet for 2018. Denne ble utsatt til Revidert Nasjonalbudsjett 2018 og kommuneproposisjonen for 2019. Når disse ble lagt frem i mai 2019 konkluderte man med at utfallet av endringen var såpass vesentlig at den ble utsatt ytterligere frem mot 2020.

Konsekvensen av den foreslåtte reviderte Distriktsindeksen var at Risør kommune ville miste hele dette tilskuddet, som i 2018 utgjør 7 mill.

Beslutningen om å videreføre dagens Distriktsindeks, oppdatert til 2017-verdier, medførte derimot at Risør kommune falt 1 poeng på denne indeksen og vil motta nesten 9 mill i 2019.

Rådmannen har i forelagte økonomiplan lagt til grunn dette tilskuddet i 2019, og videreført beløpet inn i 2020 og utover. Det er derimot knyttet en stor usikkerhet til størrelsen på dette tilskuddet utover planperioden. Det er sannsynlig at inntektssystemet vil kompensere kommunen i noen grad dersom tilskuddet faller bort i sin helhet, eller blir vesentlig redusert. Rådmannen ønsker allikevel å forberede de økonomiske rammene for en svikt i dette tilskuddet fremover.

5.2 REVIDERING AV NEDSATT SATS FOR ARBEIDSGIVERAVGIFT

Risør kommune fikk redusert arbeidsgiveravgift fra 1/7-2014 fra 14,1 % til 10,6 % som ga betydelig kostnadsreduksjon i driftsregnskapet. Regjeringen trakk inn denne fordelen i rammetilskuddet i 2015 med ca kr.9,3 mill. Trekket blir nedtrappet

over 5 år frem mot 2020, som innebærer en reell vekst for Risør kommune på ca 1,9 mill. hvert år i planperioden. I 2019 er nedtrappingen ventet å være kr.2 mill. I 2020 blir ordningen revidert igjen, og dersom Risør kommune forblir en kommune med distrikts utfordringer og lav folkevekst vil vi trolig bli liggende på denne ordningen videre. Dersom revideringen medfører at kommunen igjen skal opp på full sats vil det medføre en direkte kostnadsøkning på ca 12 mill. Det vil allikevel være sannsynlig at denne kostnadsøkningen vil kompenseres delvis gjennom en økt skjønnstilskudd eller andre korrigeringer gjennom inntektssystemet. I hvor stor grad er usikkert, og det er derfor viktig at rådmannen tar høyde for at en endring vil gi negative økonomiske konsekvenser. En gjeninnføring av full arbeidsgiveravgift gir også utslag for alle næringsdrivende med lønnskostnader i Risør kommune.

5.3 LØNNS- OG PRISVEKST (DEFLATOR)

I økonomiplanen er det forutsatt en deflator på 2,6 % som inneholder en lønnsvekst på 2,8 % fra 2018 til 2019 og en prisvekst på 2,2 % for samme periode. Resten av perioden 2019-2021 er fremskrevet i 2019 kroner, dvs. uten lønns- eller prisvekst. De foreløpige budsjetttrammene er fremskrevet basert på disse indikatorene inn i budsjettprosessen.

Deflatoren som ble presentert i sammenheng med Statsbudsjettet for 2019 signaliserte en deflator på 2,8 %, bygget opp av en lønnsvekst på 3,25 % og en prisvekst på 2,1 %. Forventet lønnsvekst er dermed høyere enn det som ble lagt til grunn ved framskrivningen av budsjetttrammene for 2019, og dette avsettes sammen med den sentrale lønnsavsetningen på fellesområdene til kommunen.

5.4 RENTER OG AVDRAG

Risør kommune har over flere år gjennomført store og viktige investeringer for tjenestetilbudet og innbyggerne i kommunen. Disse investeringene er i hovedsak finansiert gjennom låneopptak som har gitt kommunen en betydelig lånegjeld som skal betjenes. Den høye gjeldsgraden gir utslag i høye kapitalkostnader for kommunen sett opp mot % -vis andel av driftsinntektene i planperioden.

Risør kommune har en handlingsregel for låneopptak i planperioden, som gir en fornuftig begrensning ved vurdering av investeringsplanen.

Etter mange år med lave renter varsler Norges Bank at vi står overfor en periode med økning i markedsrentene. Første renteøkning kom i september, og det er varslet ytterligere 4-5 økninger frem mot 2021. Dette innebærer at vi kan forvente at styringsrenten vil øke opp mot 2 % ved utgangen av 2021, og kommunen må forberede økonomien på at en større andel av de frie inntektene må gå til å dekke økte kapitalkostnader.

Renter og avdrag er budsjettet ut fra investeringstakten i perioden. Det er lagt til grunn en økning av renten gjennom perioden ihht Kommunalbankens anbefalinger i planperioden. Detaljer om dette omtales senere.

5.5 REALVEKST FOR KOMMUNENE

Det ble lagt opp til en vekst i frie inntekter på 2,6 – 3,2 milliarder til kommunene i 2019 i kommuneproposisjonen som kom i mai. I Statsbudsjettet som ble lagt frem i

oktober viser regjeringen at de legger seg på nederste del av det anslaget med en vekst på 2,4 mrd. Det er ikke lagt opp til noen realvekst utover dette i planperioden. Veksten i frie inntekter skal dekke kommunenes merkostnader til demografiendring og pensjon. Det er særskilt fordelt 200 mill. til rustiltak (opptrappingsplan), 200 mill. til tidlig innsats i skolen, og 100 mill. til habilitering og rehabilitering (opptrappingsplan). Veksten i frie inntekter fremstår derfor som ingen reell vekst når disse elementene hensyntas.

Hva skal veksten i overføringene dekke?	Mrd kr.
Realvekst frie inntekter	2 600
Merkostnad demografi	1 600
Merkostnader pensjon	700
Opptrappingsplan Rusomsorg	200
Tidlig innsats i skole	200
Opptrappingsplan habilitering/rehabilitering	100
Sum kostnader som skal dekkes	2 800
Økt handlingsrom	-200

Vekst i frie inntekter for kommunene i Statsbudsjettet 2019 og realvekst.

Risør kommune ser ut til å være kommunen med størst vekst fra 2018 til 2019 når Statsbudsjettet ble lagt frem. Det er ventet en vekst i frie inntekter på 4,2 %, mot gjennomsnittlig vekst i landet og fylket på 2,9 %. Årsaken til denne veksten knyttes til utgiftsutjevningen, som igjen knyttes til at det forventes av Risør kommune vil bli noe dyrere og drifte ut fra utgiftsbehovsindeksen.

5.6 STATLIGE FINANSIERINGSORDNINGER

Risør kommune står overfor en periode hvor flere enheter blir sterkt påvirket av endringer i forutsetningene for fortsatt drift som følge av endringer i finansieringen av tjenestetilbudet.

Den mest vesentlige endringen kommer i Enhet for Bosetting, Opplæring & Inkludering som mest sannsynlig vil miste 40-45 mill. av sin finansiering i planperioden sett opp mot 2018 nivå. Dette skyldes tilskuddsordningene som er en finansiering over flere år hvor tilskuddet faller betydelig fra år 3 til år 5 hvor da tilskuddene opphører.

Helse og Omsorg har de senere år også fått redusert sitt handlingsrom som følge av innstramminger i refusjonsordningen for Ressurskrevende Tjenester. Risør kommune har ca 47% høyere andel Psykisk utviklingshemmede enn landsgjennomsnittet, og er således tunge på dette området. Regjeringen har over 3 år nå økt innslagspunktet utover forventet lønnsvekst, og signalene i Statsbudsjettet er at de vil fortsette med dette. Det innebærer en økt kommunal egenandel på omtrent 1 mill. for kommunen hvert år, i tillegg til at ordningen ikke gjelder for brukere som bli over 67 år gamle. KS har et trykk på dette inn mot regjeringen, uten at dette har gitt noen resultater så langt.

Innenfor Oppvekst-området kommer det stadig flere krav gjennom bemanningsnormer og krav til kompetanse i skole og barnehage. Dette medfører til at det blir vanskeligere for kommunene og finne handlingsrom for kutt til å finansiere svikt i finansieringen innenfor kommunens tjenesteområder, og bortfall av rammetilskudd.

5.7 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV BEFOLKNINGSENDRINGER

Det er ikke lagt inn forutsetninger om endringer i kostnadene som følge av demografiutviklingen.

Det er et krav i loven om at budsjett og økonomiplan skal være realistisk. Som følge av dette hensyntar prognosemodellen for skatt og rammetilskudd befolknings-endring i perioden i henhold til SSBs framskrivninger (4M).

Framskrivningen tilsier at vi ved inngangen av 2019 skal være 6.890 innbyggere.

Det har vist seg at anslagene fremstår som usikre og at det er et usikkerhetsselement i denne faktoren. Risør kommune har i perioden 1/1-17 til 1/7-18 hatt en nedgang i befolkningen på 39 innbyggere.

Innbyggertilskuddet og utgiftsutjevningen styres av innbyggerantallet 1/7 året før inntektsåret, som er satt til 6.897 innbyggere i modellen. Dette tallet er kjent når Statsbudsjettet legges frem og fremstår derfor som et «sikkert anslag».

Inntektsutjevningen og skatteinntektene styres av innbyggertallet 1/1 i det aktuelle inntektsåret, og vil følgelig kunne gi endringer på budsjettrammene for 2019 dersom det blir avvik.

Handlingsprogram/økonomiplan rulleres hvert år, og eventuelle faktiske endringer innarbeides da i planen.

DEL III: HANDLINGSPROGRAM & ØKONOMIPLAN 2019-2022

6) Investeringer i økonomiplan

Avsnittet oppsummerer investeringstiltakene som er foreslått i tiltaksoversikten tidligere, samt behov for andre bevilgninger som følger av tidligere vedtak.

6.1 FORSLAG TIL INVESTERINGSPLAN FOR PERIODEN

På de neste sidene følger en oppstilling av alle forslag til investeringer i perioden. Stort sett alle prosjektene er omtalt i Handlingsprogramdelen, og det følger derfor ikke noen omtale av det enkelte prosjekt i dette kapittelet.

Kolonnene i tabellen viser;

- Tekst/beskrivelse av tiltaket
- Mva-kompensasjonsvurdering av tiltaket
- Brutto investeringskostnad pr år i planperioden
- Andel som finansieres gjennom mva kompensasjon
- Andel som finansieres gjennom salg, tilskudd eller investeringsfond
- Andel som finansieres gjennom låneopptak

Ref. HP 19- 22	Foreslåtte investeringstiltak 2019-2022	2 019					2 020				2 021				2 022			
		MVA- komp	INV bto	MVA- komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA- komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA- komp	Annen fin.	Lån	INV bto	MVA- komp	Annen fin.	Lån
6.1.5	Digitale læremidler i skolene (T)	25 %	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	0	0	0	0
6.1.8	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.1.11	iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt	25 %	350	-70	0	-280	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	720	0	0	-720	480	0	0	-480	1 500	0	0	-1 500	300	0	0	-300
6.4.4	Oppgradering av kommunale veier (T)	25 %	300	-60	0	-240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240	1 550	-310	0	-1 240
6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	11 300	0	0	-11 300	2 600	0	0	-2 600	4 800	0	0	-4 800	3 300	0	0	-3 300
6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5.5	Utskifting av flytebygger (T)	0 %	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000
6.5.12	Nærmiljø-, trafikkisikkerhet og friluftsområder (T)	25 %	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320	400	-80	0	-320
6.5.13	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	0 %	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500	0	0	-1 500	1 500
6.5.14	Samlokalisering av helsetjenester (T)	25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5.15	Salg av Kragsgate 48	0 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5.18	Swømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)	25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.5.20	Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	7 000	0	0	-7 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000	0	0	-1 000	1 000
6.5.23	Nye Torvet (T)	25 %	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 000	-2 000	-1 500	-6 500
6.6.2	Kommunale kaier (T)	25 %	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240	800	-160	0	-640	300	-60	0	-240
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	1 950	0	-1 950	0	2 000	0	-2 000	0	2 050	0	-2 050	0	2 100	0	-2 100	0
6.7.6	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	25 %	500	-100	0	-400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.7	Oppgradering uteleker barnehager (T)	25 %	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80	100	-20	0	-80
6.7.9	Oppgradering Vestlandsstykke 10 (T) - nytt	25 %	200	-40	0	-160	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.16	Toaletter Risør ungdomsskole (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.17	Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.18	Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt	25 %	450	-90	0	-360	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.19	Garderober i Idrettsbygget (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.22	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400	500	-100	0	-400
6.7.29	Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	25 %	55 000	-11 000	-20 000	-24 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.30	Utvikling av Tjennasenteret (T)	25 %	0	0	0	0	70 000	-14 000	-28 000	-28 000	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.31	Transportmidler Helse og Omsorg (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.33	Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt	25 %	1 250	-250	0	-1 000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.34	Rest rehabilitering Linken (T) - nytt	25 %	800	-160	0	-640	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.36	Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	100	-20	0	-80	300	-60	0	-240	200	-40	0	-160	0	0	0	0
6.7.37	Biler og utstyr (T)	25 %	2 700	-540	0	-2 160	7 000	-1 400	-2 600	-3 000	150	-30	0	-120	150	-30	0	-120
6.7.38	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)	25 %	750	-150	0	-600	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.40	Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden.	25 %	300	-60	0	-240	150	-30	0	-120	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.41	Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.7.42	Garasjer ved verkstedet (T) - nytt	25 %	400	-80	0	-320	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	Sum Investeringsplan 2019-2022		98 420	-13 890	-21 950	-62 580	86 480	-16 080	-35 100	-35 300	13 150	-760	-4 550	-7 840	19 700	-2 600	-6 100	-11 000

Tabell1: Investeringsplan for 2019-2022 med finansiering.

6.2 VURDERING AV KOMMUNENS INVESTERINGSAKTIVITET I PERIODEN

Avsnittet er viet noen vurderinger om kommunens aktivitetsnivå på investeringssiden i perioden

6.2.1 Aktivitetsnivå – oppsummert

Tabellen under viser investeringsaktiviteten oppsummert. Når vi tar med alle tiltak vil total investeringsaktivitet i perioden være totalt kr. 217,75 millioner.

Finansiering av foreslått investeringsplan	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	217 750	98 420	86 480	13 150	19 700
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-33 330	-13 890	-16 080	-760	-2 600
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-67 700	-21 950	-35 100	-4 550	-6 100
Sum finansierings låneopptak	-116 720	-62 580	-35 300	-7 840	-11 000
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	24 700	12 380	4 100	4 860	3 360
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-92 020	-50 200	-31 200	-2 980	-7 640

Tabell 1: Investeringsnivå oppsummert.

Gjennomsnittlig investeringsaktivitet pr. år blir kr.54,4 millioner dersom vi tar med alle prosjektene i planen.

Lånebelastning i perioden utenom VAR¹ er totalt kr. 92 millioner, noe som gir en snitt i perioden på kr. 23 millioner pr. år. Summen av avdrag i planperioden er på 108,3 mill. som gir et snitt pr år på 27,1 mill. Dersom man tar sum avdrag og reduserer med 10 % (10,8 mill.) ser vi at aktiviteten i planperioden ligger ca 5,5 mill. innenfor handlingsregelen som vi styrer etter.

Finansiering vurdert mot handlingsregel	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	217 750	98 420	86 480	13 150	19 700
Lånefinansieringsbehov	-116 720	-62 580	-35 300	-7 840	-11 000
-herav finansiert innenfor selvkost	24 700	12 380	4 100	4 860	3 360
Lånebehov eksklusive selvkost	-92 020	-50 200	-31 200	-2 980	-7 640
Budsjetterte avdrag i planperioden	108 341	26 210	27 422	27 685	27 024
Handlingsregel (10%)	10 834				
Maks grense for låneopptak i planperioden	97 507				
Avvik fra handlingsregel i planperioden	5 487				

Tabell 2: Lånefinansiering vurdert opp mot Handlingsregel

Handlingsregelen ble vedtatt i bystyret i sak 88/2011 ifm budsjettbehandlingen for 2012 og lyder som følger: «Innenfor en planperiode (4 år) skal ikke netto låneopptak i snitt pr. år overstige den sum som er betalt i avdrag siste regnskapsår minus 10 %. Det forutsettes at inneværende planperiode gradvis styres mot å innfri regelens intensjon. Investeringer innenfor selvkostområdene omfattes ikke av regelen.»

Rådmannen tilstreber å tilpasse investeringsnivået etter vedtatt handlingsregel, men ser at reglen har sine svakheter som gjør det vanskelig å være konsekvent. Eksempelvis ved investeringer i boligområder eller næringsområder hvor

¹ Vann, avløp og renovasjon, også kalt selvkostområdene

investeringskostnadene tas ved opparbeidelse/anskaffelse av arealene, mens salgsinntektene kan strekke seg langt ut over planperioden.

Handlingsregelen tar kun hensyn til netto låneopptak, og ikke netto effekt på driftsregnskapet. Følgelig vil investeringer som f.eks. gir rente og avdragskompensasjon og som ikke gir vesentlig innvirkning på netto kapitalkostnad, ikke hensyntas i handlingsregelen.

Rådmannen tilstreber å holde investeringsplanen på et nøkternt investeringsnivå, og samtidig skape handlingsrom for å kunne få gjennomført nødvendige investeringer for å sikre utviklingen. Rådmannen har strøket tidligere satsning på nytt samlokalisert helsehus på Tjenna som hadde en investeringsramme på 30 mill. i 2019 som følge av forprosjektets konklusjon. Rådmannen har flyttet fokuset på satsningene innenfor helse og omsorg som vedrører utvikling av Frydenborgsenteret med nye korttidsplasser, parkering, hjelpemiddellager og omsorgsboliger med oppstart i 2019. Rådmannen vil også satse på utvikling/ombygning av alderssenteret på Tjenna med 20 omsorgsboliger. Tiltakene vil gi en fornuftig utviklingen for å videreføre en rasjonell og robust tjeneste innenfor helse- og omsorgsfeltet. I planen ligger etablering av ca 27 omsorgsboliger og 6-8 korttidsplasser som begge har meget gode tilskuddsordninger gjennom Husbanken. Investeringskostnadene knyttet til disse to prosjektene er basert på anslag, og må forprosjekteres for å utredes nærmere på konkret utforming og kostnadskalkyler.

Mange av tiltakene i investeringsplanen er tiltak som er høyst nødvendig, og noen pålagt, og har ikke kunne tas bort.

I Handlingsprogrammet vises det alle tiltak som er spilt inn til investeringsplanen, hvor de tiltakene som ikke er prioritert inn er merket med røde tall.

Rådmannen bør ha litt handlingsrom ved vurdering av investeringsplanen ifht håndtering av handlingsregelen, men anser prinsippet som meget viktig for å få ned lånegjelden og investeringsnivået over tid.

Økonomiplanen legger til grunn en relativt høy avdragsbelastning som følge av høyt investeringsnivå de senere år, men også som et viktig tiltak for å innarbeide økt kapitalkostnadsbelastning i driften og øke takten på nedbetalingen av lånene. Ny kommunelov legger opp til en endring rundt minimumsavdrags-beregningen i kommunene som vil medføre at avdragsbelastningen vil øke fra 2020 og fremover. Denne omleggingen har rådmannen tatt hensyn til i planen.

Risør kommune har gjennom årene hatt en relativt høy andel lånebelastning på investeringene. Planen som legges frem for 2019-2022 har en betydelig lavere lånefinansiering som følge av at de store investeringene har tilhørende gode finansieringsordninger.

Finansiering vurdert mot handlingsregel	Totalt	2 019	2 020	2 021	2 022
Sum investeringskostnad brutto	217 750	98 420	86 480	13 150	19 700
Lånefinansieringsbehov	-116 720	-62 580	-35 300	-7 840	-11 000
Andel av investering som lånefinansieres	-53,60 %	-63,58 %	-40,82 %	-59,62 %	-55,84 %

6.2.2 Effekt på drift

Investeringene over påvirker driftsnivået på flere måter. En investering kan medføre økte inntekter i form av husleie eller leie av båtplass, eller den kan medføre effektivisering ved at oppgradering av bygg eller annen infrastruktur gjør vedlikehold enklere eller energibesparende. På den annen side kan en investering også medføre økte driftsutgifter dersom investeringen medfører at et kommunalt tilbud utvides, og nye vedlikeholds forpliktelser oppstår.

Effektene som er nevnt over, er ofte vanskelige å tallfeste. I de tilfellene effekten ansees for vesentlig, er den omtalt under det enkelte tiltak tidligere i handlingsprogrammet.

I tillegg til effektene over, vil alle investeringene (utenom investeringer i selvkostområdene) påvirke driftsnivået i form av kapitalkostnader.

	2018	2019	2020	2021	2022
1 Lånemasse 1/1	618 316 000	675 012 000	711 382 000	719 260 000	699 415 000
2 Av dette tilhører VAR	127 127 000	133 762 000	140 687 000	138 920 000	137 776 000
3 Lånebehov totalt ila året	81 016 000	62 580 000	35 300 000	7 840 000	11 000 000
4 Lånebehov eks. selvkostområdene	69 316 000	50 200 000	31 200 000	2 980 000	7 640 000
5 Avdrag forutsatt 30 år	24 320 000	26 210 000	27 422 000	27 685 000	27 024 000
6 Samlet avdrag selvkost	5 065 000	5 455 000	5 867 000	6 004 000	6 167 000
7 Rentesats estimert	2,20 %	2,40 %	2,80 %	3,30 %	3,13 %
Rentekostn bundet	10 897 600	7 940 800	7 940 800	7 940 800	7 940 800
Rentekostn flytende	5 572 952	7 440 288	9 698 696	11 690 580	10 467 190
8 Rentebelastning inkl. VAR	16 471 000	15 381 000	17 639 000	19 631 000	18 408 000
9 Samlet rente selvkost	2 254 000	2 498 000	2 818 000	2 940 000	3 109 000
10 Rentekompensasjon nye tiltak	0	0	0	0	0
Renter eks. VAR (11-14)	14 217 000	12 883 000	14 821 000	16 691 000	15 299 000
Avdrag eks. VAR (6-9)	19 255 000	20 755 000	21 555 000	21 681 000	20 857 000
11 SUM virkning på driftsbudsjettet	33 472 000	33 638 000	36 376 000	38 372 000	36 156 000
12 <i>Endring fra estimat 2018</i>		166 000	2 904 000	4 900 000	2 684 000

Tabell 3: Konsekvenser av investeringsplanen

Tabellen over viser estimert utvikling i kapitalkostnadene i perioden 2018 til 2022. Tabellen gir oversikt over følgende anslag:

1. Forventet lånemasse pr 1/1 hvert år, forutsatt at investeringer skjer etter planen.
2. Hvor mye av lånemassen som er knyttet til VAR områdene, og dermed teoretisk ikke belaster kommunens øvrige regnskap med kapitalkostnader.
3. Forventet lånebehov i perioden – ref. Tabell 1.
4. Lånebehov eks. lån til VAR områdene.
5. Forventet avdrag på lån, gitt 30 år avdragstid.
6. Avdrag som kan belastes VAR / selvkostområdene.
7. Forventet flytende lånerenter
8. Anslag på totale rentekostnader pr år
9. Andel av rente som dekkes fra selvkostområdene
10. Forventet endring i rentekompensasjon som følge av nye tiltak i planperioden.
11. Samlet virkning på driftsbudsjettet av kommunens investeringer.
12. Endring kapitalkostnader fra inneværende år.

Beregning av kapitalkostnadene i økonomiplanen medfører usikkerhet rundt framskrivning av renteutviklingen ca 5 år fremover i tid. Dagens rente på NIBOR 3 mnd ligger på ca 1 %, mens det i 2019 er lagt til grunn en rente på 1,44 %. De flytende rentene varierer relativt mye gjennom året som følge av reaksjoner på markeder rundt om i verden. Norges Bank har holdt styringsrenten stabil over lang tid, mens vi i høsten 2018 har hatt første økning fra Norges Bank. Norges Bank signaliserer en periode med økninger i styringsrenten frem mot 2022, som indikerer en styringsrente i slutten av 2021 på ca 2 %.

Rådmannen vurderer gjeldsbelastningen til kommunen til å være av en størrelse som tilsier at budsjettet må sikres for uventet renteøkning. Dette gjøres ved å sikre en betydelig andel av gjeldsporteføljen i rentebindinger, samt å ta høyde for en sikkerhetsmargin på den flytende renten.

Rådmannen har lagt til grunn følgende renteforutsetninger i planperioden for den flytende andelen av gjelden.

	2019	2020	2021	2022
NB Styringsrente	1,04 %	1,49 %	1,92 %	1,84 %
Påslag pengemarked	0,40 %	0,40 %	0,40 %	0,40 %
Anslag NBR (3 MND)	1,44 %	1,89 %	2,32 %	2,24 %
Banken påslag	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Sikkerhetsmargin	0,30 %	0,30 %	0,30 %	0,30 %
Budsjettrente	2,34 %	2,79 %	3,22 %	3,14 %

Utviklingen av låneporteføljen er også en viktig innvirkende faktor. Vi ser de senere årene at vi ikke får gjennomført de planlagte investeringer i det tempo man ønsker, hvilket medfører at vi skyver ubrukte lånebevilgninger foran oss. Dette vil igjen medføre til at forventet lånemasse som legges til grunn i økonomiplanen vil avvike over tid, som igjen endrer forutsetningen for beregningene i kapitalkostnadene i perioden. Rådmannen legger til grunn at investeringsplanen følges slik den legges frem og tar dermed høyde for den gjeldsbelastning dette medfører.

7) Driftsrammer økonomiplan

Kapittelet omhandler de felles inntekter og utgifter som legges til grunn for økonomiplanen, samt driftsrammer for hver enkelt enhet i perioden. Det er lagt mest vekt på konsekvensene for det første året i perioden – 2019, men også videre drift i perioden er omtalt.

Rammene i 2019 er beregnet med bakgrunn i opprinnelige budsjetterammer vedtatt for 2018. Driftsrammene baserer seg på de investeringer som er omtalt i kapittel 6) og de driftstiltak som ligger i handlingsprogrammet.

7.1 ØKONOMISKE KONSEKVENSER AV TILTAK I HANDLINGSPROGRAMMET

Handlingsprogrammet tar for seg både driftstiltak og investeringstiltak, herunder også driftstiltak uten økonomiske konsekvenser som man kan se under kapittelet «handlingsprogram 2019-2022». I dette kapittelet tar vi kun for oss driftstiltakene som har økonomisk konsekvens for enhetenes rammer i planperioden.

Driftskonsekvensene av tiltak som er omtalt og foreslått i handlingsprogrammet er vist i tabellen under:

Tiltak	2 019	2 020	2 021	2 022	Midlert/
	Drift	Drift	Drift	Drift	Permanent
Digitaliseringsstrategi (T) - nytt	700	700	-	-	M
Svømmehall Kjempesteinen	500	-	-	-	M
Opprettelse av ny legehjemmel	450	450	450	450	P
Risør By AS	1 000	630	630	-	M
Omstillingsmidler (nytt)	200	200	200	200	M
Totalsum	2 850	1 980	1 280	650	

Tabell 4: Økonomiske konsekvenser av forslag til tiltak i handlingsprogrammet og justering av drift i perioden. (tall i hele 1000,-)

Rådmannen har prioritert å kompensere enhetene for full pris og lønnsvekst inn i 2019. Rådmannen har dermed vurdert at alle de andre tiltakene som er spilt inn til handlingsprogrammet må vurderes av den enkelte enhetsleder og eventuelt finansieres innenfor egne budsjetterammer. Summen av driftstiltakene som ble spilt inn til rådmannen i prosessen beløp seg til kr.10,7 mill i 2019 med en økning opp til kr.13,9 mill i 2022. En stor andel av disse ville medføre permanent kostnadsøkning i drift.

Totalt sett utgjør de prioriterte driftstiltakene kr. 2,85 mill i 2019, hvorav kr.370' er finansiert av disposisjonsfond ihht bystyrets vedtak ifm tilskudd til Risør By As. Øvrige tiltak er finansiert i sentral avsetning og en del av salderingen av økonomiplanen.

Enkelte av tiltakene representerer permanent økning av driftsbudsjettet i enkelte tjenester, og fører på denne måten til en endring av fordeling av driftsrammer. Andre tiltak er mer avgrensede prosjekter, som kan foreslås dekkes fra fond, eller mellomfinansieres fra fond.

Tiltaket knyttet til opprettelse av ny legehjemmel er basert på basistilskudd til en privatpraktiserende lege med ca 1.000 pasienter, men vurderes også ifht andre løsninger for å få på plass ny lege i kommunen. Beløpet vil derfor være indikativt frem til avtale/ansettelse foreligger.

Tiltaket Digitaliseringsstrategi i 2019 og 2020 er knyttet til overgangen til nytt ERP-system i IKT-Agder, hvor forhandlinger foregår. Endelig kostnad er dermed ikke fastsatt.

Tiltaket Tilskudd til Risør By AS er koblet til bystyrevedtak som gir selskapet driftsmidler i 3 år frem tom 2021. Tilskuddets størrelse er knyttet til aksjonæravtalen som er inngått med kommunen som hovedaksjonær i selskapet. Beløpet vil følgelig måtte økes eller reduseres opp mot selskapets totale aksjonærbidrag/markedsbidrag i perioden.

7.2 FELLESOMRÅDENE

Fellesområdene samler alle kommunens felles inntekter og utgifter. Dette er i hovedsak inntekter fra skatter og rammetilskudd, finansinntekter, samt forskjellige tilskuddsordninger.

På utgiftssiden er kapitalkostnadene knyttet til kommunens gjeld størst. I tillegg kommer avsetninger til lønn og pensjon, lærlinger og lignende som senere fordeles ut på de enhetene som belastes med kostnadene.

7.2.1 Forutsetninger

Renter

Kommunen forholder seg til forskjellige renter i budsjettet. De forskjellige rentene avviker fra hverandre i størrelse og utvikling, men er selvfølgelig påvirket av de samme trendene.

Når det gjelder kommunens innskuddsrente i bank, har kommunen en bankavtale med et marginpåslag på 3 mnd NIBOR som rentebetingelser. Bankavtalen løper for 3 år om gangen, og gjeldende påslagsmargin er på 0,6 %. Avtalen vil bli forhandlet i planperioden, og det forutsettes en videreføring av dagens påslag i økonomiplanen.

Markedsrapporter fra DNB og beregninger fra Kommunalbanken er lagt til grunn ved vurdering av framskriving av grunnlagsrente. Det legges til grunn en forsiktig utvikling i renten basert på forventet vekst i Styringsrenten og NIBOR 3mnd.

Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig likviditet i perioden med basis de siste års finansforvaltning og utvikling i likviditeten.

	2018	2019	2020	2021	2022
Rente (est. 3 mnd NIBOR)	1,00 %	1,44 %	1,89 %	2,32 %	2,24 %
Margin på innskudd	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %	0,60 %
Innskuddsrente	1,60 %	2,04 %	2,49 %	2,92 %	2,84 %
Gjennomsnittlig likviditet	kr 55 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000	kr 50 000 000
Renteinntekter	kr 880 000	kr 1 020 000	kr 1 245 000	kr 1 460 000	kr 1 420 000

Tabell 5: Innskuddsrente og renteinntekter

Når det gjelder lånerenter, har kommunen flere lån med ulike rentebetingelser betingelser. Omtrent 46 % av lånene ved inngangen til planperioden løper til

flytende rente, mens 54 % er bundet opp i rentesikringer for å begrense sårbarheten ved rentesvingninger på kommuneøkonomien.

Rentesikringer	Avtaletype	Beløp	Betingelse	Løpetid
Nordea 1 (2018)	Fast til flytende	100 000 000	1,70 %	2022
Nordea 3 (2012)	Fast til flytende	46 000 000	3,47 %	2021
Nordea 2 (2018)	Fast til flytende	33 000 000	1,50 %	2022
Nordea 4 (2014)	Fast til flytende	53 000 000	2,21 %	2021
Nordea 5 (2018)	Fast til flytende	50 000 000	1,60 %	2025
KLP (2017)	Fastrente 7 år	44 000 000	2,40 %	2024
KLP (2018)	Fastrente 7 år	39 000 000	2,37 %	2025
Sum rentesikringer		365 000 000		

Tabell 6: Oversikt over kommunens inngåtte rentesikringer i planperioden

Disse rentebytteavtalene medfører at store deler av kommunens gjeld er tilnærmet upåvirket av renteendringer på mellomlang sikt. Flere av avtalene er forlenget i 2018 og sikrer porteføljen gjennom mesteparten av planperioden til en gunstig rente. Nordea 1 er sikret utover planperioden med en ny avtale som starter i 2022 når dagens avtale utløper. Det vil således kun være nødvendig og gjøre vurderinger rundt 3 av avtalene i slutten av perioden.

Sikringsandelen vil bli vurdert ved hvert enkelt nye låneopptak i planperioden sett opp mot vektingen fast og flytende renter, og durasjonen på de resterende rentebindingene, opp mot Finansreglementet vårt.

Effekten av grepene som er gjort i 2018 slår positivt ut for kommunens rentekostnader i 2019 som man kan se av tabellen under.

Tabellen under viser underlaget for beregning av rentekostnader i økonomiplanen.

	2018	2019	2020	2021	2022
Lånemasse 1/1	618 316 000	675 012 000	711 382 000	719 260 000	699 415 000
Nordea Swap 1	4 810 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000	1 700 000
Nordea Swap 5	-	800 000	800 000	800 000	800 000
Nordea Swap 3	1 688 200	1 688 200	1 688 200	1 688 200	1 688 200
Nordea Swap 2	1 141 800	495 000	495 000	495 000	495 000
Nordea Swap 4	1 277 300	1 277 300	1 277 300	1 277 300	1 277 300
KLP Fastrente 2017	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000	1 056 000
KLP Fastrente 2018	924 300	924 300	924 300	924 300	924 300
Sum bundne rentekostnader	9 973 300	7 016 500	7 016 500	7 016 500	7 016 500
Sum bundne lån	365 000 000	365 000 000	365 000 000	365 000 000	365 000 000
Lån Flytende	253 316 000	310 012 000	346 382 000	354 260 000	334 415 000
Rente flytende	2,20 %	2,40 %	2,80 %	3,30 %	3,13 %
Sum flytende rentekostnader	5 572 952	7 440 288	9 698 696	11 690 580	10 467 190
Rentekostnad inkl. VAR	16 471 000	15 381 000	17 639 000	19 631 000	18 408 000

Tabell 7: Estimering av rentekostnader i planperioden.

Som tabellen viser er rentekostnaden totalsummen av renter på de faste avtalene, og andel flytende lån multiplisert med et anslag på renteutvikling i perioden.

Lånegjelden vokser opp mot 719,3 mill i 2021, hvorav ca 139 mill utgjør lån knyttet til investeringer innenfor VAR-områdene. Det innebærer at kommunen vil

ha en rentebærende gjeld på ordinær drift på ca 580 mill i 2021, hvor ca 290 mill av disse igjen vil være renteeksponert. Det medfører en rentesårbarhet i 2021 på ca 2,9 mill ved en renteøkning på 1 % mer enn det som er lag til grunn i renteforutsetningene.

Vektingen rentesikringer vil i planperioden ligge mellom 50-55 % av den samlede gjelden basert på at nye lån tas opp til flytende rente. Denne utviklingen vurderes opp mot framtidsutsiktene i kapitalmarkedene utover i perioden.

Pensjon

Pensjonskostnadene i kommunene er varslet å øke i årene som kommer.

Det akkumulerte premieavviket er betydelig i Risør kommune, og en betydelig andel av våre frie midler vil gå med til å dekke inn amortiseringskostnaden vi skyver foran oss. Rådmannen har tidligere gjort kommunen uavhengig av premieavviksinntekten og forberedt driften på de økende amortiseringskostnadene som det akkumulerte premieavviket vil gi.

Rådmannen har bevisst predikert om problematikken rundt premieavviksinntekten og den eskalerende amortiseringskostnaden de senere år. Dette har bystyret tatt på alvor og støttet opp om ved å bygge opp et eget disposisjonsfond for premieavviket, og latt rådmannen innarbeide tiltakene i driftsbudsjettene.

Rådmannen har de siste årene delbetalt pensjonspremiene med opparbeidet premiefond, som har gitt positivt utslag på den løpende likviditeten til kommunen og godt årsresultat. Rådmannen vil styre bruken av premiefondet utover i planperioden for å redusere det akkumulerte premieavviket fremover. I 2016 ble forpliktelsen redusert med netto ca 5,3 mill, og ytterligere ca 10,8 mill i 2017 ekskl. arbeidsgiveravgift. Det er beregnet et ytterligere nedtrekk på forpliktelsen i 2018 på ca 3,6 mill ekskl. arbeidsgiveravgift, og at forpliktelsen inn i 2019 blir ca 40,4 mill.

Det er etablert et disposisjonsfond for premieavvik som ved inngangen til 2018 utgjør over 100 % av forpliktelsen, som har gjort at rådmannen har overført disse midlene til det «frie disposisjonsfondet». Rådmannen vil ved bruk av det «øremerkede fondet» lettere kunne styre amortiseringskostnadenes effekt på enhetenes driftsrammer i kommende budsjettperioder.

Akk.premieavvik eks aga	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Akk.premieavvik IB	54 876	44 052	40 452	40 652	35 652	35 652
Amortisert Premieavvik	-9 356	-9 200	-9 800	-10 000	-10 000	-10 000
Forventet premieavvikinnt	11 453	17 600	20 000	15 000	15 000	15 000
Bruk av Premiefond	-12 921	-12 000	-10 000	-10 000	-5 000	-5 000
Akk.premieavvik UB	44 052	40 452	40 652	35 652	35 652	35 652
Disp fond Premieavvik IB	54 377	54 377	43 177	40 977	35 777	36 577
Forv. premieavvik til disp.fond	-1 468	0	10 000	5 000	10 000	10 000
Overføring til fritt disp fond	0	-10 000	-11 000	-9 000	-8 000	-10 000
Bruk av disp.fond til amortisering	1 468	-1 200	-1 200	-1 200	-1 200	1
Disp fond Premieavvik UB	54 377	43 177	40 977	35 777	36 577	36 578

Framskrivning av akkumulert premieavvik og utviklingen av disposisjonsfond for dette.

Rådmannen har i 2019 lagt til grunn at det skal brukes 1,2 mill av dette fondet til å avhjelpe belastningen på driftsrammene. Vi kan se at framskrivningen viser at disposisjonsfondet i perioden vil overstige forpliktelsen, og dermed skape handlingsrom for forvaltningen av dette. Rådmannen vil tilstrebe å overføre så mye

som mulig over til det generelle disposisjonsfondet etter hvert som midler frigjøres fra forpliktelsen. Samtidig vil utviklingen i amortiseringskostnaden kunne innebære såpass stor belastning på driftsrammene at rådmannen vil gjøre vurderinger ifm det enkelte budsjettår fremover.

Utbytte Agder Energi

Kommunen har en relativt stor eierpost i selskapet (1,17 %), og utbytte er og har vært en betydelig inntekt for kommunen.

Rådmannen har i planperioden videreført ordningen som ble vedtatt i 2013 hvor vi legger til grunn et «fast» utbytte fra selskapet, og balanserer avviket mot disposisjonsfondet hvert år. Ved inngangen til 2018 har rådmannen ca 3 mill på dette fondet som gir en trygghet ifht fremtidige endringer i utbyttepolitikken i selskapet.

Rådmannen foreslår at Risør kommune budsjetterer med et overskudd i selskapet på kr. 700 millioner pr år i perioden. Med en eierandel på 1,17 %, vil dette gi en inntekt for kommunen på kr. 6 786 000,- pr. år. Beløpet er ikke justert for deflator eller inflasjon.

Signaler fra selskapet har vært at kommunene må være forsiktige med å være for optimistisk på utbyttene fremover. Selskapet står overfor store investeringer og endringer fremover som kan påvirke selskapets resultater i årene som kommer. I 2018 mottok Risør kommune kr.7,55 mill i utbytte, som er ca 269' mer enn «handlingsregelen» vår gir.

Lønnsoppgjør

Handlingsprogrammet legges i 2019 kroner og justeres ikke for lønns og prisvekst utover i perioden. Skatt og rammetilskudd fra staten baseres på de samme forutsetninger. Det er ikke lagt inn forutsetninger for lønnsutvikling i perioden 2020-2022, og lønnsavsetningen som er beregnet for å dekke oppgjøret i 2019 videreføres derfor i hele perioden.

Lønnsoppgjøret i 2019 er her budsjettert med en lønnsvekst på 2,8 %. Tallene for skatt og rammetilskudd er justert med samme lønnsvekst i deflator.

Deflator

Hele økonomiplanen er lagt i 2019 kroner. For å oppjustere tallene fra 2018 til 2019 – kroner, er det lagt til grunn en deflator på 2,6 %. Denne består av en lønnsvekst på 2,8 % og en prisvekst på 2,2 %. Skatt og rammetilskudd er oppjustert med denne deflator.

Endelig deflator ble kjent i statsbudsjettet for 2019 og ble noe høyere enn det som ble lagt til grunn i denne økonomiplanen. Budsjettdeflator ble beregnet til 2,8 %, oppbygd av en forventet lønnsvekst på 3,25% og en prisvekst på 2,1 %.

Konsekvensen at det i Statsbudsjettet forventes en høyere lønnsvekst enn det som ble signalisert i mai, er at rådmannen må ta høyde for et dyrere lønnsoppgjør i sin sentrale lønnsavsetning. Prisveksten er omtrent uendret og bør dermed ikke gi noen vesentlig effekt.

Eiendomsskatt

Risør kommune innførte eiendomsskatt i 2003, og var forpliktet til å justere takstene etter 10 år. I budsjettet for 2013 ble det gjort en kontorforretning som

innebar at en kostbar re-taksering av alle eiendommene kunne unngås, og eiendomsskattegrunnlaget ble økt med 10 %. Samme prosess ble gjort ifm budsjettene for 2014, 2015 og 2016. Takstene er ikke endret i planperioden. Summene er basert på 2018 budsjett og en estimert økning på kr.100.000 pr år fordi det bygges flere eiendommer som illegges eiendomsskatt.

Rådmannen registrerer at eiendomskattetakstene etter flere år med kontorjustering nå nærmer seg en øvre grense på takst i forhold til omsetningsverdi på spesielt næringseiendommene. Taksten på boliger og fritidseiendom stammer fra takseringen som ble foretatt ved innføringen av eiendomsskatten, og er vurdert til å være lave ifht reell markedsverdi. Risør kommune har i tillegg en reduksjonsfaktor på 50 % av skattegrunnlaget som gjør at beskatningen av disse objektene er lave. Rådmannen vil måtte se på hvordan kommunen skriver ut eiendomsskatten gjennom planperioden, men har i økonomiplanen ikke lagt inn noen konkrete endringer.

7.2.2 Felles inntekter og utgifter

Tabellen under viser det som ble lagt til grunn ved beregning av budsjetttrammer for enhetene, basert på kommunen har av felles inntekter signalisert gjennom Kommuneproposisjonen fra mai og utgifter basert på framskriving av finanstransaksjoner. Inntekter er i hovedsak inntekter fra skatt og rammetilskudd, forskjellige finansieringsordninger, eiendomsskatt og finansinntekter. På utgiftssiden finner vi stort sett finanskostnader, med renter og avdrag som de største postene.

	Oppr. budsjett 2018	2019	2020	2021	2022	
Felles inntekter og utgifter						
Kompensasjon fra Husbanken	-2 723 000	-2 723 000	-2 764 000	-2 790 000	-2 800 000	1
Reform 97	0	0	0	0	0	2
Motpost kalk.renter VAR området	-2 254 000	-2 497 000	-2 599 000	-2 776 000	-2 967 000	3
Rammetilskudd fra staten	-180 658 000	-189 847 000	-192 652 000	-192 507 000	-192 522 000	4
Inntektsutjevning	-28 062 000	-25 536 000	-25 536 000	-25 536 000	-25 536 000	4
Skjønnsmidler	-1 050 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	-1 000 000	6
Distriktstilskudd	-6 995 000	-8 907 000	-8 945 000	-8 945 000	-8 945 000	4
Trekk	0	275 000	282 000	282 000	282 000	7
Skatt på formue og inntek	-167 493 000	-174 899 000	-174 899 000	-174 899 000	-174 899 000	5
Eiendomsskatt	-19 757 000	-19 740 000	-19 840 000	-19 940 000	-20 040 000	8
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 270 000	-1 191 000	-1 201 000	-1 211 000	-1 221 000	8
Motpost avskrivninger (kun VAR)	-26 805 000	-5 526 000	-5 665 000	-5 917 000	-6 079 000	3
Sum frie inntekter	-437 067 000	-431 591 000	-434 819 000	-435 239 000	-435 727 000	
Finansinntekter 4,23 %						
Renteinntekter	-818 000	-1 050 000	-1 250 000	-1 500 000	-1 500 000	9
Renteinntekter fordringer	-150 000	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	10
Utbytte Agder Energi AS	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	11
Mottatte avdrag Tjenna bh	0	0	0	0	0	12
Sum finansinntekter	-7 754 000	-7 936 000	-8 136 000	-8 386 000	-8 386 000	
Samlede inntekter ramme 9	-444 821 000	-439 527 000	-442 955 000	-443 625 000	-444 113 000	
Finanskostnader 4,21 %						
Bankgebyrer	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000	13
Kjøp egen kommune	84 000	84 000	84 000	84 000	84 000	15
Renteutgifter	16 503 000	16 894 000	19 141 000	21 864 000	20 433 000	9
Overkurs 2004	908 000	908 000	908 000	908 000	908 000	14
Betalte avdrag	24 320 000	25 915 000	27 133 000	27 522 000	26 866 000	9
Avskrivninger tilskudd vann	71 000	71 000	54 000	53 000	53 000	
Avskrivninger ansvar 184	21 669 000	0	0	0	0	
Bruk av disposisjonsfond	-3 498 000	-370 000	0	0	0	16
Avsetninger til disp fond.	0	0	0	0	0	
Sum finanskostnader	60 207 000	43 652 000	47 470 000	50 581 000	48 494 000	
Til fordeling drift	-384 614 000	-395 875 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000	

Tabell 8: Felles utgifter og inntekter i økonomiplanperioden

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Kompensasjon fra Husbanken

Kommunen mottar rente og avdragskompensasjon fra Husbanken på investeringer som inngår i forskjellige statlige ordninger.

Kommunen mottar rentekompensasjon innenfor 3 ordninger; omsorgsboliger, skolebygg og kirkebygg, og avdragskompensasjon for Omsorgsboliger og sykehjemsplasser. Basis for rentekompensasjonen er gjennomsnittlig rente på statsveksler med løpetid på 0-3 måneder, tillagt 0,5 %. Det er lagt til grunn en snittrente i 2019 på 1,4 %, og med en økning på 0,2 % hvert år utover i planen.

2. Kompensasjon for Reform -97

Ifm. reform 97 ble kommunen pålagt å gjøre enkelte investeringer. Staten dekker rentene på lån til investeringene gjennom rentekompensasjon i 20 år. Ordningen er avvirket fra og med 2018 og utgår dermed for planperioden 2019-2022.

3. Føringer mot VAR / selvkostområdene

Alle investeringer i VAR områdene skal dekkes av selvkost. Det betyr at kapitalkostnader knyttet til lån som finansierer investeringer i vann og avløp skal dekkes av avgifter. I og med at kommunens totale rente- og avdragskostnader føres samlet, kompenseres fellesområder med en intern overføring fra selvkostområdene. Tabellen viser to summer pr år.; en for samlet avdragskompensasjon (avskrivninger) og en for samlet rentekompensasjon².

4. Overføringer fra staten – Skatt og rammetilskudd

Beregninger på rammetilskuddet er basert på KS sin prognosemodell etter fremleggelsen av Kommuneproposisjonen i mai 2018. Her legges det frem foreløpige effekter av regjeringens signaler for hva kommunene kan forvente av Statsbudsjettet for kommende år. Rammetilskuddet baseres her på en forventet skatteinntang for landet og en befolkning basert på tellinger 1/1 i inntektsåret. Her signaliseres også de satsninger som regjeringen ønsker å legge frem i Statsbudsjettet i oktober. Disse tallene utgjør hoveddelen av de frie inntektene kommunen får for neste år, og legger grunnlag for hvor mye ressurser rådmannen kan bruke på driftsenhetene etter å ha finansiert kapitalkostnader og avsetninger. De samlede midlene blir fordelt ut etter den enkelte kommunes behov gjennom beregninger på demografiutvikling, distriktpolitiske utfordringer og antall innbyggere for å tilpasse den enkelte kommune.

5. Skatt på formue og inntekt

Kommunens skatteinntekter er basert i hovedsak på skatt på inntekt og formue til våre innbyggere. Selskapsskatt er ikke en del av kommunens skatteinntekter. Risør kommune har en variert skattevekst fra år til år, men det i seg selv utgjør ikke noen vesentlig effekt for kommunens samlede inntekter som følge av inntektsutjevningen. Så lenge Risør er en «lavinntektskommune» som har skatteinntekter på ca 80% av landsgjennomsnittet, blir kommunen kompensert gjennom inntektsutjevningen opp til ca 95% av landsgjennomsnittet. Det innebærer at en høy vekst i kommunens skatteinntekt slår ut med en nesten tilsvarende reduksjon i inntektsutjevningen. Det er følgelig skatteveksten på landsbasis som er utslagsgivende for merinntekter på skatt for kommunen.

I planperioden er nivået på forventet skatte på inntekt og formue basert på gjennomsnittlig skattevekst i Risør de siste 3 år.

6. Skjønnsmidler

Fylkesmannen mottar hvert år en pott som deles ut som skjønnsmidler til kommuner med spesielle utfordringer som ikke hensyntas i inntektssystemet. Risør kommune har mottatt mellom 1 og 1,7 mill. i slike skjønnsmidler de siste årene. Rådmannen har i planperioden vurdert at Fylkesmannen har trukket ut effekten av redusert arbeidsgiveravgift allerede, og lagt tilskuddet flatt utover perioden. Tallet for 2019 blir presentert sammen med Statsbudsjettet i oktober.

² Rentekompensasjonen er basert på gjennomsnittlig rente på 5-årige swaprente +0,5 %.

7. Trekk

For å korrigere de generelle driftsrammene som deles ut til enhetene for spesielle ordninger eller satsinger som skal kanaliseres til bestemte enheter, trekkes disse midlene ut av rammen til fordeling. For perioden 2019-2022 dreier dette seg om følgende satsninger;

Endringer i saldert budsjett	2018	2019	2020	2021	2022
Gratis Kjærnetid bhg	25 000	61 000	61 000	61 000	61 000
Frivillighetssentraler	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000
Justerings gratis kjærnetid (RNB)	14 000	35 000	35 000	35 000	35 000
Opptappingsplan Rus	106 000	109 000	109 000	109 000	109 000
Helsestasjon & skolehelsetjenste	121 000	124 000	124 000	124 000	124 000
Trekk innbyggertilskudd ifm omford	-67 000	-65 000	-58 000	-58 000	-58 000
SUM	210 000	275 000	282 000	282 000	282 000

Tabell 9: Varslede satsningsområder i kommuneproposisjonen for 2019 særfordelt i rammetildelingen.

Som tabellen viser er det inne nye satsninger som blir signalisert i Kommuneproposisjonen, kun videreføringer av satsninger som allerede er implementert i kommunen som prisjusteres inn i 2019. Det innebærer at midlene allerede ligger inn på rammene til enheten i rammefordelingen.

8. Eiendomsskatt

Budsjettet for eiendomsskatt er kommentert tidligere i avsnitt 7.2.1 om forutsetninger.

9. Renteinntekter, renteutgifter og avdrag

Budsjettet for renteinntekter og renteutgifter er kommentert i avsnitt 7.2.1 om forutsetninger. Når det gjelder avdrag er disse omtalt i avsnitt 6.2.2 om investeringenes effekt på drifta.

10. Renteinntekter fordringer

Risør kommune krever inn renter for fordringer som ikke blir betalt til forfall. Dette budsjetteres med et beløp som basert på inntekten de siste årene.

11. Utbytte Agder Energi

Budsjettet for utbytte er omtalt tidligere i avsnitt 7.2.1 om forutsetninger.

12. Avdrag Tjenna barnehage

Risør kommune har gitt et lån til Tjenna barnehage som betales ned med kr. 10 000,- hvert år. Lånet er nå ferdig nedbetalt og utgår dermed i planperioden.

13. Bankgebyrer

Budsjettet dekker gebyrer som følger av vår bankavtale og andre bankomkostninger knyttet til felles drift.

14. Overkurs 2004

Risør kommune kjøpte seg ut av en rentebytteavtale i 2004. Summen nedskrives over 27 år, og vil derfor være en utgiftspost tom. 2031.

15. Internkjøp

Det budsjetteres med en overføring til Enhet for Eiendom og Tekniske Tjenester og enhet for Plan & Byggesak på til sammen kr. 84 000,- for administrasjon av eiendomsskatten.

16. Disposisjonsfond

Rådmannen har som mål å ikke bruke fondsmidler til finansiering av løpende driftskostnader i planperioden og budsjettet. Rådmannen har derfor lagt opp økonomiplanen uten bruk av disposisjonsfond ved beregning av budsjetttrammer for planperioden 2019-2022. Som følge av bystyrevedtak knyttet til saken om tilskudd til Risør By AS, har rådmannen lagt inn en finansiering på kr.370.000 i 2019 fra disposisjonsfond til finansiering av dette tiltaket som ligger under sentrale avsetninger i 2019. I tillegg til denne ligger det en disposisjonsfondsfinansiering av RUV-stillingen med kr.824.000 innenfor enhet for Plan & Byggesak.

Bystyret har vedtatt følgende driftsutgifter som finansieres av disposisjonsfond frem til annen inndekning kan oppdrives:

- Finansiering av Søndeled Skole ifm driftsutfordringer kr.1,2 mill
- Finansiering av økt stilling sosiallærer Ungdomskolen kr.0,3 mill

Rådmannen har ikke lagt til grunn disposisjonsfondsfinansiering av disse i rammefordelingen i planperioden, men vurderer situasjonen igjen i budsjettet.

Rådmannen anser det som svært viktig å være forsiktig med «sparepengene» som er på disposisjonsfondet. Fondet for premieavvik har på kort tid vokst til et nivå som er tilstrekkelig ut fra framskrivningene for utviklingen av det akkumulerte premieavviket. Det innebærer dermed at kommunen nå har anledning til å begynne å bygge «reelle» fondsmidler fremover, da det er først nå vi faktisk har et positivt premiefond.

Vi vet at investeringsplanen som ligger foran oss innebærer en høy gjeldsvekst oppå et allerede høyt nivå, og et solid disposisjonsfond vil være en viktig buffer som sikkerhet for veksten i kapitalkostnader.

Bruk av disposisjonsfond er en finansiering av driftsutgifter som ikke har tilhørende kontantstrøm som innebærer en belastning for likviditeten i kommunen.

7.2.3 Felles avsetninger

For å håndtere usikre utgifter som gjelder alle driftsenhetene felles, settes det av midler sentralt til en del ordninger, disse vises i tabellen under.

	Opprinnelig budsjett 2018	2019	2020	2021	2022
Felles innt. og utg.	-384 614 000	-395 505 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000
Lønnsoppgjør	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000	6 000 000 1
Amortisering premieavvik	9 200 000	9 800 000	10 000 000	10 000 000	10 000 000 2
Læringer	2 580 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000	2 603 000 3
Handlingsprogram	3 937 000	2 850 000	1 980 000	1 280 000	650 000 4
Bruk av premiefond	0	0	0	0	0 5
Annet	0	0	0	0	0 6
Valg	0	250 000	0	250 000	0 7
Avsetninger	21 717 000	21 503 000	20 583 000	20 133 000	19 253 000
Til fordeling	-362 897 000	-374 002 000	-374 902 000	-372 911 000	-376 366 000

Tabell 10: Avsetninger sentralt

Videre kommenteres den enkelte linje i tabellen over med referanse til punktet til høyre i tabellen.

1. Lønnsoppgjør

Avsetningen og vurderingen av den er omtalt tidligere under avsnitt 7.2.1 om forutsetninger.

2. Premieavvik pensjon

Rådmannen har gjort driften uavhengig av premieavvik-inntekten og innarbeidet kostnaden i budsjettene. Kommunen skal nå få et overskudd tilsvarende premieavviksinntekten som kan avsettes til disposisjonsfond for premieavvik.

Amortiseringskostnaden på tidligere inntektsførte premieavvik er for planperioden basert på kjente tall i amortiseringsperioden. Kostnadene som er lagt til grunn er svakt økende i perioden, men dette avhenger av hvilket premieavvik som vil påløpe hvert år i perioden.

3. Lærlinger

Rådmannen har i økonomiplan lagt til grunn 15 lærlinger i organisasjonen i hele perioden. Rådmannen vil tilstrebe å ta inn inntil 25 stk dersom mulighetene er der. Finansiering utover det som er lagt til grunn vil da rådmannen søke dersom dette blir en realitet. Lærlinger lønnes med 50% av årslønnen gjennom hele lærlingperioden, og lærlingtilskuddet som gis for den enkelte lærling tilfaller enheten som ivaretar læringen. Dette tilskuddet brukes ofte til å finansiere merkostnader utover fastlønn, som til dømes tillegg for lønn kvelds og natt, lørdag og søndag, og helligdager som påløper i de enheter hvor lærlingen går inn i en turnus.

4. Handlingsprogram

Avsetningen til tiltak i handlingsprogrammet er tidligere vist i Tabell 4 i avsnitt 7.1. Alle endringer i foreslåtte tiltak vil ha direkte innvirkning på enhetenes rammer ifht det som foreligger i rådmannens forslag.

5. Bruk av premiefond

Rådmannen vil høyst sannsynlig bruke av premiefondet i KLP også i planperioden for å styre premieavviket. Prognosene tilsier at rådmannen kan bruke ca 10 mill de to første årene og deretter 5 mill årlig i perioden til å redusere akkumulert premieavvik i kombinasjon med amortiseringskostnadene. Fremtidig bruk av premiefond og premieavviksinntekter er holdt utenfor økonomiplanen. Summen av disse vil som hovedregel være den samme da bruk av premiefond reduserer negativt premieavvik krone for krone. Forskjellen er at premieavviksinntekten skal utgiftsføres igjen de neste 7 årene, mens inntekt fra bruk av premiefond ikke gir noen fremtidig kostnad. Rådmannen styrer bruken av premiefond fra år til år utfra fondets størrelse og premieavviket som beregnes av pensjonsselskapet.

Budsjettering av denne inntekten vil trolig sette oss i samme situasjon som når premieavviksinntekten ble budsjettert, og driften gradvis ble avhengig av denne inntekten som ikke er «ekte penger».

Akk.premieavvik eks aga	2018	2019	2020	2021	2022
Akk.premieavvik IB	44 052	40 452	40 652	35 652	35 652
Amortisert Premieavvik	-9 200	-9 800	-10 000	-10 000	-10 000
Forventet premieavvikinnt	17 600	20 000	15 000	15 000	15 000
Bruk av Premiefond	-12 000	-10 000	-10 000	-5 000	-5 000
Akk.premieavvik UB	40 452	40 652	35 652	35 652	35 652

Prognose for bruk av premiefond og forventet premieavviksinntekt i planperioden.

6. Vertskommunetilskudd Asylmottak

Risør kommune har mottatt et tilskudd for å være vertskommune for det private asylmottaket i Risør. Mottaket er avviklet 1 halvår 2017 og tilskuddet faller dermed bort.

7. Valg

Det settes av penger sentralt til administrasjon av valg de årene dette skal gjennomføres. Midlene overføres til rådmannen som håndterer valget og kompenseres etter påløpte kostnader.

7.2.4 Oppsummert – til fordeling

Tabellen under viser total ramme til fordeling mellom driftsenhetene etter at både felles inntekter, felles utgifter og avsetninger er tatt hensyn til.

	Opprinnelig budsjett 2018	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022
Felles innt. og utg.	-384 614 000	-383 234 000	-395 875 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000
Avsetninger	21 717 000	21 717 000	21 503 000	20 583 000	20 133 000	19 253 000
Til fordeling	-362 897 000	-361 517 000	-374 372 000	-374 902 000	-372 911 000	-376 366 000
<i>Endring fra året før</i>		<i>1 380 000</i>	<i>-12 855 000</i>	<i>-530 000</i>	<i>1 991 000</i>	<i>-3 455 000</i>

Tabell 11: Rammer til fordeling på enhetene

Som oversikten viser ser overgangen fra 2018 til 2019 positiv ut ved at rådmannen har prioritert ressursbruken for å skape disponible midler til å kompensere enhetene for pris og lønnsvekst inn i 2019 rammene.

Utviklingen i disponible rammer til bruk i driftsenhetene vil være avhengig av mange faktorer utover planperioden. Disse er i store trekk omtalt innledningsvis i kapittel 5 og rådmannen har ikke lagt inn eventuelle konsekvenser av disse fra 2020-2022. Økonomiplanen tar høyde for endringer i kapitalkostnader som følge av investeringsplanen som er kjent, mens de usikre elementene er såpass vesentlige at rådmannen vil måtte gjøre større strukturelle endringer for å håndtere disse.

7.3 FORDELING AV RAMMER I ØKONOMIPLAN

7.3.1 Prinsipper for fordeling

For å ”konvertere” dagens budsjett til et budsjett i 2019 kroner, er alle poster i opprinnelig budsjett 2018 oppjustert med lønnsvekst, prisvekst eller deflatorjustert. Hvilken faktor som er brukt avhenger av type kostnad og konto.

Når dette er gjort for alle enheter, får vi frem et fremskrevet behov for driftsrammer i enhetene for å opprettholde dagens drift, som vist under.

Rammeutvikling planperioden 2019-2022				
	2018	2019-behov	%-andel	Endring
Rådmannen	24 881 000	25 521 000	6,8 %	2,57 %
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000	3,0 %	2,78 %
Habilitering	31 176 000	32 030 000	8,6 %	2,74 %
Omsorg	105 468 000	108 420 000	29,1 %	2,80 %
Kultur	10 694 000	10 934 000	2,9 %	2,24 %
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	0,3 %	6,14 %
VAR	0	0	0,0 %	
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000	7,1 %	2,96 %
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000	27,2 %	2,84 %
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000	6,9 %	2,77 %
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000	11,1 %	2,85 %
Risør Biovarme	0	0	0,0 %	
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	-3,0 %	2,10 %
SUM	362 897 000	373 120 000	100,0 %	2,82 %

Tabell 12: Fremskrevet rammebehov 2019

Tabellen viser at det totale behov fra alle enhetene for å opprettholde dagens drift er kr. 373,1 mill i 2019. Det samme behovet vil også ligge i resten av perioden i og med at hele økonomiplanen legges fast i 2019 kroner.

Tabellen viser også enhetens % - andel av den totale driftsrammen, som også er andelen som benyttes ved bruk av «ostehøvelkutt», og den % - vise veksten enheten behøver for å drifte på samme nivå som opprinnelig budsjettert i 2018. Svakheten med denne metoden er at vesentlige endringer i enhetenes drift ikke fanges opp ved en slik framskrivning. Slike endringer må dermed fanges opp i budsjettarbeidet.

7.3.2 Rammeutvikling i økonomiplanperioden

Rådmannen skal lage en økonomiplan som viser utviklingen i rammene for hele planperioden.

Rammebehovet for videreføring av tjenestenivå ihht budsjett 2018 ga en underdekning på kr.1,56 mill. Rådmannen overførte tiltak fra handlingsprogrammet som er iverksatt permanent i 2018 inn i den enkelte enhets driftsramme for 2019 med kr.2,81 mill og etablerte nye «korrigerte behovsrammer for 2019».

For å saldere 2019 rammene ønsket ikke rådmannen å bruke «ostehøvel-prinsippet», men tildelte enhetene direkte omstillingskrav inn i rammen. Kravene var moderate og representerer et effektiviseringskrav i virksomhetene. Ny saldert 2019 ramme ble etablert, med et lite overskudd på kr.298.000.

Rammeutvikning planperioden 2019-2022			Tiltak 2018 inn i ramme	2019 ramme korr behov	Omstillings- krav/saldering	Saldert ramme 2019
	2018	2019-behov				
Rådmannen	24 881 000	25 521 000	468 000	25 989 000	-250 000	25 739 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000	750 000	11 980 000	-100 000	11 880 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	0	32 030 000	0	32 030 000
Omsorg	105 468 000	108 420 000	85 000	108 505 000	0	108 505 000
Kultur	10 694 000	10 934 000	50 000	10 984 000	-200 000	10 784 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	0	1 210 000	0	1 210 000
VAR	0	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000	1 005 000	27 316 000	-250 000	27 066 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000	0	101 366 000	-664 000	100 702 000
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000	0	25 847 000	-200 000	25 647 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000	460 000	41 773 000	-200 000	41 573 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	0	-11 062 000	0	-11 062 000
SUM	362 897 000	373 120 000	2 818 000	375 938 000	-1 864 000	374 074 000
						0
Felles	-384 614 000	-395 875 000		-395 875 000		-395 875 000
Avsetninger	21 717 000	24 321 000	-2 818 000	21 503 000		21 503 000
SUM	0	1 566 000	0	1 566 000	-1 864 000	-298 000

Tabell 13: Omdannelse av 2018 budsjett til saldert ramme 2019 i økonomiplan.

Rådmannen har fokus på å kompensere enhetene for pris og lønnsvekst, og måtte i prioriteringene av driftstiltak fra handlingsprogrammet gjøre en vesentlig kursendring for å få dette til. Det medfører at alle tiltakene som er direkte rettet inn mot en bestemt tjeneste eller enhet, selv må prioritere og finne handlingsrom for denne innenfor egen ramme.

Vi ser at når 2019 rammene er saldert vil en videreføring på samme nivå medføre at det skapes «overskudd» utover planperioden, mens det i 2021 igjen mangler ca 1,64 mill for å komme i balanse som følge av økning i kapitalkostnader. Rådmannen har i overgangen 2020-2021 lagt inn et rammekutt i enhetene etter «ostehøvelprinsippet». Effekten vises i egen kolonne i tabellen under.

Rammeutvikning planperioden 2019-2022		Reduksjon				
	Budsjett 2018	Ramme 2019	Ramme 2020	rammer 20-21	Ramme 2021	Ramme 2022
Rådmannen	24 881 000	25 739 000	25 739 000	-80 000	25 659 000	25 659 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 880 000	11 880 000	-37 000	11 843 000	11 843 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	32 030 000	-100 000	31 930 000	31 930 000
Omsorg	105 468 000	108 505 000	108 505 000	-337 000	108 168 000	108 168 000
Kultur	10 694 000	10 784 000	10 784 000	-34 000	10 750 000	10 750 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	1 210 000	-4 000	1 206 000	1 206 000
VAR	0	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	27 066 000	27 066 000	-84 000	26 982 000	26 982 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	100 702 000	100 702 000	-313 000	100 389 000	100 389 000
Ungdomskole	25 151 000	25 647 000	25 647 000	-80 000	25 567 000	25 567 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 573 000	41 573 000	-129 000	41 444 000	41 444 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	-11 062 000	34 000	-11 028 000	-11 028 000
SUM	362 897 000	374 074 000	374 074 000	-1 164 000	372 910 000	372 910 000
		0				
Felles	-384 614 000	-395 875 000	-395 485 000		-393 044 000	-395 619 000
Avsetninger	21 717 000	21 503 000	20 583 000		20 133 000	19 253 000
SUM	0	-298 000	-828 000	-1 164 000	0	-3 456 000

Tabell 16: Utvikling rammer 2019-2022 i økonomiplan

7.3.3 Forslag til håndtering av mer- mindreforbruk på rammene utover i perioden.

Som tabell 16 viser vil hvert år i planperioden nå gi et lite overskudd. Rådmannen har i motsetning til tidligere år ikke ønsket å tilføre mindreforbruk til enhetenes driftsrammer. Dette forklares med at rådmannen ikke ønsker å øke driftsnivået jevnt i virksomhetene fremover, men må foreta prioriteringer i rammefordelingen for å møte nye utfordringer som vil komme.

7.3.4 Forslag til rammer for økonomiplanperioden 2019-2022

Rammene som vises i tabellen under er rådmannens forslag til økonomiplan for drifta i perioden 2019-2022.

Rammeutvikning planperioden 2019-2022					
	Budsjett 2018	Ramme 2019	Ramme 2020	Ramme 2021	Ramme 2022
Rådmannen	24 881 000	25 739 000	25 739 000	25 659 000	25 659 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 880 000	11 880 000	11 843 000	11 843 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	32 030 000	31 930 000	31 930 000
Omsorg	105 468 000	108 505 000	108 505 000	108 168 000	108 168 000
Kultur	10 694 000	10 784 000	10 784 000	10 750 000	10 750 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	1 210 000	1 206 000	1 206 000
VAR	0	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	27 066 000	27 066 000	26 982 000	26 982 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	100 702 000	100 702 000	100 389 000	100 389 000
Ungdomskole	25 151 000	25 647 000	25 647 000	25 567 000	25 567 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 573 000	41 573 000	41 444 000	41 444 000
Risør Biovarme	0	0	0	0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	-11 062 000	-11 028 000	-11 028 000
SUM	362 897 000	374 074 000	374 074 000	372 910 000	372 910 000
		0			
Felles	-384 614 000	-395 875 000	-395 485 000	-393 044 000	-395 619 000
Avsetninger	21 717 000	21 503 000	20 583 000	20 133 000	19 253 000
Mindreforbruk	0	-298 000	-828 000	0	-3 456 000

Tabell 14: Forslag til driftsrammer i perioden 2019 – 2022. Jamfør vedtak, punkt 1.2.1

Rammene som her er foreslått for 2019 er lagt til grunn for enhetenes handlingsrom i budsjettarbeidet for neste år. Som det vises i kapittel IV vil budsjetttrammene avvike fra dette, blant annet som følge av oppdatert informasjon fra Statsbudsjettet og ny informasjon underveis i budsjettprosessen.

8) Sektorutvikling fremover

Rådmannen har i økonomiplanen ikke gjort noen vesentlige omprioriteringer mellom enhetenes driftsrammer ut fra endringer som kan forventes som følge av demografi-utviklingen. Rammene fremskrives som om det ikke vil skje vesentlige endringer i årene som kommer. Det kan gi et feil bilde av fremtiden, og synliggjør ikke at rådmannen er bekymret for hvordan vi skal håndtere utviklingen.

Rådmannens kommunalsjefer uttrykker følgende vurderinger for fremtiden.

8.1 SEKTOR FOR HELSE OG OMSORG

Kommunens helse- og omsorgstjenester står foran store utfordringer i årene som kommer.

Demografien viser at andelen eldre vil øke kraftig i årene framover. Samhandlingsreformen gjør at kommunen i tillegg får ansvar for flere og sykere pasienter og brukere. Andelen barn og unge blir mindre i samme periode. Kommunens økonomiske planlegging må ta hensyn til dette.

Tjenestebehovet i helse og omsorg vil øke til det dobbelte fram mot 2040 dersom tjenestene løses på samme måte som i dag. Derfor jobbes det kontinuerlig med tiltak som gir en mest mulig rasjonell drift. Digitalisering av arbeidsprosesser gjør det mulig å effektivisere driften og samtidig gi kvalitativt bedre tjenester til pasient og bruker. Gjennom samlokalisering av tjenestene sykehjem, hjemmetjenester, psykisk helse og rehabilitering på Frydenborgsenteret har man bygget rasjonelle og robuste tjenester. Det samme vil man kunne oppnå ved f.eks. å samlokalisere helsetjenester/leger da disse tjenestene på mange måter er navet i kommunens helse og omsorgstjenester. Rekruttering, faglighet, personellutnyttelse og økonomi vil kunne optimaliseres. Innen habilitering er samlokalisering utfordrende da bl.a. Fylkesmannen har en klar formening om hvordan dette kan gjøres.

Årene 2017 og 2018 har vært spesielt krevende for enhetene innen habilitering og helse og det jobbes knallhardt for å tilpasse driften til rammene. Dette er imidlertid svært krevende da pasient og brukergruppene øker. I tillegg har kommunen utfordringer på levekår og scorer dårlig på en rekke sentrale og viktige indikatorer som lav inntekt, lav utdanning, barn av enslige forsørgere og psykisk helse.

Pasient og brukergruppene har høyere kunnskap om egen helse og dette må utnyttes positivt. Flere kan og ønsker å ta i bruk velferdsteknologi for bl.a. å kunne bo lengst mulig i eget hjem og kommunens boligpolitikk må integrere ulike brukergrupper i den ordinære boligbyggingen.

Samtidig øker forventningene til tjenestene noe som igjen øker behovet for mer helhetlige og koordinerte tjenester innad i kommunen og mellom kommunen og sykehuset.

8.2 SEKTOR FOR OPPVEKST OG INKLUDERING

I likhet med store deler av kommune-Norge er den demografisk utviklingen i Risør kommune utfordrende i tiden fremover. Kraftig økning i antall eldre mennesker og nedgang i antall fødsler «forskyver» behovet for tjenester. Selv om teknologi og gode digitale løsninger vil kunne «avhjelpe» tjenestebehovet til eldre, må kommunens økonomiplanlegging likevel ta hensyn til både synkende barnetall og utsikter til renteøkning og nedgang i inntekter for kommende fireårsperiode. Slik det ser ut nå blir det nødvendig med økonomiske rammeforskyvninger.

Økonomiske utsikter sammen med nedgangen i barnetall tvinger frem behovet for å se på organisering og struktur innenfor feltene barnehage, skole og flyktningetjeneste. Det er økonomiske, men også kvalitetsmessige årsaker til at det er fornuftig å se på dagens organisering når barnetallet er synkende. Da vi ser på eventuelle strukturelle endringer innenfor område oppvekst og inkludering må kvalitet på tjenestene, effektiv drift og økonomi ses i nær sammenheng. Risør kommunes levekårsutfordringer gjør at det i særlig grad må fokuseres på robuste tjenester med høy kvalitet til barn og unge. Sosial arv og utenforskap er utfordringer det er svært viktig å jobbe aktivt for å motvirke. Dette arbeidet starter i barnehage og skole. Det må legges til rette for tidlig innsats, god tilpasset opplæring, funksjonell og god spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning, uavhengig av organisering av barnehagetjenesten og valgt skolestruktur.

Enhet for bosetting opplæring og inkludering (EBOI) har hatt store driftsmessige utfordringer siden oppstarten. Tilsiget av flyktninger har avtatt dramatisk etter at enheten ble opprettet. Samtidig har den statlige finansieringsordningen blitt endret slik at inntektene fra staten har avtatt. Dette har resultert i store økonomiske utfordringer for kommunen. I henhold til våre beregninger vil Risør kommune ha færre flyktninger i løpet av 4-årsperioden. Sammen med endring av inntektssystemet gir dette helt andre forutsetninger for å drifte EBOI, enn det som var utgangspunktet da denne enheten ble opprettet. Hensikten med å beholde enheten når det bli færre brukere og store finansieringsutfordringer må vurderes.

Oppvekst og inkludering går en krevende og spennende tid i møte. Med dyktige og endringsvillige medarbeidere skal det jobbes aktivt for å motvirke at sosialøkonomisk bakgrunn og skoleprestasjoner skal forutsi barns og ungdoms utdanningskarrierer. Det skal også fortsatt fokuseres på inkluderingsarbeidet selv om antallet fremmedspråklige avtar. God samfunnsmessig tilrettelegging og språkopplæring av voksne er et overordnet mål. Språkutfordringer fører i seg selv fort til utenforskap både i mellommenneskelige forhold og den digitale verden.

8.3 SEKTOR FOR SAMFUNNSUTVIKLING

Flere eldre og færre unger samt at folketallet ikke øker, samt lavere økonomisk vekst generelt i kommunesektoren, gjør at vi må øke omstillingstakten og tenke nytt.

Den planlagte utbyggingen av Frydenborgsenteret og på Tjennasenteret er tvingende nødvendig, samt at det er gode tilskuddsordninger fra statlig hold. Byggeaktiviteten gir også tilskudd til sysselsettingen og muligheter for flere innbyggere. Nye vann og avløpsanlegg (VA) samt oppgradering av gamle VA-anlegg, er både en næring- og klima- og miljø sak.

I Handlingsprogramperioden legges det opp til å redusere bemanningen innen Plan- og bygg (Risør utvikling og vekst / RUV) og reduksjon innen Eiendom og tekniske tjenester.

Digitalisering og mer «selvbetjente» enheter blir viktig. Innenfor tekniske tjenester må en stimulere mer til aktivisering av lag/foreninger og egenaktivitet. Mindre spør hva kommunen kan gjøre for deg, men hva kan jeg som innbygger gjøre for kommunens innbyggere. Nytenkning og bruk av innbyggernes ressurser i større grad enn nå blir viktig. Dette kan gi innspill til endringer av tjenester, bedre opplevelser av gode tjenester, spare offentlig ressurser, og et varmere samfunn, «Vi bryr oss».

Manglende vedlikehold av kommunale bygg er stadig en gjenganger. Også her må en jobbe for mer effekt med mindre ressurser.

Videre satsning på kulturen kan bli en avgjørende faktor for å holde oppe den positive holdningen blant innbyggerne og tilreisende. Kystkultursenteret festivalene, utvikling av Risørhuset og videreutvikle kunstbyen.

Holde trykket på næringsutvikling, stimulere eksisterende næringer og legge forholdene til rette for utvidelse og nye næringer, ved bl.a. utvide næringsområdene Hestemyr- og Moland industriområder.

Fiskemottaket har mange fasetter. Miljø- og helsemessig (mer fisk og mindre kjøtt), arbeidsplasser og en magnet på besøksnæringen. Oppbyggingen av fiskerihavna er dermed viktig får å sikre oss soliditet og videreutviklingen av denne næringen.

Juridisk kompetanse er merkbart på et lavere nivå en ønsket, selv om vi har en god rammeavtale så har det et vesentlig kostnadsaspekt og lavere tilgjengelighet i organisasjonen enn ønskelig. Et samarbeid i Østregionen vil kunne avhjelpe situasjonen noe. Det er utsikter til at dette kan realiseres i 2019

E-18 og fylkesvei 416 kan bli kommunens viktigste tiltak i inneværende periode. Ny riksvei 416 med 80 km/t og E-18 som har gode avkjøringer og «skysstasjon» med god plass til å sette fra seg ikke minst El bilen for lading og bruke kollektivtransport videre. Her må den administrativt og politiske styrke settes fullt inn.

Nye krav til organisasjonen kan ikke svares opp med økte ressurser, men man må jobbe annerledes, og med god hjelp fra det politiske miljø med å redusere forventningsnivået i tråd med tilgjengelige ressurser.

8.4 UTFORDRINGER VIL KOMME, OG MÅ HÅNTERES I PLANPERIODEN

Kommunen står overfor mulige endringer i inntektssystemet som kan gi vesentlig utslag i rammeoverføringene fremover, men deler av disse vil bli fanget opp av utjevningene i inntektssystemet og drøftes ikke i denne omgang.

Endringer i befolkningssammensetningen i kommunen er vanskelige å bruke til en direkte omfordeling av driftsrammer. Rådmannen ser nedgang i de lave aldersgruppene og økning i de høye aldersgruppene, men klarer allikevel ikke på en enkel måte å omfordele midler internt. Til tross for at det blir en betydelig vekst i

antall eldre som vil få et pleiebehov, og at det ser ut til å bli færre barn i kommunen som vil ha behov for barnehage og skole er det ikke sikkert at det vil gi utslag i direkte kostnadsøkninger eller kostnadsreduksjoner.

Rådmannen ser at til elevgrunnlaget blir mindre, men driftsutgiftene opprettholdes som følge av at elevmassen blir mer krevende, og regjeringen reduserer handlingsrommet ved å innføre bemanningsnormer i barnehage og grunnskole.

Rådmannen ser at handlingsrommet som forsøkes å skape innenfor Helse og omsorg spises opp av lovpålagte tjenester blant annet gjennom svekkelsen i refusjonsordningen innenfor ressurskrevende brukere som medfører at satsningen innenfor eldreomsorgen er vanskelig å få til.

Regjeringen strammet i 2017 inn på flyktning og asylpolitikken som medførte blant annet til at Risør kommune fikk utfordringer med å videreføre planlagt drift innenfor Enhet for bosetting, opplæring og Inkludering (EBOI). «Grensene ble stengt», og kommunene som har bidratt ved å ta imot flyktninger gjennom mange år står igjen med «SvartePer». Konsekvensene har vi sett i regnskapet for 2017, og driften i 2018, men de største utfordringene ligger foran oss i kommende planperiode, og utover.

I løpet av planperioden vil antall enslige mindreårige flytninger som får tjenester fra EBOI reduseres fra 29 i 2018 til ca 12 i 2022, gitt at kommunen fortsatt vil få 2 nye hvert år. Det er ventet å gi en svikt i tilskudd på ca 17,1 mill ila planperioden, hvor den største endringer vil skje fra 2020 til 2021 med ca 10 mill.

I løpet av planperioden vil antall flyktninger i 5 års perioden reduseres fra ca 179 i 2019 til ca 69 i 2022, gitt at vi fortsatt mottar 10 nye flykninger hvert år i perioden og familiegjenforeninger. Det er ventet å gi en svikt i tilskudd på ca 16,8 mill i planperioden, hvor den største effekten er ventet å komme fra 2019 til 2020 med ca 10 mill.

Voksenopplæringen hadde ca 290 elever på det meste for knappe 2 år siden. Høsten 2018 er det ca 160-170 elever på skolen. Framskriving av elevgruppen kan i hovedsak henføres til tallene nevnt overfor, og følgelig vil skolens finansieringsgrunnlag på ca 12,7 mill også gradvis falle bort i planperioden.

Rådmannen må derfor være «føre var» og starte prosesser for å kunne håndtere denne vesentlige inntektssvikten som kan beløpe seg til opp mot 43 mill i planperioden. Rådmannen må derfor allerede nå begynne å jobbe med en gradvis nedbygging av dagens tilbud.

Utfordringen vil gi konsekvenser for de andre enhetenes driftsrammer fremover da EBOI har en negativ netto driftsramme i 2018 og videre. Det innebærer at vi har høyere inntekter enn direkte kostnader på enheten, og at denne har vært med å finansiere gode tjenester i de andre enhetene.

I 2018 har EBOI en negativ netto ramme på 10,8 mill, hvilket tilsier at rådmannen må omprioritere de andre enhetenes rammer i planperioden med tilsvarende beløp for å opprettholde balansen. Det vil by på utfordringer i de andre enhetene som allerede har meget stramme budsjettammer.

Spørsmålet som da dukker opp er om rådmannen har grunnlag for å videreføre dagens drift? Svaret på det vil trolig være et klart nei.

Det medfører at kommunalsjefene sammen med enhetslederne må utfordres på å finne ut hvordan vi kan levere like gode tjenester til en lavere kostnad.

Innenfor sektoren Samfunnsutvikling er det naturlig å se til Digitaliseringen som kommer fra alle kanter, samt på nivået på de kommunale tjenestene som ytes i dag. Rådmannen vil bruke netto kr.76,7 mill på sektoren i 2019. Rådmannen må bruke alle muligheter for å effektivisere prosesser som kan automatiseres og digitaliseres. Slike prosesser innebærer som oftest at man til dels skifter ut «hoder mot maskiner» eller at bare «hodet» forsvinner ut av prosessen. Tiltak som er nærliggende å se på i kommende planperiode vil være f.eks:

- Digitalisering og utvikling av fellesfunksjoner som sentralbord, arkiv, økonomi og personal.
- Digitalisering av søknadsprosesser innenfor Plan og Byggesak.
- Redusere kvaliteten og omfanget av kommunale tjenester som leveres gjennom Eiendomsenheten.
- Omstrukturere kulturhuset ved å samle flere tjenester på samme sted, og digitalisere så mange av disse som mulig.
- Redusere kommunens bidrag til festivaler, lag og foreninger, stiftelser og stipendordninger uten at det skal gå vesentlig på bekostning av satsningen på kultur.

Innenfor Oppvekstsektoren må rådmannen løfte blikket og se på hele skolestrukturen og barnehagene i kommunen. Rådmannen vil bruke netto kr.115,3 mill på sektoren i 2019. Rådmannen må vurdere om kommunen har ressurser til, og om det er faglig ønskelig, å opprettholde dagens skolestruktur selv om det vil gå utover lokalsamfunnene på Hope og Sønedeled.

Pr 1/7-2018 har Risør kommune 1.121 innbyggere i alderen 0-15 år som tilbys et oppveksttilbud gjennom barnehage, barneskole og ungdomsskole for totalt kr.126,3 mill. i 2019. Kan rådmannen gi disse barna et like godt, eller bedre, tilbud til en lavere kostnad? Tiltak som rådmannen vil måtte gjøre vurderinger rundt i kommende planperiode vil være f.eks:

- «Ta hjem» Røyslandselevne ved å gi dem skoletilbud på Sønedeled.
- Avvikle Fargeskrinet barnehage på Sønedeled og etablere et oppvekstsenter på Sønedeled skole.
- Avvikle Hope Oppvekstsenter og overføre elevene til Sønedeled skole
- Avvikle Hope Oppvekstsenter, etablere oppvekstsenter på Sønedeled skole, og flytte alle elever fra 5 trinn til Risør Barneskole.
- Slå sammen Risør Barneskole og Risør Ungdomsskole til en stor 1-10 skole med felles ledelse og administrasjon.
- Heldagsskole eller alternative skolemodeller
- Skolefritidsordningen (SFO)
- Avvikle EBOI- EM slik det fungerer i dag, og finne ny driftsform hvor Bokollektiv for enslige mindreårige flykninger opphører.
- Avvikle EBOI- VIRK slik det fungerer i dag, og finne ny driftsform hvor VIRK ikke lenger drives med dagens skoleløsning.

Innenfor Helse og Omsorgssektoren må rådmannen forsøke å finne en løsning for hvordan kommunen skal kunne håndtere eldrebølgene som kommer inn over kommunen fremover uten å gå på bekostning av de lovpålagte oppgavene. Rådmannen vil bruke netto kr.182,1 mill på sektoren i 2019, hvor det allerede er foreslått konkrete tiltak for å bedre kapasiteten og effektivisere driften.

Rådmannen må finne friske midler til å finansiere flere årsverk og stillingsøkninger for å håndtere voksende pasientgrupper, spesielt innenfor psykiatri/rus, demens og psykisk utviklingshemmede. Tiltak som rådmannen vil måtte vurdere i kommende planperiode vil være;

- Fusjonerings av institusjonsavdelinger og samlokalisering av tjenestetilbud
- Økt bruk av omsorgsteknologi i hjemmetjenestene og institusjoner
- Kutt i interkommunale ordninger som KØH
- Tiltak for å redusere kostnader til sosialtjenester
- Forebyggende tiltak for å redusere levekårsutfordringer

Rådmannen har allerede startet sondering av hvilke alternativer som må vurderes i nær fremtid, men uten at det er gjort konkrete beregninger på hvilke økonomiske og samfunnsmessige effekter disse vil gi på sikt. Derfor inngår de heller ikke med økonomiske konsekvenser i økonomiplanen.

Samtlige av sektorene vil stå overfor vanskelige prioriteringer når rådmannen skal finne den beste løsningen totalt sett for hele kommunen. Rådmannens oppgave er å gi alle innbyggerne et kvalitativt godt tilbud innenfor de lovpålagte oppgavene en kommune har. Det medfører at rådmannen vil måtte fremme forslag til det beste for hele kommunen, som politikerne vil måtte ta stilling til selv om vedtakene ikke er populære i hele befolkningen.

9) Oppsummering Handlingsprogram & Økonomiplan

Handlingsprogrammet som legges frem for perioden 2019 til 2022 har mange gode tiltak som rådmannen gjerne ønsker å få gjennomført, men de økonomiske forutsetningene som legges til grunn tillater ikke betydelige satsninger utover å forsøke å fortsette å gi et godt tjenestetilbud på dagens nivå. Risør kommune har en god budsjettkontroll, men utfordres stadig i større grad av endringer i forutsetningene som ligger til grunn i budsjettene som gir merkostnader utover rammene som er tildelt. De økonomiske forutsetningene som legges til grunn på fellesområdene medfører at driften må strammes inn for å opprettholde et godt tjenestetilbud til kommunens innbyggere, og samtidig ha en sunn kommune-økonomi. Rådmannen ønsker derfor å legge frem en nøktern plan for årene som kommer.

Risør kommune har over mange år hatt store investeringsbudsjetter, og vurderinger rundt investeringsstopp har kommet opp. En slik investeringsstopp vil også stoppe utviklingen av kommunen, og gjøre det vanskelig å få til tiltak som kan gi positiv effekt på driftsgrunnlaget. Med bakgrunn i de demografiske framskrivningene ser Rådmannen nødvendigheten av å foreta store investeringer i planperioden for å tilpasse kommunen til de forventede eldrebølgene vi ser i årene som kommer. I dette handlingsprogrammet er det tiltakene om utvikling av korttidsplasser og omsorgsboliger på Frydenborgsenteret, og utvikling av omsorgsboliger på Tjennasenteret som er primærfokuset. Investeringene er vesentlige og vil medføre økte kapitalkostnader for kommune, men det anses at effekten også vil ha stor positiv betydning for driften fremover og sikre et godt tilbud for fremtiden. I utviklingen av Frydenborgsenteret og Tjennasenteret ligger det etablering av 27 nye omsorgsboliger som vil være viktige for kommunens innbyggere, og videreføring av rasjonell drift i sektoren.

Når det gjelder driftsdelen av økonomiplanen, er rammene stramme som vanlig. Grunnlaget som legges på fellesområdene og vekst i skatt og rammetilskudd anses som gode, og rådmannen har sett den positive effekten av å kunne etablere driftsrammer for enhetene som er kompensert fullt ut for pris og lønnsvekst. Dette har lagt til grunn ved prioritering av driftstiltak og investeringstiltak i Handlingsprogrammet.

Handlingsprogrammet og økonomiplanen som legges frem vurderes til å være en nøktern plan, hvor grunnen beredes for å kunne håndtere utfordringer som ligger foran oss på kort og lang sikt. Rådmannen igangsetter prosesser for å kartlegge hvordan vi kan drive kommunal tjenesteyting med mindre ressurser utover planperioden, uten at det går betydelig på bekostning av de gode tjenestene som leveres av enhetene i dag.

DEL IV: BUDSJETT 2019

10) Innledning budsjett

I henhold til kommuneloven §§ 45 og 46 skal bystyret innen utgangen av året vedta et bindende budsjett for det kommende kalenderår. Bystyrets budsjett (på det nivå dette er vedtatt) er bindende for det underordnede organ. Kommunelovens økonomibestemmelser inneholder også et absolutt krav om at budsjettet minst skal ha inndekning for alle driftsutgifter, og at budsjettet skal være realistisk mht driftsnivå.

Rådmannens forslag til årsbudsjett for 2019 er laget med utgangspunkt i St.prp. nr.1 – Statsbudsjettet.

Rådmannens forslag til budsjett er laget med utgangspunkt i kommunens;

- vedtatt budsjett for år 2018
- foreslått handlingsprogram & økonomiplan (2019-2022)
- omstrukturering av organisasjonen
- øvrige vedtak som medfører økonomiske konsekvenser

Rådmannens hovedmålsetting i arbeidet med årets budsjettarbeid har vært;

Å sikre et fortsatt godt og forsvarlig tjenestetilbud, samt å forberede kommunen på endringene i årene som kommer.

Gitt de forutsetninger budsjettforslaget bygger på – fremmer rådmannen et budsjett for 2019 i balanse.

11) Tidsplan og organisering av arbeidet

Rådmannen har i tråd med tidligere praksis utarbeidet et forslag til budsjett for 2019. Budsjettforslaget er utarbeidet i samarbeid med den enkelte enhet og arbeidet har vært koordinert av økonomisjefen.

Nytt av året har vært at rådmannen ønsket å slå sammen Handlingsprogram & Økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019 i en og samme prosess og tilhørende dokument.

Økonomisjefen har lagt opp til følgende prosessplan budsjettet;

- Juni 2018 – Utarbeidet foreløpige rammer til enhetene i økonomiplan 2019-2022
- 13.09.2018 – Frist for utarbeidelse og innlevering av enhetenes forslag til rådmann, og rådmannen salderer budsjettet
- 08.10.2018 – Regjeringens forslag til statsbudsjett legges frem
- 09.10.2018 – Presentasjon av rådmannens budsjettforslag for bystyret og media. Ledere og tillitsvalgte inviteres til å delta på orienteringen.
- 11.10.2018- Formannskapet behandler Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019
- Formannskapetets innstilling ligger ute til høring i 6 uker
- 29.11.2018- Bystyret behandler Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019
- Vesentlige endringer fra Statsbudsjettet korrigeres mot Disposisjonsfond i egen sak i desembermøtet.

Som følge av forsinkelser allerede ved enhetenes forslag til driftsbudsjetter har ikke rådmannen klart å følge prosessplanen, og det ble gjort følgende endringer primo oktober;

- 25.10.2018- Presentasjon av rådmannens budsjettforslag for bystyret og media. Ledere og tillitsvalgte inviteres til å delta på orienteringen.
 - 01.11.2018- Formannskapet behandler Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019
 - Formannskapetets budsjettforslag ligger ute til offentlig ettersyn i 6 uker
 - 13.12.2018- Bystyret behandler Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019
 - 14.12.2018- Rådmannen gir sin orientering om vedtatt Handlingsprogram & Økonomiplan og Budsjett 2019 til ledere og tillitsvalgte.
-

Rådmannen vil orientere Kontrollutvalget om forslaget, trolig i møtet 01.11.2018, som skal gi sin uttalelse til Bystyrets behandling, samt gi en orientering til AMU (møtedato ikke avklart).

Det er rådmannens håp at den skriftlige fremstilling som er gitt i saksforarbeidet, samt vedlegg, gir en god innsikt i kommunens etablerte driftsnivå. Det er vårt håp at dokumentet gir et godt grunnlag for å kunne vedta Handlingsprogram & Økonomiplan 2019-2022 og Budsjett 2019. Dokumentet suppleres med detaljbudsjett for alle tjenester og enheter, disse lastes ned på kommunens hjemmeside. Som en del av den nye prosessen vil ikke enhetenes Virksomhetsplaner lenger være tilgjengelige i budsjettprosessen, men først ferdigstilles etter endelig vedtak i Januar 2019.

Rådmannen foreslår at etablert praksis med å vedta budsjett på netto driftsrammer fortsetter. Samtidig legges det opp til at administrasjonen og formannskapet kan foreta budsjettendringer innenfor rammene i det vedtatte økonomi-reglementet. En viktig forutsetning er at budsjettjusteringene ikke går utover de prioriteringer bystyret har vedtatt og at de totale netto driftsrammer ikke endres.

Budsjett 2019 foreslås presentert ihht organisasjonsstrukturen. Rådmannen har omroket på alle tidligere rammer og enheter, og bygget dem opp ihht organisasjonskartet.

Det innebærer følgende en rammestruktur som endres som følger:

Enhet	Rådmannens budsjett 2019		Omstrukturert budsjett 2019	Sektorrammer
Rådmannen	24 901 000		12 325 000	37 226 000 Rådmannen
Støttefunksjoner	12 325 000	Flyttes til Rådmann	-12 325 000	0
Habilitering	38 283 000	Flyttes til Helse & Omsorg	-38 283 000	0
Omsorg	108 505 000		82 713 000	191 218 000 Helse & Omsorg
Kultur	10 800 000	Blir til Samf.utv.	27 543 000	38 343 000 Samfunnsutvikling
Plan og byggesak	1 210 000	Flyttes til Samf.utv	-1 210 000	0
VAR	0	Flyttes til Samf.utv	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	26 333 000	Flyttes til Samf.utv	-26 333 000	0
Barnehage og barneskole	98 363 000	Blir til Oppv.& Inkl.	15 211 000	113 574 000 Oppvekst & Inkludering
Ungdomskole	25 647 000	Flyttes til Oppv.& Inkl.	-25 647 000	0
Helse & sosial	44 430 000	Flyttes til Helse & Omsorg	-44 430 000	0
Risør Biovarme	0	Flyttes til Samf.utv	0	0
Bosetting & Integrering	-10 436 000	Blir til Oppv.& Inkl.	10 436 000	0
Sum driftsenhetene	380 361 000		0	380 361 000 Sum driftsenhetene
Felles	-401 411 000			-401 411 000 Felles
Avsetninger	21 050 000			21 050 000 Avsetninger
Sum fellesområdene	-380 361 000			-380 361 000 Sum fellesområdene
Kontrollsum Balanse	0			0 Kontrollsum Balanse

Omrokering av rammer til sektorrammer 2019

Ved å omrokere på rammene skaper man en klarere skiller på sektornivå med kommunalsjefens domene, hvorav alle enheter ligger som undernivå på sektorrammen.

Nederst i tabellene for hver sektor fastsettes ”Netto driftsrammer ...” for 2019. For hver sektor følger så en kommentar til forutsetninger som er innarbeidet i forslaget.

12) Viktige punkter på fellesområdene for 2019

Budsjettforslaget for 2019 gir stramme rammer for alle enhetene, men skal være bygget for videreført drift fra 2018. Rådmannens budsjettforslag skal være realistisk, men samtidig optimistisk på mange områder. Det er derfor ikke mulig å gi noen utfyllende liste over alle fallgruvene i budsjettet.

Under følger de antatt største fallgruvene, og utover dette vises det til nærmere omtale i avsnittet om vurderinger.

12.1 LØNN / PERSONELL

Det er relativt små endringer i bemanningen totalt fra budsjett 2018 til 2019 som også vises i endringen i budsjettert utgift til lønn. Den største endringen ligger i enhet for Bosetting, Opplæring & Integrering innenfor tjenestene Bosetting Enslige Mindreårige flyktninger og Voksenopplæringen. Disse tjenestene må nedskalere driften som følge av endringer i flyktningetilgangen. EBOI har fra 2018 til 2019 redusert med ca 8,25 årsverk, hvor den største reduksjonen ligger i VIRK med 5,28 årsverk. Den største økningen i antall årsverk fra 2018 til 2019 ligger på Risør barneskole hvor det er økt med ca 5 årsverk i skolen, og redusert med ca 0,4 årsverk i SFO. Økningen begrunnes i behov for økt bemanning mot enkeltelever.

Alle enheter driftes med stram bemanning, og enkelte enheter driftes med en minimumsbemanning som gjør arbeidssituasjonen meget sårbar for tjenestene, og krevende for de ansatte. Dette gjelder kanskje spesielt innenfor Helse og omsorg hvor man også fra 2018 til 2019 har måttet redusere bemanningen med ca 7,29 årsverk til tross for økt behov i tjenestene. Budsjettåret 2019 er et år med mellomoppgjør. Vi har avsatt 5,5 millioner til dette oppgjøret. Avsetningen er anslag basert på forventet årslønnsvekst på 3,25 %, minus overheng fra 2018 på 0,6 %. Dersom lønnsoppgjøret blir dyrere enn forutsatt vil rådmannen måtte finne midler i driftsbudsjettet for inndekning av dette.

12.2 RENTEUTGIFTER

Kommunens renteutgifter vil i noen grad kompenseres ved rentekompensasjon fra Husbanken, samt overføringer fra VAR områdene. Vi har lagt til grunn en økning i rentene gjennom 2019 basert på prognoser fra Kommunalbanken og signaler fra rentemøter i Norges Bank høsten 2018.

Rentene har lagt unormalt lavt over en lengre periode i Norge og resten av Europa. Den økonomiske situasjonen har bedret seg sakte men sikkert, og det er signalisert at renteoppgangen som startet i september 2018 vil følges opp av flere renteøkninger i 2019 og utover. Rådmannen har lagt til grunn dagens rentesituasjon på de eksisterende lånene i gjeldsporteføljen og lagt til et handlingsrom på ca 850' for å ta høyde for renteøkningen på disse. Der hvor vi har rentebindinger er faste avtaler lagt til grunn.

De lave rentene har stimulert til investeringsvekst, spesielt i kommunene. Dette medfører at den kommunale gjeldsandelens nå er meget høy i mange kommuner, deriblant Risør kommune.

Ved inngangen av 2019 vil Risør kommune ha en estimert lånebelastning på ca kr.676 mill. Som følge av rentesikringer i låneporteføljen vil gjennomsnittlig rentekostnad i budsjettet bli ca 2,10 %.

12.3 SKATT OG RAMMETILSKUDD

Prognoser fra statsbudsjettet tilsier en vekst i oppgavekorrigerede frie inntekter for Risør kommune på 4,16 % fra 2018-2019 basert på siste befolkningstelling.

Veksten i frie inntekter vurderes som god da Risør har høyest vekst i fylket og ligger godt over landsgjennomsnittet som begge ligger på 2,5 %.

Realveksten anslås for Risør kommune å bli ca. 1,36 % basert på veksten i frie inntekter korrigert for deflator på 2,8 %.

Realveksten skal dekke demografiendringer, økte pensjonskostnader, satsninger fra regjeringen, samt å bidra til en styrking av tjenestetilbudet.

Rådmannens budsjettforslag gir lite rom for styrking av tjenestetilbudet, og har lite handlingsrom for endringer i demografi- og pensjonskostnader. Rådmannen har hatt fokus på å kompensere enhetene med pris og lønnsvekst inn i 2019 slik at disse vil kunne videreføre kommunens tjenestetilbud på samme nivå som i 2018.

Rådmannen ønsker å presisere at videreutvikling av et godt tjenestetilbud ikke alltid løses med økte rammer men også med dyktige ledere og ansatte.

Rammetilskuddet baserer seg på befolkningen pr 1/7-2018 hvor vi var 6.897 innbyggere, og er gitt ut fra forslag til Statsbudsjett som ble lagt frem 08/10-2018. Endringer i vedtatt Statsbudsjett vil kunne gi utslag på grunnlaget for rammetilskuddet 2019.

Skatteinntektene i budsjettet er basert på anslag på skatteinngangen på landsnivå (vekst 1,8 %), Risør kommunes gjennomsnittlige skatteinngang (ca 82,4 %), og SSB's befolkningsframskriving for folketallet pr 1/1-2019 (beregnet til 6.890). Skatteanslaget på regnskap og befolkningsframskrivingen inneholder usikkerhetsmomenter knyttet til faktisk befolkningsvekst andre halvår 2018 og skatteutviklingen i samme periode.

Statsbudsjettet har lagt føringer for satsninger innen Rusomsorg (200 mill), tidlig innsats i grunnskole (200 mill), og habilitering/rehabilitering (100 mill). Dette er hensyntatt i beregning av driftsrammer for 2019, og har vært med på å legge føringer for rådmannens prioriteringer i fremlagt budsjettforslag.

12.4 PENSJONSKOSTNADER & PREMIEAVVIK

Pensjon er budsjettert med en forutsetning at tallene fra våre pensjons-leverandører er riktige. Vi har lagt til grunn deres anslag for 2019, men disse vil bli påvirket av mange faktorer gjennom budsjettåret og skaper en viss usikkerhet rundt denne betydelige kostnaden. Det lave rentenivået, lønnsvekst og økt levealder medfører at pensjonskostnadene er forventet å øke utover det som kompenseres gjennom deflator med 0,6 mrd i makro.

Risør kommune har for driftsåret 2019 lagt til grunn pensjonskostnad i driftsenhetene innenfor fellesordningen (KLP18) på 18%, Sykepleierordningen

(KLP13) på 18 % og Statens Pensjonskasse (SPK) på 12%. Det er basert på foreløpige budsjetter fra KLP og SPK ultimo september-18. Primo 2 tertial-19 vil det foreligge oppdaterte prognoser fra KLP basert på besetningen og pensjonsgrunnlaget inn i 2019. Nye vurderinger om avsatt pensjonskostnad vil da gjøres.

Risør kommune har hatt et stort akkumulert premieavvik som skal amortiseres over 15, 10 og 7 år. Dette medfører at vi skyver kostnader foran oss, og denne kostnaden (amortiseringsbeløpene) reduserer handlingsrommet til øvrig drift.

Rådmannen har de siste budsjettårene gjort viktige grep for å angripe utfordringen, og gjort budsjettet uavhengig av disse elementene. Risør kommune vil fremdeles få premieavvik på pensjonspremien, men vil da kunne styre størrelsen på denne gjennom bruk av premiefond i KLP. Inntekten kommunen får ved avslutning av regnskapet vil da kunne avsettes til disposisjonsfond for premieavvik.

Siden 2016 har rådmannen redusert det akkumulerte premieavviket med 16,1 mill, og i 2018 er det forventet å reduseres med ytterligere 3,6 mill. Rådmannen vil fortsatt ha fokus på redusere forpliktelsen i årene som kommer, og ha dekning for denne gjennom frie midler på disposisjonsfond.

12.5 LÆRLINGER

Kommunene har en viktig samfunnsoppgave ved å tilby lærlingplasser for unge nyutdannede, og anser lærlinger som en viktig ressurs. Risør kommune har, og tar inn, lærlinger innenfor alle de fagfeltene hvor et faglig godt opplæringstilbud kan gis.

Bystyret vedtok i Handlingsprogram/Økonomiplan 2018-2021 følgende: «*Risør kommune skal ha et mål om 25 lærlinger pr år. Det arbeides spesielt for å øke bredden av fagområder der kommunen tar inn lærlinger*»

Rådmannen har budsjettert med at Risør kommune vil ha 17 lærlinger i 2019. Rådmannen har fokus på å få inn kvalifiserte læringer og har klart å utvide tilbudet til flere fagområder i organisasjonen. I 2018 har antall kontrakter økt, og det er ventet å ha 17 stk på kontrakt ved årsskiftet.

Rådmannen vil jobbe med å ta inn ytterligere læringer utover disse ved utskiftingen til høsten 2019, men vil da søke handlingsrom i budsjettet gjennom året.

12.6 UTBYTTE AGDER ENERGI

Utbytte fra Agder Energi (AE) er satt til kr.6.786.000,- og er basert på selskapets utbyttepolitikk. I budsjettet for 2013 ble det anbefalt av rådmannen å legges til grunn et fast utbytte i budsjettene fremover for å ha en stabil utbytteinntekt i budsjett og økonomiplan. Avvik fra det budsjetterte resultatet blir inndekket av, eller overført til, disposisjonsfond ved årsavslutning.

Dette disposisjonsfondet har akkumulert opp ca 3 mill. som en buffer for en eventuell reduksjon i årene som kommer. Risør kommune har 1,17 % av aksjene i AE.

12.7 REGIONALSTØTTE – RED. SATS ARBEIDSGIVERAVGIFT

Risør kommune fikk fra 1/7-2014 redusert sats på arbeidsgiveravgift sammen med 30 andre kommuner i landet. Risør kommune ble trukket ca 9,3 mill i

rammetilskudd i 2015 som følge av endringen, og det var stor usikkerhet om hvordan videre behandling av dette uttrekket ville bli i årene fremover.

I kommuneproposisjonen som ble lagt frem i mai-15 ble det varslet at trekket ville bli nedtrappet jevnt over de neste 5 årene, frem mot 2020. Dette medfører at det «frigis» omtrent 1,7 mill årlig frem mot 2020, hvor ordningen igjen skal revideres.

Risør kommune blir dermed trukket ca 2 mill i rammetilskuddet ifm denne ordningen i 2019.

12.8 STATLIGE FINANSIERINGSORDNINGER

Refusjonsordningen knyttet til Ressurskrevende tjenester, som Risør kommune har en stor andel av, får et oppjustert innslagspunkt utover forventet lønnsvekst med kr.50.000. Dette innebærer en direkte reduksjon i refusjonen for Risør på ca 1 mill. med effekt inn i 2018 regnskapet, og folgeeffekt inn i 2019 budsjettet.

Ordningen vil fortsatt heller ikke ta hensyn til at brukerne lever lenger enn tidligere og opprettholder aldersgrense på ordningen på 67 år. Risør kommune har flere brukere som er passert aldersgrensen, og trådt ut av refusjonsordningen til tross for at ressursbehovet er uendret.

Disse elementene har medført betydelige økonomiske utfordringer i de berørte enhetene de siste årene, og ser ut til å bare bli vanskeligere for hvert år som går. Rådmannen må følgelig ha fokus på å drifte disse lovpålagte tjenestene på en så rasjonell måte som mulig fremover.

13) Driftsbudsjettet - fellesområdene

I de følgende avsnittene vil driftsbudsjettet bli presentert. Felles inntekter og utgifter, samt avsetninger til lønn og pensjon vil presenteres først. Deretter vil enhetenes budsjett gjennomgås. I denne gjennomgangen vil kun de viktigste punktene for hver enhet bli presentert.

For nærmere informasjon om enhetens ansvar og virkeområde, samt budsjettkonsekvenser, henvises det til den enkelte enhets virksomhetsmelding som utarbeides primo 2019.

13.1 FORDELING AV INITIELLE RAMMER FOR 2019

Rammer for 2019 ble i utgangspunktet fordelt ved at felles inntekter og utgifter, samt lønns- og pensjonsavsetninger ble anslått for å gi en ramme til fordeling til driftsenhetene basert på kommuneproposisjonen fra mai. I beregningen er det lagt til grunn en prisvekst på 2,2 % og en lønnsvekst på 2,8 % som ga oss en deflator på 2,6 %. Disse faktorene ble brukt til framskrivning av opprinnelig budsjettet fra 2018 ut fra hva slags kostnad eller inntekt detaljbudsjettet innehar (lønn oppjustert med 2,8 % driftskostnader med 2,2 %).

Rammene som ble fordelt var som vist under.

	Oppr.budsjett 2018	Ramme behov 2019
Rådmannen	24 881 000	25 521 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000
Omsorg	105 468 000	108 420 000
Kultur	10 694 000	10 934 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000
VAR	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000
Risør Biovarme	0	0
Bosetting, opplæring & inkluderin	-10 834 000	-11 062 000
Sum driftsenhetene	362 897 000	373 120 000
Felles	-384 614 000	-395 875 000
Avsetninger	21 717 000	24 321 000
Sum fellesområdene	-362 897 000	-371 554 000
Kontrollsum	0	1 566 000

Initielle rammer 2019 fra økonomiplanen.

Rådmannen hadde fokus på at enhetene skulle få kompensert pris og lønnsvekst i rammene for 2018, og på den måte sikre en videreføring av dagens tjenestetilbud. Etter at rammebehovet for 2019 var etablert la rådmannen inn iverksatte tiltak fra Handlingsprogram & Økonomiplan fra tidligere inn i de aktuelle enhetenes driftsrammer fra avsetningen på fellesområdet.

Deretter valgte rådmannen å legge inn et effektiviseringskrav i enhetene for å saldere rammene inn i 2019.

Effekten for den enkelte enhet ble som følger.

Budsjettrammer 2019	Budsjett 2018	2019-behov	Tiltak 2018 inn i ramme	Tekst	Effektiviserings krav	Ramme 2019
Rådmannen	24 881 000	25 521 000	468 000	ØA-kontingent	-250 000	25 739 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 230 000	750 000	HR/personal	-100 000	11 880 000
Habilitering	31 176 000	32 030 000	0		0	32 030 000
Omsorg	105 468 000	108 420 000	85 000	E-helsekoordinator	0	108 505 000
Kultur	10 694 000	10 934 000	50 000	Tilskudd Trebåtfestival	-200 000	10 784 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	0		0	1 210 000
VAR	0	0	0		0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 311 000	1 005 000	Miljøfyrtårn og Vormlivn	-250 000	27 066 000
Barnehage, barneskole & PPT	98 571 000	101 366 000	0		-664 000	100 702 000
Ungdomskole	25 151 000	25 847 000	0		-200 000	25 647 000
Helse & Sosial	40 170 000	41 313 000	460 000	Aktiv dagtid & aktiv for sos	-200 000	41 573 000
Risør Biovarme	0	0	0		0	0
Bosetting, opplæring & inkludering	-10 834 000	-11 062 000	0		0	-11 062 000
SUM	362 897 000	373 120 000	2 818 000		-1 864 000	374 074 000
						0
Felles	-384 614 000	-395 875 000				-395 577 000
Avsetninger	21 717 000	24 321 000	-2 818 000	Tiltak i HP overført drift		21 503 000
Balanse	0	1 566 000	0		-1 864 000	0

Rammeutvikling fra Handlingsprogram & økonomiplan til Budsjett 19

Enhetene skulle balansere sine budsjetter ihht tildelt ramme innen 13 september, men det ble en krevende prosess for enkelte enheter basert på de forutsetninger som ligger til grunn i dagens drift.

Rådmannen innså at det ikke ville være mulig for alle enhetene å komme ned på tildelt budsjettramme, og har dermed jobbet for å saldere budsjettet ved å finne inndekninger over hele organisasjonen.

Spesielt har rammene til Habilitering og Helse og sosial vært svært vanskelige å møte som følge av utfordringene som ligger i dagens drift med økte kostnader sosial og barnevern, og utgifter knyttet opp mot avlastningstilbud og ressurskrevende brukere på Sandnes Ressurscenter.

Oversikt over status budsjettverdi mot budsjettramme kan vises som følger.

Enhet	Oppr.budsjett 2018	Ramme HP/ØP 2019	Korrigerte rammer 19	Budsjett- status 20/10	Avvik på ramme
Rådmannen	24 881 000	25 739 000	25 294 000	24 901 000	-393 000
Støttefunksjoner	10 926 000	11 880 000	12 325 000	12 325 000	0
Habilitering	31 176 000	32 030 000	32 030 000	38 283 000	6 253 000
Omsorg	105 468 000	108 505 000	108 505 000	108 505 000	0
Kultur	10 694 000	10 784 000	10 784 000	10 800 000	16 000
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	1 210 000	1 210 000	0
VAR	-	0	0	0	0
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	27 066 000	27 066 000	26 333 000	-733 000
Barnehage og barneskole	98 571 000	100 702 000	100 702 000	98 363 000	-2 339 000
Ungdomskole	25 151 000	25 647 000	25 647 000	25 647 000	0
Helse & sosial	40 170 000	41 573 000	41 573 000	44 430 000	2 857 000
Risør Biovarme	-	0	0	0	0
Bosetting & Integrering	-10 834 000	-11 062 000	-11 062 000	-10 436 000	626 000
Sum driftsenhetene	362 897 000	374 074 000	374 074 000	380 361 000	6 287 000
Felles	-384 614 000	-395 577 000	-395 577 000	-401 411 000	-5 834 000
Avsetninger	21 717 000	21 503 000	21 503 000	21 050 000	-453 000
Sum fellesområdene	-362 897 000	-374 074 000	-374 074 000	-380 361 000	-6 287 000
Kontrollsum Balanse	0	0	0	0	0

Budsjettstatus mot budsjetttrammer 2019.

Rådmannen styrker dermed rammene til Habilitering og Helse & Sosial ifht rammene fra Handlingsprogram & økonomiplan betydelig for å møte kostnader som allerede ligger i driften av tjenestene.

Styrkingen finansieres i hovedsak i forventet reduserte kostnader i Enhet for barnehager, barneskoler og PPT, samt reduserte kapitalkostnader og bruk av disposisjonsfond på fellesområdet. Dette omtales nærmere under den enkelte enhet.

Bruken av disposisjonsfond var forsøkt fjernet ved etablering av rammer i handlingsprogram og økonomiplan, men rådmannen innser at dette ikke har latt seg gjøre å finansiere dette innenfor rammene..

Det som ligger som bruk av disposisjonsfond i 2019 er ihht tidligere vedtak i bystyret.

- RUV-stillingen kr.824.000 (Plan & Byggesak)
- Styrking Sønedeled skole kr.1,2 mill (Sentralt)
- Sosillærer Ungdomsskolen kr.300.000 (Sentralt)
- Finansiering premieavvik kr.1,2 mill (Sentralt)
- Tilskudd Risør By AS kr.370.000 (Sentralt)

Rådmannen foreslår dermed følgende netto driftsrammer for 2019.

Enhet	Oppr.budsjett 2018	Rådmannens budsjett 2019	2018 mot 2019	%-vis endring 18-19
Rådmannen	24 881 000	24 901 000	20 000	0,08 %
Støttefunksjoner	10 926 000	12 325 000	1 399 000	12,80 %
Habilitering	31 176 000	38 283 000	7 107 000	22,80 %
Omsorg	105 468 000	108 505 000	3 037 000	2,88 %
Kultur	10 694 000	10 800 000	106 000	0,99 %
Plan og byggesak	1 140 000	1 210 000	70 000	6,14 %
VAR	0	0	0	0,00 %
Eiendom og tekniske tjenester	25 554 000	26 333 000	779 000	3,05 %
Barnehage og barneskole	98 571 000	98 363 000	-208 000	-0,21 %
Ungdomskole	25 151 000	25 647 000	496 000	1,97 %
Helse & sosial	40 170 000	44 430 000	4 260 000	10,60 %
Risør Biovarme	0	0	0	0,00 %
Bosetting & Integrering	-10 834 000	-10 436 000	398 000	-3,67 %
Sum driftsenhetene	362 897 000	380 361 000	17 464 000	4,81 %
Felles	-384 614 000	-401 411 000	-16 797 000	4,37 %
Avsetninger	21 717 000	21 050 000	-667 000	-3,07 %
Sum fellesområdene	-362 897 000	-380 361 000	-17 464 000	4,81 %
Kontrollsum Balanse	0,00	0,00	0,00	0,00 %

Rådmannens forslag til budsjetttrammer for 2019

13.2 FELLES INNTEKTER OG UTGIFTER

Felles inntekter og utgifter - Budsjettskjema 1 A					
	Regnskap 2017	Oppr.Budsjett 2018	Rev.budsjett 2018	Budsjett 2019	Note
Frie inntekter					
Kompensasjon fra Husbanken	-2 870 265	-2 723 000	-2 723 000	-2 764 000	1
Reform 97	-216 312	0	0	0	2
Motpost kalk.renter VAR området	-2 372 044	-2 254 000	-2 254 000	-2 497 000	3
Rammetilskudd fra staten	-175 338 851	-180 658 000	-180 870 000	-191 280 000	4
Inntektsutjevning	-25 434 294	-28 062 000	-24 718 000	-25 338 000	4
Skjønnsmidler	-1 230 000	-1 050 000	-1 050 000	-1 260 000	4
Distriktstilskudd	-6 981 000	-6 995 000	-6 995 000	-8 922 000	4
Skatt på formue og inntek	-169 358 644	-167 493 000	-169 295 000	-173 621 000	4
Eiendomsskatt	-19 640 011	-19 757 000	-19 757 000	-21 627 000	5
Eiendomsskatt (verk og bruk)	-1 181 549	-1 270 000	-1 270 000	0	5
Motpost avskrivninger inkl.VAR	-27 551 111	-26 805 000	-26 805 000	-28 182 000	6
Sum frie inntekter	-432 174 081	-437 067 000	-435 737 000	-455 491 000	
Finansinntekter					
Renteinntekter	-1 517 985	-818 000	-818 000	-1 122 000	7
Renteinntekter fordringer	-68 090	-150 000	-150 000	-131 000	8
Utbytteinntekter	-7 211 499	-6 786 000	-6 786 000	-6 786 000	9
Mottatte avdrag Tjenna bh	-15 000	0	0	0	10
Disponering tidl.års mindreforbr.	-22 738 402	0	-4 995 000	0	
Bruk av disposisjonsfond	-1 140 000	-3 498 000	-3 498 000	-3 070 000	11
Sum finansinntekter	-32 690 976	-11 252 000	-16 247 000	-11 109 000	
Samlede inntekter ramme	-464 865 057	-448 319 000	-451 984 000	-466 600 000	
Finanskostnader					
Bankgebyrer	147 851	150 000	150 000	150 000	12
Avsetning til tap på fordringer	-3 075	0	0	0	
Kjøp av tjenester fra egen kommune	84 000	84 000	84 000	84 000	13
Renteutgifter	16 804 859	16 503 000	16 503 000	15 381 000	14
Overkurs 2004	908 433	908 000	908 000	908 000	15
Betalte avdrag	22 244 160	24 320 000	24 320 000	26 010 000	16
Avskrivninger ekskl. VAR	22 655 990	21 740 000	21 740 000	22 656 000	17
Andre overføringer	88 463	0	0	0	
Avsetninger til disp fond.	22 738 402	0	4 995 000	0	
Sum finanskostnader	85 669 083	63 705 000	68 700 000	65 189 000	
Sum avsetninger lønn og pensjon	-1 191 210	21 717 000	14 443 000	21 050 000	18
Til fordeling drift	-380 387 184	-362 897 000	-368 841 000	-380 361 000	
Sum fordelt på driftsenhetene	375 391 901	362 897 000	368 841 000	380 361 000	
Merforbruk/mindreforbruk	-4 995 283	0	0	0	

Felles inntekter og utgifter- rammeområde18/19 (Budsjettskjema 1 A)

Forklaring til tallene:

- 1) Kompensasjonen er en virkning av investeringer godkjent av Husbanken og med husbankens rente på skolebygg, kirker og omsorgsboliger. Ordningen kompenserer etter gjennomsnittlig rente på Statskasseveksler med 0-3 mnd løpetid, tillagt 0,5 %.
- 2) Kompensasjon for investeringer ifm reform-97 som ble avsluttet i 2017.

- 3) VAR området skal dekke renter og avskrivninger på investeringer gjennomført i VAR-sektoren. Samme beløpet inngår i selvkostgrunnlaget for VAR, og utgiftene føres under rammeområde 8. Rentekompensasjonen beregnes på grunnlag av gjennomførte investeringer på VAR området, og gjennomsnittlig rente på 5-årig swap tillagt 0,5 % margin.
 - 4) Skatt og rammetilskuddet er beregnet ved hjelp av KS sin prognosemodell. Til sammen tilsvarer beløpene 85,82 % av Risør kommunes frie inntekter i 2019. Summen av postene er kr. 400.421.000.
 - 5) Eiendomsskattegrunnlaget er uendret fra 2018, og skattesatsen på 7 ‰ og en reduksjonsfaktor på 50 % er opprettholdt. Budsjettøkningen er knyttet til nye eiendommer som kommer til beskatning. Ihht endringer i eiendomsskatteloven opphører verk og bruk fra 1/1-2019 og faller inn under kategorien næringseiendommer. Postene er derfor slått sammen i budsjett 2019.
 - 6) Motpost avskrivninger skal inntektsføres etter reglene i de kommunale regnskaps-bestemmelsene. Beløpet inntektsføres for at ikke avskrivningene skal gi resultateffekt i driftsregnskapet – det er avdragene som gjør.
 - 7) Renteinntektene er beregnet av gjennomsnittlig likviditet på 55 mill, og beregnet ut fra forventet gjennomsnittlig 3 mnd NIBOR-rente (1,44 %), tillagt en rentemargin på 0,6 % ihht gjeldende bankavtale.
 - 8) Renteinntekter fordringer er renteinntekter på kommunens utestående krav og varierer med hvor flinke kundene er til å betale innen fristen
 - 9) Utbytte fra Agder Energi (AE) er basert på et utbyttegrunnlag på ca 700 mill. og selskapets vedtatte utbyttepolitikk. Rådmannen har videreført «handlingsregelen» fra tidligere års budsjetter for å ha en forutsigbar utbytteinntekt i driften. Risør kommunes eierandel er 1,17 % som tilsvarer et utbytte på ca kr.6.786.000,-.
 - 10) Lånet til Tjenna barnehage ble innfridd i 2017, og utgår.
 - 11) Bruk av disposisjonsfondet i 2019 er delvis lagt ut på enhetene som har tilhørende kostnad og sentralt. I budsjettet til Plan & byggesak ligger kr.824.000 til finansiering av RUV stillingen. Videre er det budsjettert med kr.3.070.000 sentralt til finansiering av amortiseringskostnad premieavvik (1,2 mill), Styrking Søndeled skole (1,2 mill), Sosiallærer Risør Ungdomsskole (0,3 mill) og delfinansiering av tiltaket «Risør By AS» (0,37 mill)
 - 12) Dette er gebyrer som følger av vår bankavtale og forvaltning av lån, samt kostnader til print og utsending av kommunens fakturaer. Portodelen av kostnaden fordeles ut på enhetene ved årets slutt ihht forbruk.
 - 13) Intern kompensasjon til enhet for Eiendom & tekniske tjenester, og enhet for Plan & byggesak, for administrasjon av eiendomsskatten.
 - 14) Renteutgifter er budsjettert ihht. estimert gjennomsnittlig låneportefølje i 2019. Det er lagt til grunn en gjennomsnittlig rente på ca.2,10 % på hele porteføljen i 2019. Se for øvrig kapittelet om vurderinger for ytterligere spesifisering.
 - 15) Kostnader til innløsning av fastrente lån som ble gjort i 2004, og som belastes regnskapet med kr. 908 000,- i 30 år.
 - 16) Beløpet som er lagt inn til avdrag er basert på kommunens estimerte lånemasse ved utgangen av 2018. Beløpet kan bli påvirket av
-

minimumavdragsberegningen, men denne kan ikke endelig beregnes før etter årsoppgjøret for 2018 fordi man må hensynta hva som aktiveres av eiendeler ved årsslutt.

- 17) Avskrivningskostnad på anleggsmidlene belastes sentralt og er basert på bokførte avskrivninger for 2018. Avskrivningskostnaden gir ingen resultateffekt. (Ref. pkt.6)
- 18) Felles avsetninger til lønns og pensjonsrelaterte kostnader som fordeles ut i drift etter hvert som kostnader påløper, samt avsetninger til driftstiltak fra Handlingsprogram/Økonomiplan 2019. (se kap.13.3)

13.3 FELLES AVSETNINGER

Rådmannen setter av midler sentralt til diverse kostnader for lønn og pensjon som vedrører hele organisasjonen.

Avsetning	Budsjett 2018	HP/ØP 2019	Budsjett 2019	Note
Lønnsoppgjør	6 000	6 000	5 500	1
Nto Premieavvik pensjon	9 200	9 800	9 600	2
Lærlinger	2 580	2 603	2 950	3
Handlingsprogrammet	3 937	2 480	2 850	4
Valg	0	250	150	5
Sum avsetninger lønn & pensjon (191)	21 717	21 133	21 050	

Felles avsetninger – rammeområde 19

Forklaring til tallene:

- 1) Avsetningen skal dekke kommunens merutgifter til lønnsoppgjøret og pensjon i 2019. Vedrørende beregning av denne – se avsnittet om vurderinger.
- 2) Pensjon budsjetteres ut fra en % - andel av kommunens lønnsutgifter. Forskjellen mellom innbetalt premie og netto pensjonskostnad gir et premieavvik. Det positive avviket inntektsføres i budsjettåret og kostnadsføres (amortiseres) deretter over de neste 7 år. Se også avsnitt om vurderinger.
- 3) Det er satt av midler til å kompensere driftsenhetene med ca 2,95 mill for lærlinger i 2019, tilsvarende 17 stk. Rådmannen vil fortsette arbeidet med å øke antall lærlinger opp til 25 stk, ihht bystyrets vedtak.
- 4) Avsetninger til tiltak i Handlingsprogram og Økonomiplan for 2019

Ref HP/ØP	Tiltak i HP/ØP 2019	HP/ØP 2019-22	Budsjett 2019	Endring
6.3,1	Digitaliseringsstrategi	700	700	0
6.5,18	Utredning svømmehall	500	500	0
6.7,28	Opprettelse ny legehjemmel	450	450	0
6.5,26	Tilskudd Risør By AS	630	1 000	370
ny	Omstillingsmidler organisasjon	200	200	0
		0	0	0
	Sum Tiltak HP avsatt på R-19	2 480	2 850	370

Oversikt over tiltak i HP/ØP 2019-22 og endringer gjort i budsjettprosessen.

- 5) Utgifter til valg ifm kommunevalget 2019.

14) Sektor-rammer og enhetene

Videre følger hver enkelt sektor med netto driftsrammer vist samlet, og pr enhet og tjeneste innad i sektorrammen, samt rådmannens kommentar til budsjettet.

For mer utfyllende informasjon om den enkelte enhets virksomhet henvises til Virksomhetsmeldingen.

14.1 RÅDMANN & STAB

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Rådmann og Stab			
Andre salgs- og leieinntekter	-684 000	-357 000	-472 000
Overføringer med krav til motytelse	-2 935 000	-1 824 000	-1 151 000
Andre statlige overføringer	-419 000	-260 000	-260 000
Andre overføringer	-191 000	0	0
SUM DRIFTSINNEKTER (B)	-4 229 000	-2 441 000	-1 883 000
Lønnsutgifter	14 295 000	13 638 000	14 122 000
Sosiale utgifter	3 961 000	3 832 000	4 037 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	7 853 000	5 634 000	5 669 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	8 223 000	8 352 000	8 459 000
Overføringer	8 415 000	7 521 000	7 557 000
Fordelte utgifter	-758 000	-705 000	-705 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	41 989 000	38 272 000	39 139 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	37 761 000	35 831 000	37 256 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-1 361 000	-1 100 000	-1 500 000
SUM EKSTERNE FINANSINNEKTER (E)	-1 361 000	-1 100 000	-1 500 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	1 225 000	800 000	1 200 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	1 225 000	800 000	1 200 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-135 000	-300 000	-300 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	37 625 000	35 531 000	36 956 000
Bruk av disposisjonsfond	-307 000	0	0
Bruk av bundne fond	-757 000	-400 000	0
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-1 064 000	-400 000	0
Avsetninger til bundne fond	1 103 000	676 000	270 000
SUM AVSETNINGER (K)	1 103 000	676 000	270 000
SUM NETTO DRIFTSRAMMER	37 664 000	35 807 000	37 226 000

Netto driftsrammer –Rådmann & Stab

Rådmann & Stab inneholder følgende stabsfunksjoner og tjenester:

Rådmann og Stab	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
1200 Administrasjon	3 851 000	2 738 000	2 979 000
11 Rådmann	3 851 000	2 738 000	2 979 000
1100 Revisjon og kontrollutvalg	1 131 000	1 165 000	1 158 000
1201 Felles administrasjonsutgifter	397 000	409 000	420 000
1800 Div felles inntekt/kostnad	700 000	779 000	724 000
3900 Tilskudd til fellelrådet	4 735 000	4 833 000	4 957 000
3920 Tilskudd til frimenighete	331 000	320 000	330 000
12 Rådmann Felles	7 294 000	7 506 000	7 589 000
1200 Administrasjon	1 195 000	1 036 000	599 000
2333 Miljørettet helsevern	582 000	567 000	589 000
3010 Plansaksbehandling	912 000	926 000	981 000
3254 Tilskudd og næringsarbeid	1 464 000	1 455 000	1 506 000
3257 Designutvikling	175 000	175 000	175 000
13 Rådmannens stab	4 328 000	4 159 000	3 850 000
1000 Politisk aktivitet	2 730 000	2 653 000	2 658 000
1001 Utgifter til valg	152 000	0	0
1002 Politiske partier	90 000	90 000	90 000
1802 Rådet for mennesker m/nedsatt funksjonsevne	4 000	5 000	5 000
1803 Eldrerådet	8 000	5 000	5 000
14 Rådmann Politisk	2 984 000	2 753 000	2 758 000
1200 Administrasjon	2 892 000	2 370 000	2 370 000
1206 Felles IT tjenester	4 820 000	5 355 000	5 355 000
15 IKT - felles	7 712 000	7 725 000	7 725 000
1200 Administrasjon	2 865 000	2 577 000	3 428 000
1209 Utgifter tillitsvalgte	1 026 000	1 020 000	1 139 000
1805 AMU	132 000	189 000	135 000
23 Rådmann HR-Personal	4 023 000	3 786 000	4 702 000
1200 Administrasjon	3 977 000	3 433 000	3 782 000
24 Rådmann Fellestjenesten	3 977 000	3 433 000	3 782 000
1200 Administrasjon	3 496 000	3 707 000	3 841 000
2831 Bolig tilskudd (Husbanken)	0	0	0
2831 Husbankens formidlingslån	0	0	0
25 Rådmann - Økonomi	3 496 000	3 707 000	3 841 000
Sum inntekter	-6 051 000	-3 546 000	-2 588 000
Sum utgifter	43 715 000	39 353 000	39 814 000
Sum Netto Rådmann og Stab	37 664 000	35 807 000	37 226 000

Netto driftsramme Rådmannen & Stab med stabene og tjenestene

Kommentarer til budsjett for 2019

Organisatorisk har Rådmannen og Støttefunksjoner vært slått sammen til en enhet med flere stabsfunksjoner fra tidligere. Ved omrokeringen som gjøres fra 2018-2019 vil Rådmannen nå forholde seg til en samlet ramme for disse funksjonene. Rådmannen vil gjennom året også trolig gjøre noen strukturelle grep for å samle administrative kostnader under færre tjenester for å styre disse bedre. Dette vil eventuelt tas opp i løpende rapporteringer gjennom året.

Budsjettet er stort sett en videreføring av driften i 2018, men med noen viktige endringer. Netto rammer øker med 3,96%. Lønnskostnadene utgjør ca 46,4% av totale driftskostnader. Økningen er høyere enn deflatorvekst som følge av innlemming av driftstiltak fra 2018.

Tiltaket «ny Organisasjonssjef/HR» kr.750' er lagt på Rådmannens ramme etter ansettelsen i 2018. Personal/HR-avdelingen er dermed gjennom 2018 styrket betydelig og er nå rustet til å håndtere de oppgavene som faller til dem. Det er mye å ta tak i innenfor HR området, og avdelingen jobber med å hente inn «etterslepet» samt å videreutvikle tjenesten.

Tiltakene «Østre Agder kontingenter» kr.468' er lagt inn i Rådmannens ramme fra 2019. Flere av disse kontingentene vedrører regionarbeid og belastes dermed rådmannen i budsjettet.

Rådmannens Stab har overført en 60% stilling til Oppvekst og Inkludering ifm det regionale BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats)-prosjektet hvor Risør har en ledende rolle. Stillingen finansieres gjennom tilskudd i Oppvekst og Inkludering og gir derfor ingen kostnadseffekt i den sektoren. Frikjøpet av rådgiveren gir en innsparing hos rådmannen da denne ikke erstattes. Samfunnsplanlegger kommer tilbake fra fødselspermisjon fra årsskifte, og rådmannen tilstreber å løse reduksjonen på 60 % i kapasiteten internt i staben. BTI-prosjektet er planlagt å vare i 3 år fra medio 2018.

Innenfor stabsfunksjonene Fellestjenesten, HR-personal og Økonomi starter arbeidet med utskifting av ERP systemer opp fra årsskifte, og er ventet å trekke ut mye driftsressurser fra de ansatte i avdelingene. Prosjektet vil trolig starte opp med utskifting av Sak-Arkiv system på våren, og deretter utskifting av økonomi, lønn og personalsystem som går i full produksjon fra 1/1-2020. Prosjektet er ventet å øke driftsutgiftene til IKT fra 2020, men det ventes også å gi gevinster gjennom mer automatiserte prosesser, bedre kvalitet på tjenesten, og brukarmedvirkning i organisasjonen. Prosjektet er ventet å gi en «Digitaliseringseffekt» gjennom at informasjon registreres på ett sted, en gang, og vil dermed involvere alle ledere og ansatte og gjennom det være et organisasjonsutviklingsprosjekt. Det er satt av kr.700' pr år i 2019 og 2020 til dette prosjektet i HP/ØP.

Rådmann og Stab har en stor grad av faste kostnader til diverse felles kontingenter, tilskudd og vertskommunesamarbeid som gjør handlingsrommet i enheten begrenset.

- Rådmannen har avsatt kr.160' innenfor rammene til bruk av juridisk bistand, og jobber med å få etablert et felles juristsamarbeid sammen med Arendal og andre kommuner. Det er lite trolig at dette kommer på plass med helårseffekt i 2019.
- Tilskudd til Risør Kirkelig fellestråd har fått en økning på kr.124.000 fra 2018. Søknad vedlagt budsjettsaken. Fellestrådet får i tillegg kompensert for effekten av lønnsoppgjøret gjennom året på lik linje med andre driftsenheter i kommunen.
- Bystyrets vedtak om å ansette «kombinert» byantikvar i 2018 er ikke gjennomført som da stillingen ikke har vært lett å besette. Rådmannen innstiller på å la denne stillingen ligge ubesatt som følge av de «mørke skyene» som kommer i horisonten. Tiltaket er dermed ikke videreført i Handlingsprogrammet 2019-2022.

Rådmann og Stab går inn i et budsjettår med mange oppgaver som skal løses, hvor digitaliseringsprosesser vil være et sentralt fokus, i tillegg til å fortsatt gi innbyggerne og driftsenhetene god service og gode tjenester.

14.2 SEKTOR FOR HELSE OG OMSORG

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Sektor Helse og Omsorg			
Brukerbetalinger	-10 911 000	-10 690 000	-10 850 000
Andre salgs- og leieinntekter	-2 677 000	-2 385 000	-2 590 000
Overføringer med krav til motytelse	-55 277 000	-54 406 000	-49 614 000
Andre statlige overføringer	-3 827 000	-70 000	-45 000
Andre overføringer	-220 000	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-72 913 000	-67 551 000	-63 099 000
Lønnsutgifter	157 479 000	147 314 000	152 151 000
Sosiale utgifter	40 853 000	43 019 000	45 146 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	16 269 000	15 202 000	14 265 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	31 869 000	30 722 000	34 084 000
Overføringer	11 687 000	9 052 000	9 038 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	258 156 000	245 309 000	254 683 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	185 243 000	177 758 000	191 584 000
Mottatte avdrag på utlån	-129 000	-125 000	-100 000
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-129 000	-125 000	-100 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	2 000	0	0
Utlån	79 000	50 000	50 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	82 000	50 000	50 000
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	-47 000	-75 000	-50 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	185 196 000	177 683 000	191 534 000
Bruk av disposisjonsfond	-200 000	0	0
Bruk av bundne fond	-544 000	-870 000	-316 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-744 000	-870 000	-316 000
Avsetninger til bundne fond	1 306 000	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	1 306 000	0	0
SUM NETTO DRIFTSRAMMER	185 757 000	176 813 000	191 218 000

Netto driftsrammer – Sektor for Helse & Omsorg

Sektor for Helse & Omsorg er en sammenslåing av alle enhetene som tidligere lå inn under rammene til Omsorg, Habilitering og Helse & Sosial. Alle enhetene er nå samlet i en gruppe, hvor netto budsjettramme gis samlet for hele sektoren.

Kommunalsjefen har i samarbeid med enhetsleder for Sandnes Ressurssenter også slått sammen 5 ansvar (Hus) til ett for å få en bedre oversikt over driften på Ressurssenteret og mer effektiv turnusplanlegging.

Kommunalsjefen har også gjennom 2018 jobbet med å flytte kostnader fra ansvar 041 HAB-Leder ut på enhetene som faktisk følger opp tjenestene. Dette kan sees gjennom reduksjon i rammene på ansvar 041 og økningen i rammene til Linken og Orreveien.

Sektor for Helse & Omsorg har vært sterkt presset ressursmessig de senere år, og utsiktene til at tjenestene vil få et enda større press er tydelig gjennom demografiutviklingen. Sektoren jobber kontinuerlig med å tilpasse virksomheten til bedre og mer effektiv drift. Sektoren har vært gjennom omorganiseringer i 2018, og vil trolig måtte omorganisere ytterligere i 2019 for å drifte så rasjonelt som mulig innenfor de rammene som er tildelt.

Sektor for Helse & Omsorg inneholder følgende enheter og tjenester:

Rammeområde Helse og Omsorg		Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
1200	Administrasjon	1 023 000	1 033 000	1 172 000
2530	Institusjonspleie	1 430 000	1 200 000	1 300 000
2537	Felles utg. Omsorgstjenester	-2 107 000	-2 069 000	-2 537 000
2538	Legetjeneste Omsorgstjenester	1 003 000	1 649 000	1 045 000
2541	Hjemmetjenester	-370 000	-36 000	-186 000
2547	Leiebiler	1 508 000	1 660 000	1 660 000
2548	Annen ref.kjøring	46 000	100 000	100 000
2560	Akutthjelp helse- og omsorgstjenesten	1 656 000	1 900 000	1 900 000
51	Helse og Omsorg - AdmLeder	4 189 000	5 437 000	4 455 000
2532	Korttidsavdeling	2 444 000	3 438 000	3 506 000
2534	Dagsenter	1 729 000	1 781 000	1 918 000
2541	Hjemmetjenester	29 883 000	28 330 000	30 347 000
2544	Personlige assistenter	659 000	1 064 000	522 000
2545	Omsorgslønn	104 000	150 000	200 000
52	Helse og Omsorg - Hjemmetjenester	34 819 000	34 763 000	36 493 000
2530	Institusjonspleie	14 566 000	14 803 000	15 817 000
2539	Nattetjeneste - inst.	6 965 000	5 478 000	5 720 000
2541	Hjemmetjenester	3 618 000	4 721 000	4 659 000
53	Helse og Omsorg - Somatikk	25 150 000	25 003 000	26 196 000
2530	Institusjonspleie	18 285 000	19 300 000	20 017 000
2533	Vaskeri	1 120 000	1 168 000	1 213 000
2535	Kjøkkentjenester	4 445 000	4 769 000	4 878 000
54	Helse og Omsorg - Demens	23 851 000	25 237 000	26 108 000
2414	Rehabiliteringsenhet	2 346 000	3 020 000	2 961 000
2543	Psykiatritjeneste	13 703 000	12 009 000	12 293 000
55	Helse og Omsorg - Psykisk helse og rehab	16 049 000	15 029 000	15 253 000
1200	Administrasjon	1 166 000	121 000	121 000
2343	Transporttjenester	267 000	432 000	432 000
2346	Tilskudd VTA bedrifter	745 000	755 000	0
2419	Prosjekt - Diagnose, behandlig, re-/habilitering	9 000	73 000	0
2420	Sosialkontortjenester	575 000	641 000	0
2422	Annet foreb. H/S-arbeid (støttekontakter)	1 574 000	1 438 000	0
2542	Heldøgntilbud f.hemmede	-22 398 000	-25 114 000	-22 014 000
2544	Personlige assistenter	784 000	776 000	778 000
41	Helse og Omsorg - HAB Leder	-17 278 000	-20 878 000	-20 683 000
2341	Arbeidstrening	6 716 000	6 385 000	6 737 000
2346	Tilskudd VTA bedrifter	0	0	755 000
2419	Prosjekt - Diagnose, behandlig, re-/habilitering	0	0	73 000
2422	Annet foreb. H/S-arbeid (støttekontakter)	0	0	2 120 000
42	Helse og Omsorg - Linken arbeidsenter	6 716 000	6 385 000	9 685 000
2542	Heldøgntilbud f.hemmede	15 141 000	14 955 000	16 122 000
43	Helse og Omsorg - Orreveien Ressurssenter	15 141 000	14 955 000	16 122 000
2542	Heldøgntilbud f.hemmede	33 205 000	29 344 000	33 159 000
2549	Avlastningsbolig - PU	1 115 000	1 369 000	0
44	Helse og omsorg - Sandnes Ressurssenter	34 320 000	30 713 000	33 159 000

Tabell fortsetter neste side.

Rammeområde Helse og Omsorg		Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
1200	Administrasjon	0	1 250 000	1 165 000
131	Helse og Omsorg - Helseleder	0	1 250 000	1 165 000
2420	Sosialkontortjenester	6 324 000	6 290 000	7 443 000
2423	Forebyggende edrusk.arb.	-54 000	-100 000	-100 000
2760	Kvalifiseringsprogram	1 532 000	1 425 000	1 425 000
2810	Økonomisk sosialhjelp	6 355 000	5 325 000	5 125 000
2830	Bostøtte (Husbanken)	-33 000	-70 000	-45 000
133	Helse og Omsorg - NAV Sosial	14 124 000	12 870 000	13 848 000
2421	Flyktningekontoret	217 000	220 000	225 000
2815	Økonomisk hjelp til flykt	1 571 000	1 450 000	1 475 000
135	Helse og Omsorg - NAV Flyktning	1 788 000	1 670 000	1 700 000
2440	Barnevernstjeneste	4 134 000	4 215 000	4 935 000
2510	Støttekont,tilsynsfør.mm	1 207 000	1 138 000	1 104 000
2520	Fosterhjem	7 692 000	7 182 000	7 922 000
134	Helse og Omsorg - Intkom Barnevern	13 033 000	12 535 000	13 961 000
2314	Oppvekst	507 000	609 000	608 000
2320	Helsestasjonstjenester	4 523 000	4 170 000	4 671 000
2330	Helserådtjenester	164 000	175 000	180 000
2410	Turnuskandidat	586 000	337 000	0
2411	Driftstilskudd leger	2 294 000	2 359 000	3 404 000
2412	Driftstilskudd fysioterap	1 712 000	1 713 000	1 929 000
2413	Legevakt og legevaktsentr	1 923 000	1 955 000	2 564 000
2415	Sønleled Legekontor	1 322 000	448 000	0
2416	Kragsgata Legekontor	827 000	79 000	400 000
	Helse og Omsorg - Helsetjenester	13 857 000	11 846 000	13 756 000
	Sum inntekter	-73 787 000	-68 546 000	-63 515 000
	Sum utgifter	259 544 000	245 359 000	254 733 000
	Sum Netto Sektor Helse & Omsorg	185 757 000	176 813 000	191 218 000

Netto driftsramme for Sektor for Helse & Omsorg med enheter og tjenester

Kommentarer til budsjett for 2019

Som den første tabellen viser er sektoren meget lønnsstung, med ca 77,5 % av de totale driftskostnadene.

Enhetene på Frydenborgsenteret har lagt et budsjett for 2019 som baserer seg på videre drift fra 2018. Det er et stramt budsjett i disse enhetene som samlet sett har redusert med ca 1 årsverk fra 2018 budsjett. Budsjettet gir ikke noe handlingsrom for å øke stillingsstørrelser med kostnadseffekt, som medfører at de fleste enhetene driver med en minimumsbemanning. Det jobbes med prosjektet «heltid-deltid i Helse og omsorg» for å kartlegge og komme med tiltak for å bedre dette fremover. Prosjektene fra Investeringsplanen om utvikling av Frydenborgsenteret med korttidsavdeling, omsorgsboliger, hjelpemiddellager og parkeringsløsning, samt utvikling av Alderssenteret på Tjenna til omsorgsboliger, vil være meget viktige for at tjenestene skal kunne håndtere økningen i brukergruppene i årene som kommer.

Enheten har også en betydelig andel inntekter knyttet til refusjon på ressurskrevende tjenester. Denne ordningen er strammet inn hver år fra regjeringen gjennom at den kommunale egenandelen har økt mer enn lønnsvekst hvert år, tre år

på rad nå. Det har medført at rammene har blitt gradvis redusert med ca 3 mill uten at kostnadsbehovet er endret. Ordningen gjelder heller ikke for brukere som passerer 67 år. Risør kommune har flere brukere som er passert «pensjonsalder», men kan ikke redusere tjenestetilbudet til tross for at refusjonene faller bort.

De fleste ressurskrevende brukerne får sine tjenester på Sandnes Ressurssenter, men sektoren har de senere år også fått ressurskrevende brukere innenfor enhetene for Demens og Psykisk Helse. For hver ny bruker må kommunen finansiere en egenandel på ca 1,4 mill før man kan få refundert 80% av kostnadene som overstiger egenandelen. Risør kommune har ca 20 brukere som faller inn under ordningen. Risør kommune har budsjettert med kr.28,7 mill i refusjon på disse tjenestene for 2019, som er en reduksjon på ca 3,1 mill fra budsjett 2018. Det er en usikkerhet knyttet til refusjonen da den styres ut fra brukernes behov gjennom året. Sandnes Ressurssenter selger også tjenester til andre kommuner hvert år som følge av at de har bygget opp en solid kompetanse innenfor disse tjenestene. Det er budsjettert med 13,7 mill i salg til andre kommuner i 2019.

Innenfor Helse og sosial-områdene i sektoren er det lagt til grunn flere spennende tiltak.

NAV-sosial legger opp til å øke driften i Aktivitetsparken fra 40% til 100 % for å gi et godt tilbud til brukerne. Aktivitetsparken skal bidra til at flere kommer inn i, eller tilbake til, arbeidslivet, og på sikt ikke lenger ha fullt behov for tjenester fra kommunen.

Turnustjenesten er avviklet i 2018, med mål om å få etablert en ny full legehjemmel i kommunen. Det er satt av kr.450' i Handlingsprogrammet til finansiering av denne hjemmelen som rådmannen håper er på plass ved årsskifte eller tidligere. Rådmannen finansierer også ca 1/3-del av driftskostnadene ved Kragsgate legesenter frem til ny lege er på plass der. Rådmannen har samtidig fristilt de private legene for kommunale oppgaver fra høsten 2018, som igjen bedrer legedekningen med ca 0,6 årsverk. Dette gir utslag i økt basistilskudd til legene.

Rådmannen budsjetterer også med avvikling av det kommunale legekontoret på Sønedeled da fastlegen her ønsker å ta over virksomheten og drive dette videre som privat fastlege.

Barnevernsamarbeidet i Øst har budsjettert med en kostnadsøkning på ca 1,4 mill fra 2018 som tilsvarer generell pris og lønnsvekst, samt kompensert med helårseffekt av ett årsverk som ble innsatt 1/7- 2018, og økonomiske konsekvenser av «Avlaster-dommen» som gir bedre rettigheter til avlastningshjem.

Sektoren står overfor et krevende budsjettår, med ca 7,3 årsverk mindre enn i 2018. Tjenestene vil ikke klare å holde budsjettrammen for 2018 og drar med seg utfordringer inn i 2019. Budsjettet som er lagt for 2019 oppleves som meget krevende, optimistisk, men realistisk.

14.3 SEKTOR FOR SAMFUNNSUTVIKLING

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Sektor for Samfunnsutvikling			
Andre salgs- og leieinntekter	-54 791 000	-56 017 000	-57 282 000
Overføringer med krav til motytelse	-7 643 000	-2 988 000	-2 563 000
Andre statlige overføringer	-5 136 000	-500 000	-535 000
Andre overføringer	-36 000	-50 000	-50 000
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-67 606 000	-59 555 000	-60 430 000
Lønnsutgifter	30 903 000	30 574 000	30 504 000
Sosiale utgifter	8 674 000	9 061 000	9 166 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	36 787 000	29 119 000	30 652 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	15 510 000	15 481 000	16 784 000
Overføringer	11 439 000	5 757 000	6 547 000
Avskrivninger	4 895 000	5 065 000	5 526 000
Fordelte utgifter	2 245 000	2 170 000	2 413 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	110 454 000	97 227 000	101 592 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	42 847 000	37 672 000	41 162 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	1 000	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	1 000	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	1 000	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	42 848 000	37 672 000	41 162 000
Bruk av disposisjonsfond	-2 980 000	-398 000	-824 000
Bruk av bundne fond	-10 640 000	-11 038 000	-12 502 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-13 621 000	-11 436 000	-13 326 000
Avsetninger til bundne fond	10 136 000	11 152 000	10 507 000
SUM AVSETNINGER (K)	10 136 000	11 152 000	10 507 000
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	39 363 000	37 388 000	38 343 000

Netto driftsrammer – Sektor for Samfunnsutvikling

Sektor for Samfunnsutvikling inneholder følgende enheter og tjenester:

Rammeområdet Samfunnsutvikling	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
2023 Den kulturelle skolesekken	0	0	0
2315 Skolemusikk	60 000	60 000	60 000
3750 Tilskudd museum og akvarie	761 000	750 000	650 000
3770 Tilskudd kunstformidling	437 000	490 000	490 000
3801 Støtte til idrettslag m.m	138 000	130 000	130 000
3831 Int.kommunal kulturskole	1 455 000	1 940 000	2 116 000
3850 Kulturkontoret	1 668 000	1 930 000	1 840 000
3853 Div. kulturaktiviteter	1 962 000	1 484 000	1 484 000
62 Samfunnsutvikling - Kultur	6 481 000	6 784 000	6 770 000
3700 Biblioteket	2 025 000	2 301 000	2 334 000
3730 Risør Kino	553 000	388 000	421 000
3852 Risørhuset kulturfagligdrift	488 000	587 000	623 000
63 Samfunnsutvikling - Risørhuset	3 067 000	3 276 000	3 378 000
2342 Risør Frivillighetssentral	602 000	634 000	652 000
65 Samfunnsutvikling- Frivillighetssentralen	602 000	634 000	652 000

Tabell fortsetter neste side.

Rammeområdet Samfunnsutvikling		Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
3010	Plansaksbehandling	861 000	885 000	893 000
3013	Planarbeid RUV	153 000	-4 000	0
3020	Byggesak	286 000	-62 000	-12 000
3030	Kart og Oppmåling	-43 000	-471 000	-456 000
3200	Kommunale skoger	-18 000	14 000	8 000
3290	Land og skogbrukskontoret	686 000	777 000	776 000
3602	Fallvilt - komm.fond	-8 000	0	0
71	Samfunnsutvikling - Plan og Byggesak	1 917 000	1 140 000	1 210 000
3381	Feiervesen	0	0	0
3400	Vannproduksjon	0	0	0
3450	Distribusjon av vann	0	0	0
3500	Avløpsrensing	0	0	0
3531	Kommunalt avløpsnett	0	0	0
82	Samfunnsutvikling - Vann og Avløp	0	0	0
1210	Eiendomsforvaltning	-1 589 000	3 840 000	3 535 000
1300	Drift av adm bygg	611 000	471 000	493 000
2211	Drift av barnehagelokaler	250 000	234 000	234 000
2221	Drift av skolelokaler	4 367 000	2 322 000	2 322 000
2610	Drift av institusjoner	1 830 000	-2 068 000	-2 000 000
2650	Utleieboliger	-2 446 000	-3 684 000	-3 927 000
2651	Kommunale festetomter	-166 000	-180 000	-180 000
3253	Utleie næringsbygg/areal	-2 070 000	-2 624 000	-2 747 000
3802	Idrettslokaler	-17 000	0	0
3810	Idrettsbygget	847 000	678 000	678 000
3811	Idrettshallen	393 000	356 000	356 000
3860	Kommunale kulturbygg	1 067 000	187 000	176 000
3901	Presteboliger	-137 000	-21 000	-21 000
91	Samfunnsutvikling - Eiendomsforvaltning	2 939 000	-489 000	-1 081 000
1300	Drift av adm bygg	188 000	105 000	108 000
2211	Drift av barnehagelokaler	302 000	371 000	382 000
2221	Drift av skolelokaler	1 382 000	956 000	981 000
2610	Drift av institusjoner	1 264 000	1 457 000	1 504 000
2650	Utleieboliger	115 000	503 000	515 000
3253	Utleie næringsbygg/areal	16 000	132 000	136 000
3810	Idrettsbygget	59 000	270 000	2 000
3811	Idrettshallen	163 000	160 000	165 000
3860	Kommunale kulturbygg	471 000	712 000	739 000
92	Samfunnsutvikling - Vaktmestertjenesten	3 959 000	4 666 000	4 532 000
1204	Kantine	152 000	116 000	129 000
1210	Eiendomsforvaltning	649 000	737 000	771 000
1300	Drift av adm bygg	660 000	918 000	995 000
2211	Drift av barnehagelokaler	576 000	609 000	638 000
2221	Drift av skolelokaler	3 729 000	3 637 000	3 783 000
2610	Drift av institusjoner	2 346 000	2 326 000	2 389 000
2650	Utleieboliger	174 000	76 000	81 000
3253	Utleie næringsbygg/areal	718 000	784 000	779 000
3810	Idrettsbygget	454 000	468 000	492 000
3811	Idrettshallen	406 000	357 000	358 000
3860	Kommunale kulturbygg	291 000	422 000	446 000
93	Samfunnsutvikling - Renholdstjenesten	10 153 000	10 451 000	10 861 000

Tabell fortsetter neste side.

Rammeområdet Samfunnsutvikling	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
3300 Tilskudd til Øysangfergen	500 000	500 000	500 000
3320 Kommunale veier	3 619 000	4 079 000	4 914 000
3321 Parkering	-1 223 000	-894 000	-1 091 000
3322 Miljø og trafiksikkerhetstiltak	903 000	838 000	838 000
3350 Parker og lekeplasser	459 000	251 000	252 000
3380 Forebyggende arbeid	1 102 000	1 088 000	1 110 000
3390 Brannvesen	7 167 000	7 213 000	8 012 000
3391 Oljevernberedskap	35 000	40 000	40 000
3600 Naturforvaltning	479 000	776 000	686 000
3601 Skjærgårdstjenesten	-65 000	-46 000	-81 000
3607 Risør Havnevesen	-3 221 000	-3 209 000	-3 450 000
3800 Drift av idrettsanlegg	264 000	289 000	293 000
94 Samfunnsutvikling - Tekniske tjenester	10 018 000	10 925 000	12 022 000
3205 Risør kommune Biovarme	227 000	0	0
141 Samfunnsutvikling - Risør Biovarme	227 000	0	0
Sum inntekter	-81 354 000	-71 075 000	-73 840 000
Sum utgifter	120 717 000	108 463 000	112 183 000
Sum Netto Sektor Samfunnsutvikling	39 363 000	37 388 000	38 343 000

Netto driftsramme for Sektor for Samfunnsutvikling med enheter og tjenester

Kommentarer til budsjett for 2019

Sektor for Samfunnsutvikling består av enhetene som tidligere utgjorde følgende rammer:

- Kultur
- Plan & Byggesak (P&B)
- Vann og Avløp (VAR)
- Eiendom & Tekniske tjenester (ETT)
- Risør Biovarme

Sektoren er den delen av kommunen som leverer flest direkte tjenester til kommunens innbyggerne. Sektoren opplever derfor stort forventningspress fra publikum gjennom drift av kommunale veier, havner, kommunale bygg, parkeringstjenesten, kulturtilbud og forvaltning gjennom plansaksbehandling og byggesaker mot private og næringsliv.

I forbindelse med skifte av leder for enhet for Eiendom har rådmannen trukket inn ett årsverk da stillingen ble besatt internt. Totalt sett har sektor for Samfunnsutvikling budsjettert med ca 1,21 årsverk mindre i 2019 enn 2018.

Innenfor enhet for Kultur er driften stort sett videreført på 2018 nivå, med unntak av et nedtrekk på tilskudd til Stiftelsen Risør Akvarium på kr.100.00.

Denne enheten har også prosjektstyringen på Historieboken som har en årlig bevilgning på kr.600' frem mot 2023. I 2019 vil det første bindet være klart og trolig legges ut for salg på høsten. Når bindet skal trykkes og legges ut for salg vil det medføre «pukkelkostnader» som skal finansieres av oppsparte disposisjonsfondsmidler og salgsinntekter. Rådmannen vil følge opp dette i løpende rapporteringer.

Innenfor enhet for Plan & Byggesak vil Risør Utvikling og Vekst (RUV) komme tilbake til full drift etter et vikariat for samfunnsplanlegger. Dette medfører en kostnad på kr.824' som i sin helhet er finansiert av disposisjonsfond ihht bystyrevedtak. Enheten ser utfordringer med å oppnå forventede inntekter i 2018 som følge av lavere markedsaktivitet. Samtidig må enheten opprettholde ressursene som følge av flere saker som må behandles uten at gebyr kan kreves, samt krevende klagebehandlinger. Det jobbes sentralt med å få etablert e-byggesak som vil kunne gjøre arbeidet mer effektivt for enheten, og forhåpentligvis for innbyggerne. Når dette implementeres er fremdeles uklart.

Sektoren er også den som har lavest andel lønnskostnader av totale driftskostnader med ca 39%. Det innebærer at enheten er utsatt for prisøkninger fra eksterne leverandører ihht markedssvingninger.

Enhet for eiendomsforvaltning dekker det meste av energikostnadene i kommunen, som totalt utgjør ca 6,6 mill, hvor prisene svinger gjennom året i tillegg til at temperaturene ikke er like fra år til år. Dette gjør at kommunen har iverksatt flere tiltak for å kontrollere energiforbruket i de kommunale byggene gjennom styringssystemer og energitiltak.

De siste årene har enhet for Eiendomsforvaltning fått mye ekstra kommunale og statlige ekstramidler til vedlikehold av kommunal eiendomsmasse. I 2019 er det ikke gitt signaler om at det kommer ekstra statlige midler, og rådmannen har heller ikke funnet rom for å tildele ekstra kommunale midler til vedlikehold til tross for at behovet absolutt er tilstede. (Se vedlegg for vedlikeholdsbehov).

Rådmannen innstiller på en økning på 5% på leie av båt plass i 2019.

Enhet for Vann & Avløp (VAR) har de siste årene fått gjennomført mye av tiltakene innenfor Hovedplan for Vann og Avløp. Økt ressursinnsats har gjort at prosjektene i større grad gjennomføres etter planen, eller raskere. I 2019 vil vi bruke ca 11,3 mill til investeringer innenfor planen.

Risør kommune har lave kommunale avgifter, og viderefører dette inn i 2019. Utviklingen de siste 5 årene har vært som følger.

Gebyr / År	2015		2016		2017		2018		2019	
	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr	Kr	% endr
eks mva										
Vann abonnement	1 289,00	-7,00	1 386,00	7,53	1 386,00	0,00	1 386,00	0,00	1 428,00	3,03
Vann forbruk pr. m3	6,83	-6,95	7,34	7,47	7,34	0,00	7,34	0,00	7,34	0,00
Avløp abonnement	1 700,00	0,00	1 700,00	0,00	1 785,00	5,00	1 785,00	0,00	1 785,00	0,00
Avløp forbruk pr. m3	11,81	0,00	11,81	0,00	12,40	5,00	12,40	0,00	12,40	0,00
Renovasjon normalabo.	2 940,00	2,30	2 920,00	-0,68	2 906,00	-0,48	3 004,00	3,37	2 904,00	-3,33
Feieavgift pr pipe	222,00	-16,10	222,00	0,00	270,00	21,62	270,00	0,00	285,00	5,56
Slamgebyr	1 080,00	-5,26	1 080,00	0,00	1 080,00	0,00	1 080,00	0,00	1 080,00	0,00

Foreslåtte gebyrsatser for 2019 medfører en liten nedgang fra 2018 på totale kommunale avgifter for et normalabonnement.

Sektor for Samfunnsutvikling leverer et godt og bredt tjenestetilbud til innbyggerne, og vil fortsette å gjøre dette i 2019. Enhet for Eiendom vil, sammen med rådmannen, ha et ekstra fokus på gjennomføring av vedtatte investeringer og kommende investeringsbudsjett.

14.4 SEKTOR FOR OPPVEKST & INKLUDERING

	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Sektor Oppvekst og inkludering			
Brukerbetalinger	-6 430 000	-7 142 000	-7 199 000
Andre salgs- og leieinntekter	-4 002 000	-4 941 000	-4 738 000
Overføringer med krav til motytelse	-33 359 000	-21 320 000	-20 721 000
Andre statlige overføringer	-71 987 000	-56 217 000	-56 096 000
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-115 778 000	-89 620 000	-88 754 000
Lønnsutgifter	136 122 000	117 062 000	118 583 000
Sosiale utgifter	29 903 000	28 200 000	29 074 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	18 491 000	16 382 000	16 728 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	40 108 000	37 778 000	34 268 000
Overføringer	6 102 000	5 726 000	6 388 000
Fordelte utgifter	-2 408 000	-2 474 000	-2 616 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	228 317 000	202 675 000	202 424 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	112 539 000	113 055 000	113 670 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	1 000	0	0
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	1 000	0	0
RESULTAT EKSTERNE FINANSIERINGSTRANSAKSJONER	1 000	0	0
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	112 541 000	113 055 000	113 670 000
Bruk av disposisjonsfond	-62 000	0	0
Bruk av bundne fond	-412 000	-166 000	-96 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-474 000	-166 000	-96 000
Avsetninger til bundne fond	541 000	0	0
SUM AVSETNINGER (K)	541 000	0	0
SUM NETTO DRIFTSRAMMER	112 608 000	112 888 000	113 574 000

Netto driftsrammer – Sektor for Oppvekst & Inkludering

Sektor for Oppvekst & Inkludering har en ramme som er bygget opp av følgende tidligere budsjetterammer:

- Barnehager, Barneskoler & PPT
- Risør Ungdomsskole
- Enhet for Bosetting, Opplæring & Inkludering

Sektor for Oppvekst & Inkludering står overfor store endringer i organisasjonen i årene som kommer, og må sikre en driftsform som er fleksibel ifht endringer i forutsetningene som ligger til grunn for driften.

De siste årene har Risør kommune hatt en nedgang i befolkningen i aldersgruppene som betjenes av barnehagene og grunnskolene i kommunen.

Risør kommune ser effekten av endringene i flyktningpolitikken som kom i 2017, som endrer på store deler av driftsgrunnlaget for tjenestene som leveres innenfor denne gruppen. Som omtalt i Handlingsprogramdelen vil antallet flyktninger i 5 års perioden reduseres gradvis utover planperioden og gi kommunen vesentlig lavere tilskudd til å drifte denne tjenesten.

Sektoren må være innstilt på at omstilling vil være nødvendig for å sikre et fortsatt godt tjenestetilbud fremover.

Sektor for Oppvekst & Inkludering inneholder følgende enheter og tjenester:

Rammeområde Oppvekst og Inkludering		Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
1200	Administrasjon	1 286 000	1 183 000	1 228 000
2010	Kommunale barnehager	2 105 000	1 604 000	1 619 000
2011	Private barnehager (tilsk	27 389 000	27 055 000	25 555 000
2020	Grunnskoleundervisning	1 375 000	1 484 000	1 172 000
2113	Førskoletiltak	3 518 000	3 027 000	2 812 000
2230	Skoleskyss	2 073 000	2 237 000	2 237 000
119	Oppvekst og inkludering - Forvaltning	37 745 000	36 589 000	34 624 000
2020	Grunnskoleundervisning	27 311 000	27 435 000	27 618 000
2025	Div. fellesutg vedr skole (Skole ktr ansv.)	493 000	160 000	160 000
2150	SFO	1 332 000	868 000	651 000
2151	FFO (Fotball Fritids Ordningen)	20 000	0	0
111	Oppvekst og inkludering - Risør barneskole	29 155 000	28 463 000	28 429 000
2010	Kommunale barnehager	3 356 000	3 563 000	3 598 000
2020	Grunnskoleundervisning	3 796 000	4 156 000	4 504 000
2150	SFO	-15 000	29 000	93 000
112	Oppvekst og inkludering - Hope oppvekstsenter	7 137 000	7 748 000	8 195 000
2020	Grunnskoleundervisning	12 349 000	12 649 000	12 527 000
2150	SFO	535 000	302 000	425 000
113	Oppvekst og inkludering - Søndeled barneskole	12 884 000	12 952 000	12 952 000
2010	Kommunale barnehager	6 113 000	5 924 000	5 965 000
114	Oppvekst og inkludering - Fargeskrinet bhg	6 113 000	5 924 000	5 965 000
2010	Kommunale barnehager	5 104 000	4 481 000	5 582 000
115	Oppvekst og inkludering - Trollstua bhg	5 104 000	4 481 000	5 582 000
2021	PP-tjenesten	2 211 000	2 414 000	2 616 000
2900	PP-tjenesten int.komm.samarbeid	0	0	0
117	Oppvekst og inkludering - PP-tjenesten	2 211 000	2 414 000	2 616 000
1204	Kantine	-46 000	0	0
2020	Grunnskoleundervisning	22 127 000	23 151 000	23 647 000
2026	Gr.skole - andre kommuner	1 612 000	2 000 000	2 000 000
121	Oppvekst og inkludering - Risør ungdomsskole	23 693 000	25 151 000	25 647 000
1200	Administrasjon	1 066 000	1 074 000	1 072 000
161	Oppvekst og inkludering - EBOI Leder	1 066 000	1 074 000	1 072 000
2523	Enslige mindreårige - Vestlandsstykket 10	-9 494 000	1 339 000	-151 000
2524	Enslige mindreårige - Uteboere	1 440 000	-11 220 000	-10 633 000
2525	Ensl.mindr.Nøysomheten 20	4 526 000	0	0
2526	Ensl.mindr.Administrasjon & fag	1 062 000	2 841 000	4 119 000
2527	Enslige mindreårige - Riggen 18	2 883 000	473 000	0
162	Oppvekst og inkludering - Bosetting EM	417 000	-6 566 000	-6 665 000
2130	Voksenoppl./Fremmedspråkl	777 000	2 895 000	3 393 000
2131	Voksenopplæring utv.hemm.	699 000	644 000	560 000
163	Oppvekst og inkludering - Voksenopplæring	1 476 000	3 539 000	3 953 000
2421	Flyktningekontoret	2 305 000	3 629 000	2 632 000
2750	Introduksjonsstønad	9 660 000	10 070 000	9 520 000
2815	Økonomisk hjelp til flykt	5 658 000	3 617 000	4 052 000
8500	Flytninggettilskudd	-32 017 000	-26 196 000	-25 000 000
164	Oppvekst og inkludering - Flyktningetjenesten	-14 394 000	-8 880 000	-8 796 000
	Sum inntekter	-118 660 000	-92 260 000	-91 466 000
	Sum utgifter	231 268 000	205 149 000	205 040 000
	Sum Netto Sektor Helse & Omsorg	112 608 000	112 888 000	113 574 000

Netto driftsramme for sektor for Oppvekst & Inkludering med enheter og tjenester.

Kommentarer til budsjett for 2019

Enhetene for Barnehager bygger stort sett budsjettet for videre drift fra 2018 og tilpasser driftskostnadene etter løpende forventet antall barn.

Trollstua barnehage går inn i det nye året med en ny avdeling for Idrett og friluft og har gjort en ombygning av barnehagen for å tilfredsstille nødvendige krav.

Barnehagen har økt bemanningen med 2 årsverk fra budsjett 2018.

Rådmannen har beregnet det kommunale tilskuddet til private barnehager, og legger til grunn tellingen fra 1 okt.2018 for beregning av kostnaden totalt. Sett opp mot budsjett 2018 forventer rådmannen en reduksjon i denne kostnaden på ca 1,5 mill.

Enhetene for Barneskoler viderefører budsjettrammene på omtrent samme nivå som i 2018 samtidig som antall årsverk øker med ca 3,84 totalt inkludert SFO. Økningen ligger i hovedsak på flere lærerårsverk på Risør Barneskole, og kan til dels knyttes opp mot fosterhjemsplasseringer fra andre kommuner som krever ekstra oppfølging i skolehverdagen. Disse merkostnadene vil i stor grad refunderes.

Regjeringen satser på økt pedagogtetthet i grunnskolen gjennom bemanningsnormer. Risør kommune har i 2018 mottatt ca 1,55 mill til denne satsningen, og det er ventet å motta et noe lavere tilskudd i 2019 samtidig med at normen strammes ytterligere inn. Risør kommune er innenfor normen og vil ikke motta ekstra tilskuddsmidler utover grunnbeløpet.

Barneskolene har en krevende driftssituasjon, og klarer ikke å holde budsjettet for 2018 som følge av elevgrupper som krever ekstra oppfølging og ekstra bemanning gjennom skoledagen og SFO. Denne situasjonen er ventet at skal vedvare også inn i 2019, og skolene må jobbe med gode løsninger for å håndtere utfordringene.

PP-tjenesten viderefører 2018-drift inn i 2019 med 0,44 årsverk økning fra 2018 ifm utskifting av stillinger i 2018. Enheten er et vertskommunesamarbeid som deler kostnadene med samarbeidskommunene. Budsjettet oppgir Risørs andel av samarbeidet.

Risør ungdomsskole viderefører budsjettet omtrent på samme nivå som for 2018.

Skolen vil motta et stort kull fra grunnskolene H-19 på ca 103 elever som medfører at skolen må opprette en ekstra klasse i 2019. Ungdomsskolen øker bemanningen med ca 0,53 årsverk ifht budsjett 2018.

Skolen budsjetterer med kr.2 mill i utgifter til elever i andre kommuner i 2019. Det er vanskelig å gi sikre tall på denne kostnaden da rådmannen ikke kan vite situasjonen neste høst. Betaling for at elever fra Røysland går på Songe skole ligger inne i denne kostnaden.

Enhet for Bosetting, Opplæring og Inkludering er delt i 3 avdelinger som tidligere, delt opp i hvert sitt ansvar.

Tjenesten Bosetting Enslige Mindreårige flyktninger (EM) har budsjettert med en videreføring av netto budsjettramme fra 2018 og forventer omtrent samme antall barn som i 2018. Tjenesten har jobbet mye med å tilpasse driftsnivået til forventet inntekt, og vil stå overfor en gradvis nedbygging av tilbudet om ikke det skjer en endring i

behovet for bosetting av EM ute i kommunene fra sentralt hold. Det er budsjettert med ca 2,24 årsverk mindre i budsjett 2019 enn i 2018.

Tjenesten Voksenopplæringen (VIRK) har hatt en krevende driftssituasjon over flere år med stadig flere elever. Skolen har nå ca 160-170 elever og det er ventet at elevtallet vil synke videre utover planperioden. Det er ventet en svikt i inntektene som gjør at netto ramme øker, og skolen må ha fokus på å tilpasse driftskostnadene til rammene. Skolen reduserer med ca 5,28 årsverk fra 2018 til 2019.

Flyktingetjenesten opprettholder rammene fra 2018, men reduserer med 0,73 årsverk inn i 2019. Det er ventet noe lavere kostnader på Introduksjonsprogrammet i 2019 ved at man strammer inn på antall utvidelser på siste årene. Flyktingetilskuddet er ventet å gå noe ned som følge av at flere flyktninger er på år 4 og 5 i perioden som gir lavere tilskudd.

Rådmannen ser med bekymring på utviklingen i befolkningen som påvirker Sektor for Oppvekst og Inkludering. Budsjettet for 2019 er stramt og vil kreve mye av enhetslederne og ansatte i virksomhetene. Samtidig bør fokuset være fremover for å møte endringene som kommer i 2020-2022 på en god måte, og sikre fortsatt god kvalitet på tilbudet til barn og voksne.

15) Investeringer i 2019

Investeringsbudsjettet er lagt frem og grundig omtalt i dokumentets del III kapittel 6 hvor rådmannen har videreført første år i investeringsplanen inn i investeringsbudsjettet for 2019. Hvert enkelt prosjekt blir ikke omtalt i denne delen da det henvises til referansepunkt i Handlingsprogrammet for mer informasjon.

15.1 INVESTERINGSBUDSJETTET 2019

Ref. HP 19- 22	Investeringsbudsjett 2019	2 019				
		MVA-komp	INV bto	MVA-komp	Annen fin.	Lån
6.1.5	Digitale læremidler i skolene (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.1.8	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)	25 %	150	-30	0	-120
6.1.11	iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt	25 %	350	-70	0	-280
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)	0 %	720	0	0	-720
6.4.4	Oppgradering av kommunale veier (T)	25 %	300	-60	0	-240
6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)	0 %	11 300	0	0	-11 300
6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)	25 %	1 000	-200	0	-800
6.5.5	Utskifting av flytebrygger (T)	0 %	1 000	0	0	-1 000
6.5.12	Nærmiljø-, trafikkisikkerhet og friluftsområder (T)	25 %	400	-80	0	-320
6.5.13	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	0 %	7 000	0	0	-7 000
6.5.20	Utbygging Rønningsåsen (Nytt)	0 %	7 000	0	0	-7 000
6.6.2	Kommunale kaier (T)	25 %	800	-160	0	-640
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)	0 %	1 950	0	-1 950	0
6.7.6	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	25 %	500	-100	0	-400
6.7.7	Oppgradering uteleker barnehager (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.7.9	Oppgradering Vestlandsstykket 10 (T) - nytt	25 %	200	-40	0	-160
6.7.16	Toaletter Risør ungdomsskole (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120
6.7.17	Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.18	Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt	25 %	450	-90	0	-360
6.7.19	Garderober i Idrettsbygget (T) - nytt	25 %	150	-30	0	-120
6.7.22	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	25 %	500	-100	0	-400
6.7.29	Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	25 %	55 000	-11 000	-20 000	-24 000
6.7.31	Transportmidler Helse og Omsorg (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.33	Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt	25 %	1 250	-250	0	-1 000
6.7.34	Rest rehabilitering Linken (T) - nytt	25 %	800	-160	0	-640
6.7.36	Oppgradering av kartgrunnlag (T)	25 %	100	-20	0	-80
6.7.37	Biler og utstyr (T)	25 %	2 700	-540	0	-2 160
6.7.38	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)	25 %	750	-150	0	-600
6.7.40	Rehabilitering av grøftetrase for gateløp langs Solsiden.	25 %	300	-60	0	-240
6.7.41	Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt	25 %	1 000	-200	0	-800
6.7.42	Garasjer ved verkstedet (T) - nytt	25 %	400	-80	0	-320
	Sum Investeringsplan 2019-2022		98 420	-13 890	-21 950	-62 580

Investeringsbudsjettet for 2019 med spesifisert finansiering

Enkelte av tiltakene som er foreslått i investeringsbudsjettet er basert på «vage anslag» og må derfor legges frem i egne saker når tiltakene er nærmere utredet. Dette gjelder spesielt tiltakene:

- Nedgravde Renovasjonsløsninger i sentrum
- Utvikling boligfelt Rønningsåsen
- Utvikling Frydenborgsenteret

Disse tiltakene er avhengige av mange faktorer som ikke er lett å beregne i en tidlig fase av prosjektet. Det være seg resultat av anbudprosesser, omfang av ønsket

arbeid og arealer, tilskuddsordninger, og mva-behandling som legges til grunn i prosjektene.

Prosjektet Nedgravde Renovasjonsløsninger i sentrum vil være et samarbeidsprosjekt med RTA AS, som vil ha en avgjørende rolle for hvordan prosjektet skal bli. Det pågår arbeid med å finne de beste løsningene for alle parter med kartlegging av antall punkter og hvor disse skal etableres. Ved vesentlige avvik vil saken komme tilbake til politisk behandling.

Prosjektet Utbygging Rønningsåsen er basert på kalkyler i vurderingsfasen og anbudsprosser pågår høsten 2018. Ved vesentlige avvik vil saken komme tilbake til politisk behandling.

Prosjektet Utvikling Frydenborgsenteret er et stor og omfattende prosjekt som er planlagt å inneholde en utbygging for flere korttidsplasser, omsorgsboliger, hjelpemiddellager og parkeringsløsninger for hjemmetjenesten blant annet for tilrettelegging av ladestasjoner for el-biler. Kostnadsanslaget som ligger i budsjettet er basert på anslag og erfaringstall, men prosjektet må håndteres ihht prosjektmal med forprosjekt for bedre kostnadsvurdering. Ved vesentlige avvik vil saken komme tilbake til politisk behandling.

Fra rådmannens orientering i juni om foreløpig Handlingsprogram & Økonomiplan 2019-2022 har rådmannen gjort følgende endringer.

- 1) Tiltaket Hovedplan VA er økt fra 3,6 mill til 11,3 mill som følge av økt kapasitet og forsering av fremdriftsplan. Samtidig er planlagte investeringer på prosjektet i 2020 redusert med 3,5 mill.
- 2) Prosjektet Båthavn Karolina (1 mill) er strøket fra planen da Fylkesmannen har gitt prosjektet 0,7 mill til OSS Vel for gjennomføring av planlagte prosjekter på land.
- 3) Prosjektet Nye Torget (10 mill) er flyttet ut til siste året i planperioden med fokus på ferdigstilling innen jubileumsåret 2023 dersom det skal realiseres.
- 4) Prosjektet Ny bod Vestlandsstykket 10 (0,1 mill) er strøket fra planen som følge av usikkerheten om utviklingen i driften av Bokollektivene i EM

For ytterligere spesifisering vises det til referansen som henviser til Handlingsprogram og Økonomiplan for 2019-2022 hvor tiltakene er nærmere beskrevet.

16) Oppsummering budsjett

I dette avsnittet gjøres noen vurderinger av budsjettet for 2019 som er presentert over. Innledningsvis vil statsbudsjettets virkninger for Risør kommune omtales. Deretter følger kommentarer til driftsbudsjettet og til slutt investeringsbudsjettet.

16.1 STATSBUDSJETTETS BETYDNING FOR RISØR KOMMUNE

Utvikling i frie inntekter - Skatt og rammetilskudd

Statsbudsjettet legger til grunn en vekst i frie inntekter på 2,6 mrd, hvorav hele veksten går til kommunesektoren, altså på det laveste nivået ifht anslaget i kommuneproposisjonen som ble lagt frem i mai (2,6- 3,2 mrd.).

Innenfor denne veksten skal kommunene dekke merkostnader knyttet til demografi og pensjon, samt de statlige satsningene med totalt ca 2,7 mrd, som eliminerer det reelle handlingsrommet for kommunene.

Hva skal veksten i overføringene dekke?	Mrd kr.
Realvekst frie inntekter	2 600
<i>Merkostnad demografi</i>	1 600
<i>Merkostnader pensjon</i>	600
<i>Opptappingsplan Rusomsorg</i>	200
<i>Tidlig innsats i skole</i>	200
<i>Opptappingsplan habilitering/rehabilitering</i>	100
Sum kostnader som skal dekkes	2 700
Økt handlingsrom	-100

Slik prognosen ifm statsbudsjettet for 2019 viser, blir Risør kommunes samlede frie inntekter i 2018 på kr.385,4 mill. I statsbudsjettet som presenteres anslås Risør kommunes samlede frie inntekter for 2019 til kr.401,7 mill.

Oppgavekorrigerte vekst (dvs. vekst i frie inntekter korrigert for omlegginger) fra 2018 til 2019 er på kr.16 mill. tilsvarende ca 4,2 %. Dette er nominell vekst, og vekst i lønn og andre kostnader vil redusere den reelle økningen.

Årslønnsveksten for 2019 forventes i statsbudsjettet å bli på 3,25 %. Prisveksten forventes å være 2,2 %. De frie inntektene økes med en deflator der lønnsvekst vektet 2/3 og prisvekst 1/3. Det betyr at for 2019 er deflator 2,8 %.

Realveksten for Risør kommune fra 2018 til 2019 blir dermed på ca 1,36 % og vises som nedenfor.

Forventet realvekst budsjett 2019	
Anslag frie inntekter 2018	385 412
Oppgavekorr.inntekter 2018	245
Anslag oppg.korr.frie inntekter 2018	385 657
Anslag frie inntekter -2019 Sb	401 691
Oppgavekorrigert vekst 18-19 i kr.	16 034
Oppgavekorrigert vekst 18-19 i %	4,16 %
Deflator 2019	2,80 %
Realvekst	1,36 %

Anslag på realvekst frie inntekter Risør kommune

De frie inntektene fra statsbudsjettet som ble lagt frem 08.oktober 2018 viser følgende:

	2018	2019	Endring	%-vis vekst
Innbyggertilskudd	164 160	170 423	6 263	
Utgiftsutjevning	19 698	22 107	2 409	
INGAR	-495	-367	128	
Særskilt fordeling	-2 705	-608	2 097	
Distriktstilskudd	6 995	8 922	1 927	
Ordinært skjønn	1 050	1 260	210	
Korrigeringer SB	210	0	-210	
Sum Rt u/skatt	188 913	201 737	12 824	6,79 %
Nto inntektsutj	25 032	25 338	306	1,22 %
Sum Rammetilskudd	213 945	227 075	13 130	6,14 %
Skatt på formue og inntekt	171 594	173 621	2 027	1,18 %
Skatt & rammetilskudd	385 539	400 696	15 157	3,93 %

Skatt og rammetilskudd beregnet i prognosemodellen etter Statsbudsjettet

Endringene i rammetilskuddet (inkl. inntektsutjevning) tilsvarer en økning på 6,14 %, og en økning i skatteinntekten på 1,18 %, sammenlignet med siste prognose for 2018. Totalt en økning på 3,93 %.

Risør kommune er 5,31 % dyrere å drifte enn gjennomsnittet av landet. Det er en økning på ca 0,34 % (2018; 4,97 %), som igjen gir en økning i ramme-tilskuddet fra staten sammenlignet med 2018. Det er ventet at vi vil motta ca 22,1 mill i utgiftsutjevning i 2019, mot ca 19,7 mill i 2018.

Befolkningstallene utgjør 70 % av vekten i utgiftsbehovsindeksen, mens andre mer sosiale kriterier utgjør de resterende. Det innebærer at befolkningsutviklingen og befolkningssammensetningen er av stor betydning for Risør.

Aldersgruppe	2018 01.07-17	2019 01.07-18	Endring ant. pers	Endring Utg.behov
0-1 år	99	100	1	5,41 %
2-5 år	250	246	-4	-0,04 %
6-15 år	770	775	5	0,84 %
16-22 år	632	614	-18	-1,01 %
23-66 år	3 804	3 736	-68	-1,46 %
67-79 år	1 001	1 076	75	5,33 %
80-89 år	281	267	-14	-5,36 %
90+ år	82	83	1	1,66 %
Totalt	6 919	6 897	-22	

Endring i befolkningssammensetningen fra 2017 til 2018

Befolkningsutviklingen fra 1/7-17 til 1/7-18 viser at vi ble 22 færre innbyggere i kommunen hvor utviklingen kan synes å skyldes at flere flytter ut enn inn i kommunen, og en høyere dødlighetsrate enn fødselsrate. Vi ser en klar nedgang i «videregående» og yrkesaktiv alder, og en vesentlig økning i «pensjonist»-gruppen.

Ser man på de siste 6 års utvikling kan det vises slik;

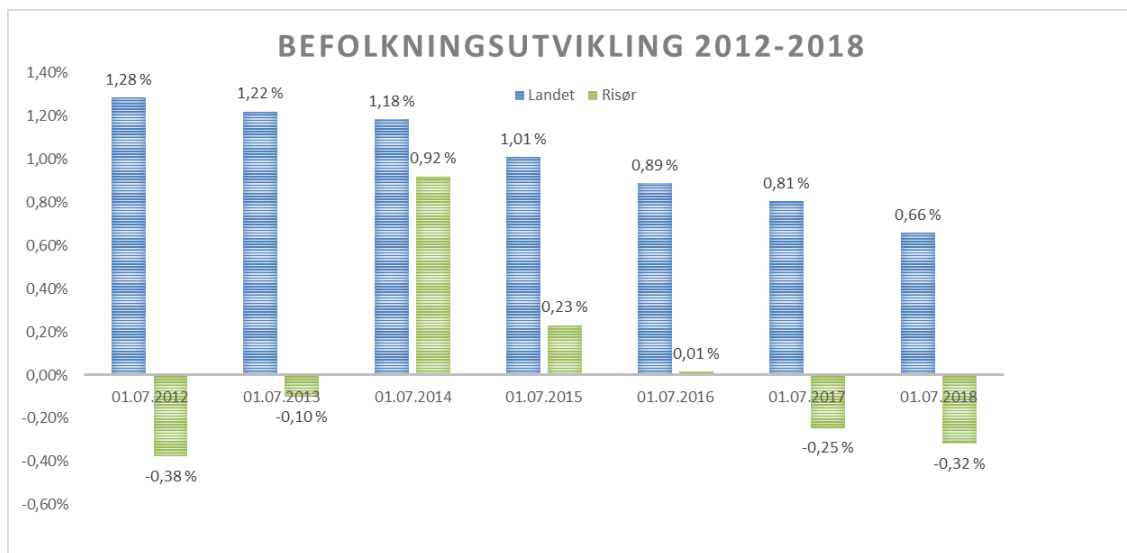
Aldersgruppe	2013	2019	Endring	Utg.behov
0-1 år	132	100	-32	0,673
2-5 år	282	246	-36	0,773
6-15 år	802	775	-27	0,933
16-22 år	635	614	-21	1,025
23-66 år	3 875	3 736	-139	0,942
67-79 år	748	1 076	328	1,447
80-89 år	301	267	-34	1,145
90+ år	88	83	-5	1,427
Totalt	6 863	6 897	34	

Dersom man kategoriserer dette over i 3 kategorier er utviklingen som følger:

- Barn/ungdom: 95 færre innbyggere
- Videregående/yrkesaktive: 160 færre innbyggere
- Pensjonister/eldre: 289 flere innbyggere

Vi blir med andre ord færre barn i barnehage og grunnskole, færre i utdanning og yrkesaktive, som skal ta vare på flere og flere pensjonister i Risør. Vi kan muligens se starten av den første eldrebølgen som er varslet å komme inn over kommunen.

Mens landet totalt har hatt en befolkningsvekst på 0,66 % har Risør kommune hatt en negativ utvikling på ca 0,32 %, som innebærer at vi vokser relativt sett mindre enn landet. Dette får utslag på utgiftsbehovet som kompenseres gjennom rammetilskuddet.

De siste 6 årene har vi kun hatt vekst i en aldersgruppene og hatt en vesentlig nedgang i de øvrige. Aldersgruppen 67-79 år skiller seg ut med en vekst på ca 43,85% fra 2013, og utgiftsbehovet viser at vi er ca 44,7% over landsgjennomsnittet i gruppen. Vektingen av denne gruppen isolert innad i utgiftsutjevningen gir ca 8,9 mill i kompensasjon. Tilsvarende kan man se at vektingen av aldersgruppene 0-15 år gir oss et trekk i utgiftsutjevningen på ca 18,4 mill.

Endringen i befolkningen slår ut på hvor mye kommunen får i rammetilskudd, men utviklingen i alderssammensetningen er også interessant sett opp mot hvordan rådmannen bør prioritere sin fordeling av de midlene vi har.

Rådmannen konstaterer at utviklingen i de eldre aldersgruppene er av betydning for hvordan kommunen bør forvalte midlene, og unngå en relativ svekkelse av eldreomsorgen i årene som kommer. Rådmannen har i de siste årene forsøkt å få fokus på at omsorgstjenestene bør styrkes i driftsbudsjettet, men har utfordringer med å finne ut hvordan. De øvrige driftsenhetene har heller ikke noe handlingsrom uten å gå på bekostning av et ønsket tjenestetilbud eller lovpålagte oppgaver.

Rådmannen har fokus på å utvikle helse og omsorgssektoren gjennom utvikling av flere korttidsplasser og omsorgsboliger i planperioden. Disse tiltakene innebærer en indirekte styrkning, men tar ikke bort behovet for mer ressurser innenfor tjenestene.

SSB befolkningsframskrivninger viser både i middelvekstalternativet og lavvekstalternativet at aldersgruppen 67-79 år vil vokse betydelig i årene som kommer.

Sentrale endringer

Barnehagene

- Makspris i barnehagene settes til kr.2.990 pr mnd fra 1/1-19
- Makspris i barnehagene settes til kr.3.040 pr mnd fra 1/8-19
- Gratis kjernetid utvides også til å gjelde 2 åringer
- Økt inntektsgrense for moderasjonsordningene
- Bemanningsnorm (1/3 og 1/6) og skjerpet pedagognorm (1/7 og 1/14).

Grunnskole

- 200 mill av de frie inntektene fordeles særskilt til grunnskole til tidlig innsats. Kan benyttes til å øke lærertettheten ihht lærernorm høsten-19
- 1,4 mrd til øremerket bevilgning til flere lærerårsverk i grunnskolen, hvorav 1 mrd fordeles etter nøkkel og tilfaller alle kommuner.

Helse & Sosial

- Videreføring av satsningen innen skolehelsetjenesten og helsestasjon som har vært trappet opp siden 2014. Satsningen prisjusteres fra 2018.
- 50 mill øremerkes rekruttering av psykolog i kommunene for å møtekrav om psykologkompetanse i norske kommuner fra 1/1-2020.
- 39 mill øremerkes styrket rekruttering og stabilitet i allmennlegetjenesten.

Omsorg

- 200 mill av de frie inntektene fordeles særskilt til opptrappingsplanen for rusfeltet.

Habilitering

- Økning i innslagspunktet for refusjon av utgifter til Ressurskrevende tjenester med kr.50.000 i tillegg til at innslagspunktet er justert for forventet lønnsvekst. Kompensasjonsgraden holdes uendret på 80 %.
 - 100 mill av de frie inntektene fordeles særskilt til opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering i kommunene.
-

Satsingsområder - oppsummert

Rådmannen har særfordelt alle de særskilte satsningene overfor ved tildeling av rammer som ble behandlet i Handlingsprogram og Økonomiplan 2019-2022, basert på signalene som ble gitt i kommuneproposisjonen i mai. Mindre avvik justeres ut på enhetene gjennom året.

Rådmannen ser mest alvorlig på regjeringens grep med å, enda en gang, øke innslagspunktet for refusjon på ressurskrevende tjenester. Risør kommune har en høy andel brukere som faller innenfor ordningen, og følgelig slår dette sterkt ut på netto driftskostnader innenfor de aktuelle enhetene, og særskilt på Sandnes Ressurssenter. Det er beregnet at ekstra økningen på innslagspunktet de siste 3 årene har «kostet» kommunen ca 3 mill. i tapte refusjonsinntekter.

Det kan finnes flere elementer nevnt i statsbudsjettet, som ikke er nevnt her, som er øremerkede ordninger som den enkelte enhet selv vurderer søknad på midler til.

16.2 DRIFTSBUDSJETTET

Oppsummert ser driftsbudsjettene til den enkelte sektor ut slik som vist under, med både brutto og netto rammer.

Rådmanens forslag	Bto utgifter	Bto inntekter	Nto ramme
Rådmannen & Stab	41 315 000	-4 088 000	37 227 000
Sektor Helse & Omsorg	254 733 000	-63 515 000	191 218 000
Sektor Samfunnsutvikling	112 183 000	-73 840 000	38 343 000
Sektor Oppvekst & Inkludering	205 040 000	-91 466 000	113 574 000
Sum driftsenhetene	613 271 000	-232 909 000	380 362 000
Felles	65 189 000	-466 600 000	-401 411 000
Avsetninger	21 050 000	0	21 050 000
Sum fellesområdene	86 239 000	-466 600 000	-380 361 000
Kontrollsum	699 509 000	-699 509 000	0

Rammene for den sektor delt opp i brutto og netto rammer.

Når vi hensyntar konsekvensjusteringen av budsjett 2019 forlaget til økonomiplan får vi følgende resultat, som foreslås som rådmannens rammer for planperioden.

Netto budsjettammer	2018	2019	2020	2021	2022
Rådmann & Stab	35 807 000	37 226 000	37 226 000	37 076 000	37 076 000
Sektor for Helse & Omsorg	176 814 000	191 218 000	191 218 000	190 628 000	190 628 000
Sektor for Samfunnsutvikling	37 388 000	38 343 000	38 343 000	38 184 000	38 184 000
Sektor for Oppvekst og Inkludering	112 888 000	113 574 000	113 574 000	113 124 000	113 124 000
Sum Driftsenhetene	362 897 000	380 361 000	380 361 000	379 012 000	379 012 000
Felles inntekter & utgifter	-384 614 000	-401 411 000	-400 586 000	-398 993 000	-398 112 000
Felles avsetninger	21 717 000	21 050 000	20 225 000	19 980 000	19 100 000
Sum Fellesområder	-362 897 000	-380 361 000	-380 361 000	-379 012 000	-379 012 000
Kontrollsum budsjettamme	0	0	0	0	0

Tabellen med rådmannen rammer for 2019 kan også vises gjennom et kakediagram som viser sektorens andel av de totale netto driftsrammene.

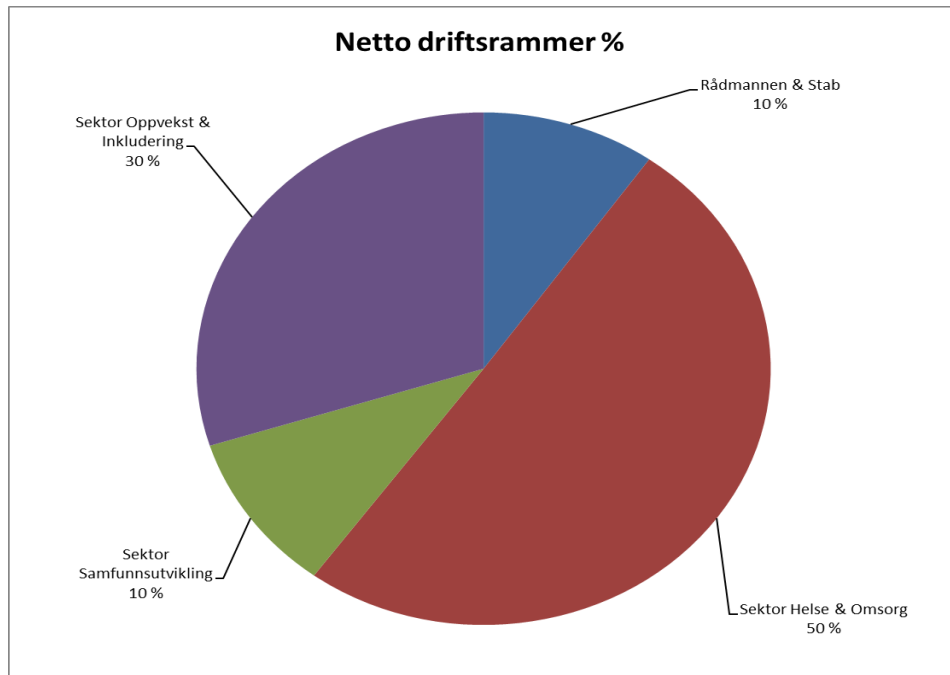

Diagram over %-vis andel av netto driftsrammer.

Samme kakestykke kan også vises med brutto driftsrammer, og som dermed fremhever de innteksterke (og inntektsavhengige) driftsenhetene.

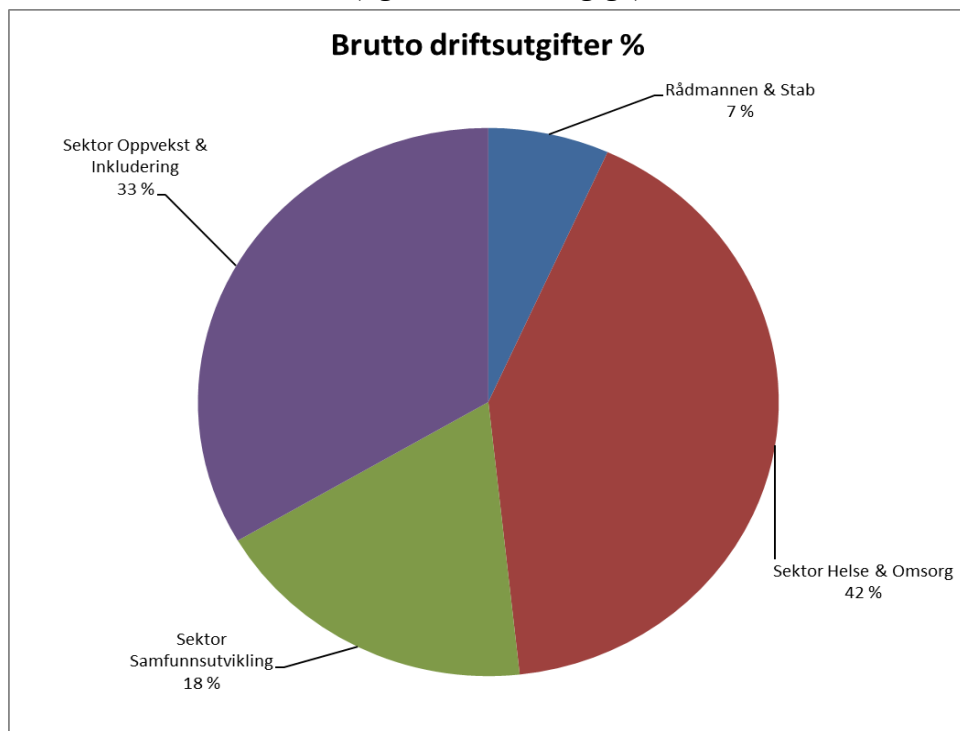

Diagram over %-vis andel av brutto driftsrammer.

Som man kan se av tabellene over er Sektor Helse & Omsorg, og sektor Oppvekst & Inkludering de desidert største både på brutto og netto nivå. Dette medfører også

at dette er de enhetene som må ta største delen av kaka dersom det kuttes med osthøvel.

Man kan se av %-vis andel inntekter av netto ramme er meget stor innenfor Sektor for Oppvekst & Inkludering. Dette knyttes i hovedsak til EBOI som har en vesentlig andel statlige tilskudd knyttet til flyktninger/integrering. Som nevnt tidligere, blant annet i kapittel 8, er dette meget sårbart og krever en vesentlig fleksibilitet i driften for å unngå å bli sittende med store driftskostnader når tilskuddene reduseres. Det er en virkelighet Risør kommune møter i stor grad fra 2020 og fremover.

Risør kommune har tidligere år tatt kutt med osthøvel, og i liten grad fordelt kuttene etter en kvalifisert analyse av utgiftsbehovene i kommunen, eller forsøkt å tilpasse til befolkningsframskrivninger. Etter mange år med osthøvel er det nå mange enheter som sliter med å få balansert budsjettet, da det ikke er mer å kutte på uten at det påvirker tjenestetilbudet, og kan få negativt utslag.

Dersom nye utgifter tilfaller kommunens drift i budsjettbehandlingen bør kutt-type defineres for å unngå bruk av «osthøvelen».

Netto driftsresultat i budsjettet 2019

Tabellene under viser brutto og netto driftsresultat i budsjettet for 2019. Den første tabellen viser tall for hele den kommunale produksjonen. Den andre tabellen viser tall for kommunal produksjon eksklusive VAR områdene.

Hovedoversikt drift			
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Brukerbetalinger	-17 342 000	-17 832 000	-18 049 000
Andre salgs- og leieinntekter	-62 154 000	-63 700 000	-65 082 000
Overføringer med krav til motytelse	-99 218 000	-80 538 000	-74 049 000
Rammetilskudd	-208 984 000	-216 765 000	-226 800 000
Andre statlige overføringer	-85 080 000	-59 770 000	-59 700 000
Andre overføringer	-447 000	-50 000	-50 000
Skatt på inntekt og formue	-169 359 000	-167 493 000	-173 621 000
Eiendomsskatt	-20 822 000	-21 027 000	-21 627 000
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-663 406 000	-627 175 000	-638 978 000
Lønnsutgifter	338 801 000	311 169 000	318 309 000
Sosiale utgifter	82 768 000	93 312 000	97 024 000
Kjøp av varer/tjenester som inngår i komm tjenesteprod	79 587 000	66 488 000	67 613 000
Kjøp av varer/tjenester som erstatter komm tjenesteprod	95 808 000	92 417 000	93 679 000
Overføringer	37 733 000	37 993 000	37 880 000
Avskrivninger	27 551 000	26 805 000	28 182 000
Fordelte utgifter	-3 293 000	-3 263 000	-3 405 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	658 955 000	624 921 000	639 282 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-4 451 000	-2 254 000	304 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-10 158 000	-8 854 000	-9 539 000
Gevinst på finansielle instrumenter	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-144 000	-125 000	-100 000
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-10 302 000	-8 979 000	-9 639 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	18 943 000	18 211 000	17 489 000
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	22 244 000	24 320 000	26 010 000
Utlån	79 000	50 000	50 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	41 266 000	42 581 000	43 549 000
RESULTAT EKST.FINANSIERINGSTRANS.	30 964 000	33 602 000	33 910 000
Motpost avskrivninger	-27 551 000	-26 805 000	-28 182 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-1 038 000	4 543 000	6 032 000
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-22 738 000	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-4 690 000	-3 896 000	-3 894 000
Bruk av bundne fond	-12 354 000	-12 474 000	-12 915 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-39 782 000	-16 370 000	-16 809 000
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	22 738 000	0	0
Avsetninger til bundne fond	13 086 000	11 828 000	10 777 000
SUM AVSETNINGER (K)	35 824 000	11 828 000	10 777 000
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-4 996 000	0	0

Økonomisk oversikt drift inkl. selvkostområdene (VAR)

Hovedoversikt drift ekskl.VAR			
	Regnskap 2017	Budsjett 2018	Budsjett 2019
Brukerbetalinger	-17 342 000	-17 832 000	-18 049 000
Andre salgs- og leieinntekter	-39 436 000	-40 233 000	-41 191 000
Overføringer med krav til motytelse	-98 849 000	-80 538 000	-74 049 000
Rammetilskudd	-208 984 000	-216 765 000	-226 800 000
Andre statlige overføringer	-85 080 000	-59 770 000	-59 700 000
Andre overføringer	-447 000	-50 000	-50 000
Skatt på inntekt og formue	-169 359 000	-167 493 000	-173 621 000
Eiendomsskatt	-20 822 000	-21 027 000	-21 627 000
Andre direkte og indirekte skatter	0	0	0
SUM DRIFTSINNTEKTER (B)	-640 319 000	-603 708 000	-615 087 000
Lønnsutgifter	333 206 000	305 784 000	312 900 000
Sosiale utgifter	81 190 000	91 735 000	95 417 000
Kjøp av varer og tjenester som inngår i komm tjenesteprod	73 315 000	59 982 000	59 929 000
Kjøp av varer og tjenester som erstatter komm tjprod	93 009 000	89 858 000	90 523 000
Overføringer	37 607 000	37 993 000	37 880 000
Avskrivninger	22 656 000	21 740 000	22 656 000
Fordelte utgifter	-5 665 000	-5 517 000	-5 902 000
SUM DRIFTSUTGIFTER (C)	635 318 000	601 575 000	613 403 000
BRUTTO DRIFTSRESULTAT (D = B-C)	-5 001 000	-2 133 000	-1 684 000
Renteinntekter, utbytte og eieruttak	-10 158 000	-8 854 000	-9 539 000
Gevinst på finansielle instrumenter	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån	-144 000	-125 000	-100 000
SUM EKSTERNE FINANSINNTEKTER (E)	-10 302 000	-8 979 000	-9 639 000
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	18 943 000	18 211 000	17 489 000
Tap på finansielle instrumenter	0	0	0
Avdrag på lån	22 244 000	24 320 000	26 010 000
Utlån	79 000	50 000	50 000
SUM EKSTERNE FINANSUTGIFTER (F)	41 266 000	42 581 000	43 549 000
RESULTAT EKST.FINANSIERINGSTRANS.	30 964 000	33 602 000	33 910 000
Motpost avskrivninger	-27 551 000	-26 805 000	-28 182 000
NETTO DRIFTSRESULTAT (I)	-1 588 000	4 664 000	4 044 000
Bruk av tidligere års regnskapsmessig mindreforbruk	-22 738 000	0	0
Bruk av disposisjonsfond	-4 690 000	-3 896 000	-3 894 000
Bruk av bundne fond	-1 926 000	-1 443 000	-420 000
SUM BRUK AV AVSETNINGER (J)	-29 354 000	-5 339 000	-4 314 000
Overført til investeringsregnskapet	0	0	0
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0
Avsetninger til disposisjonsfond	22 738 000	0	0
Avsetninger til bundne fond	3 208 000	676 000	270 000
SUM AVSETNINGER (K)	25 946 000	676 000	270 000
REGNSKAPSMESSIG MER- MINDREFORBRUK (L = I+J-K)	-4 996 000	0	0

Økonomisk oversikt drift ekskl. selvkostområdene (VAR)

Netto driftsresultat i budsjettet som fremlegges er negativt med kr.6 mill som tilsvarende ca -0,94 % av driftsinntektene. Dersom vi ser bort fra VAR- området, får vi et negativt netto driftsresultat på kr.4 mill som tilsvarende ca 0,66 % av samlede driftsinntekter. Årsaken til forskjellen er at VAR området finansieres fra bundne driftsfond hvor vi i 2019 bruker kr.1.988.000 fra selvkostfond. Selvkostområdene budsjetteres følgelig med et tilsvarende underskudd. Det gjøres ifht lovverk om styring av selskostfondene, og for å holde avgiftsnivået stabilt.

Rådmann har bevisst holdt bruk av premiefond utenfor budsjettene, da dette er en «monopol-inntekt» som ikke kan legges til grunn til finansiering av driftsutgiftene. Dersom rådmannen bruker 12 mill av premiefond i 2019 vil dette slå ut på netto driftsresultat tilsvarende, og dermed gi et positivt resultat på ca 0,93%.

Driftsbudsjettet ekskl. selvkost har en netto fondsbruk på ca 4 mill som tilsier at vi bruker mer penger enn vi får inn i budsjettet, og finansierer driften med «sparepenger».

Budsjettet legger opp til følgende bruk av disposisjonsfond i 2019.

- Finansiering av Risør Utvikling og Vekst med kr.824.000.
- Finansiering av årlig premieavvikskostnad (amortisering) med kr.1,2 mill.
- Finansiering av tiltak fra Handlingsprogram og Økonomiplan 2019-2022 «Tilskudd Risør By AS» med kr.370.000
- Finansiering av stillings økningen til sosiallærer på Ungdomsskolen ihht vedtak i Budsjett 2017 med kr.300.000
- Finansiering midlertidig styrking av Sønedeled barneskole med kr.1,2 mill.

Budsjettet legger også opp til å bruke kr.420.000 fra bundet driftsfond til finansiering av blant annet en prosjektstilling på Helsestasjonen.

Disse elementene viser at det negative netto driftsresultatet skyldes i stor grad finansiering av midlertidige driftskostnader, med unntak av RUV stillingen og Sosiallærerstillingen på Risør Ungdomsskole.

Brutto-driftsresultat viser et underskudd på kr.0,3 mill (0,48 %) totalt sett, og overskudd på kr.1,68 mill (0,28 %) når vi ser bort fra VAR områdene.

Dette betyr at kommunen i 2019 vil bruke ca kr.5,7 mill av driftsmidlene til å dekke finansutgifter, som er en reduksjon på ca 1,1 mill sammenlignet med budsjettet for 2018. Gjeldssituasjonen i kommunen medfører at kommunens følsomhet overfor rentemarkedet er stor. Med framtidsutsikter om en betydelig renteoppgang i årene som kommer, vil det være sannsynlig at en større andel av driftsmidlene må gå til å dekke kapitalkostnader i stedet for bedret tjenestetilbud i driftsenhetene i fremtiden.

Rådmannen har i årets Handlingsprogram/Økonomiplan og videre i budsjettet for 2019 hatt stort fokus på å videreføre dagens tjenestetilbud ved å kompensere enhetene fullt ut for forventet pris og lønnsvekst inn i nytt år. Det har følgelig ikke vært rom for å sette av midler til et overskudd eller bedre netto driftsresultat.

Kommunenenes Sentralforbund (KS) anbefaler å budsjettere med et netto driftsresultat på ca 1,75 % av sum driftsinntekter, som tilsvarer et netto driftsresultat på ca 11,18 mill for 2019. Dette forholdstallet tar ikke høyde for den enkelte kommunes øvrige økonomiske elementer, som f.eks gjeldsbelastningen, evne til å bære gjelden, størrelse på disposisjonsfond osv. KS jobber derfor med en beregningsmodell for kommunene som kan individualiseres og dermed synliggjøre hvilket nivå den enkelte kommune bør legge seg på i økonomiplaner for å trygge en sunn økonomi over tid.

Rådmannen ser på det som viktig å tilstrebe å tilpasse driften i årene som kommer til å ha et overskudd for å skaffe større handlingsrom til prioriteringer, samt for å sette av reserver til å sikre et fortsatt godt tjenestetilbud i fremtiden.

Lønn

I budsjettforslaget for 2019 er kommunens utgifter til lønn økt med ca kr.10,85 mill fra budsjett 2018. Dette tilsvarer 2,68 % økning som kan gjenspeiles i forventet lønnsvekst neste år.

Inkludert i denne økningen ligger utgifter til kvalifiseringsprogrammet og introduksjonsprogrammet med hhv.ca 1,4 mill og 9,5 mill på belasting lønn innen Helse & Sosial og EBOI. Korrigerer vi endringen for disse «eksterne» lønnskostnadene, vil økningen bli ca kr.11,4 mill, eller 2,9 %.

	Budsjett 2018	Budsjett 2018	Endring kr.	Endring %
Lønnskostnader	311 169	318 309	7 140	2,29 %
Sosiale kostnader	93 312	97 023	3 711	3,98 %
Sum	404 481	415 332	10 851	2,68 %
Kvalifiseringsprogram	1 400	1 400	0	0,00 %
Introduksjonsprogram	10 000	9 450	-550	-5,50 %
Sum	393 081	404 482	11 401	2,90 %

Utvikling lønnsutgifter

Endring i lønnskostnader skyldes også bemanningsendringer i organisasjonen som må tas inn i vurderingen rundt lønnskostnadsøkningen. I 2018 budsjettet fikk vi en reduksjon som i hovedsak skyldtes en reduksjon i bemanningen innenfor Bosetting av EM. Vi kan se av tabellen nedenfor at nedbemanningen i EBOI fortsetter inn i 2019 som følge av mottak av færre flyktninger som skal ha tjenester.

Endringene fra budsjett 2016 - 2019 kan visene som nedenfor.

Budsjetterte årsverk - utvikling	B-2016	B-2017	B-2018	B-2019	Endring 18-19
Rådmannen	8,50	7,95	7,42	6,15	-1,27
Støttefunksjoner	13,30	13,30	13,35	14,57	1,22
Habilitering	107,18	123,81	89,88	87,50	-2,38
Omsorg	129,08	132,02	135,36	134,37	-0,99
Kultur	7,88	7,55	8,57	8,57	0,00
Plan og byggesak	7,60	8,22	7,55	7,80	0,25
VAR	11,00	12,00	14,00	14,35	0,35
Eiendom og tekniske tjenester	35,44	35,17	39,21	37,40	-1,81
Barnehage og barneskole	114,49	117,37	119,35	125,53	6,18
Ungdomskole/VIRK	46,96	52,84	31,79	32,32	0,53
Helse & sosial	16,94	21,94	18,77	14,85	-3,92
Risør Biovarme	-	-	-	-	0,00
Bosetting & Integrering	-	-	41,83	33,58	-8,25
Sum driftsenhetene	498,37	532,17	527,08	516,99	-10,09

Utvikling budsjetterte årsverk i enhetene fra budsjett-16 til budsjett-19

Fra budsjett 2017 til budsjett 2018 ble det gjennomført en omorganisering etablering av EBOI. Man får dermed et «tidsbrudd» i tabellen. Sammenligningen mellom budsjett 2018 og 2019 skal være reell.

Netto reduseres budsjetterte årsverk med 10,09 fra 2018 til 2019, fordelt med større og mindre stillingsendringer i de fleste enheter.

Ser man utviklingen fra 2018-2019 sektorvis kan man viser den slik.

Sektor	2018	2019	Endring
Sektor for Samfunnsutvikling	90,10	88,84	-1,26
Sektor for Oppvekst og Inkludering	192,97	191,43	-1,54
Sektor for Helse og Omsorg	244,01	236,72	-7,29
Totalt organisasjonen	527,08	516,99	-10,09

Se for øvrig kommentarer under enhetenes budsjett for ytterligere informasjon vedrørende endringer i bemanningen.

Ved vurdering av avsetning til lønnsoppgjøret har vi tidligere benyttet vi en modell som hensyntar forventet årslønnsvekst i statsbudsjettet (3,25 %), korrigert for overheng (0,60 %) anbefalt av Telemarkforskning.

Grunnlaget for beregningen er forventet lønnsmasse 31/12-2018 for ansatte i kapittel 4. Denne massen har vært vanskelig å estimere i budsjettverktøyet, og tidligere års oppgjør har vist at massen som legges til grunn blir feil. Det ble i 2018 budsjett avsatt 6 mill til lønnsoppgjøret, mens de faktiske kostnadene ble ca 4 mill. Det samme har rådmannen sett tidligere år, og velger derfor å gjøre en skjønnsmessig avsetning til neste års oppgjør som er noe lavere enn tidligere.

Oppgjøret for 2018 viste en årslønnsvekst på 2,8 %, mens denne for 2019 anslås til 3,25 %. Overhenget fra 2018 er beregnet til 0,6 %, og sier noe om hvor mye av ventet årslønnsvekst som allerede ligger i lønnsdataene inn i 2019. Overhengets lave andel i forventet lønnsvekst inn i neste år, medfører at rådmannen forventet et dyrere oppgjør i 2019 enn økningen i årslønnsveksten fra 2018.

Rådmannen reduserer avsetningen fra 6 mill til 5,5 mill i budsjettet for 2019.

Lån, renter og avdrag

Tabellen under viser en oversikt over kommunens estimerte lånegjeld pr. 1/1-2019, samt beregnet renteutgifter og avdrag for 2019.

Lån	Navn	Est.gjeld 1/1	Renter	Avdrag	Restgjeld 31/12	Type	Rente
Nordea 1	Nordea 2008	100 000 000	1 080 000		100 000 000	Sertifikatlån mot 3 mnd Nibor	1,08 %
Nordea Swap (100")	Nordea 2008		608 000			RenteSwap, fast til flytende	1,63 %
Nordea 2	Nordea 2011	32 698 000	337 000	1 422 000	31 276 000	Sertifikat mot 3 mnd Nibor	1,05 %
Nordea Swap (42,65")	Nordea 2011		159 000			RenteSwap, fast til flytende	1,50 %
Nordea Swap 3 (59,5")	Nordea 2012		1 095 000			RenteSwap, fast til flytende	3,47 %
Nordea 4	Nordea 2014	53 135 000	548 000	2 044 000	51 091 000	Sertifikatlån mot 3 mnd Nibor	1,05 %
Nordea Swap 4 (61,3")	Nordea 2014		592 000			RenteSwap, fast til flytende	2,21 %
Nordea Swap 5 (50")	Nordea 2018		299 000			RenteSwap, fast til flytende	1,57 %
Kommunalbanken 9	20110139	88 130 000	1 411 000	4 578 000	83 552 000	Serielån Flytende rente	1,61 %
Kommunalbanken 10	20110140	141 849 000	2 401 000	6 836 000	135 013 000	Serielån Flytende rente	1,70 %
Kommunalbanken 13	20130179	53 083 000	912 000	2 167 000	50 916 000	Serielån Flytende rente	1,72 %
Kommunalbanken 13-II	20130629	49 167 000	825 000	1 967 000	47 200 000	Serielån Flytende rente	1,69 %
KLP Kommunekreditt	83175491298	44 783 000	1 044 000	1 571 000	43 212 000	Serielån, Fastrente 7 år	2,40 %
KLP Kommunekreditt	10620 (2006)	7 377 000	143 000	1 067 000	6 310 000	Serielån, Flytende rente	2,00 %
KLP Kommunekreditt	06037 (2015)	22 500 000	385 000	833 000	21 667 000	Serielån, Flytende rente	1,73 %
KLP Kommunekreditt	65488 (2018)	38 789 000	923 000	982 000	37 807 000	Serielån, Fastrente 7 år	2,37 %
Husbanken 1	11468801 3	1 478 000	28 000	295 000	1 183 000	Serielån, Fastrente	1,98 %
Husbanken 2	11421595 7	172 000	3 000	22 000	150 000	Serielån, Fastrente	1,98 %
Husbanken 5	11503237-7	1 272 000	20 000	77 000	1 195 000	Serielån, Flytende rente	1,58 %
Nytt lån RB-2018		42 000 000	982 800	1 400 000	40 600 000	Flytende rente	2,34 %
Nytt lån Bud-2019	Halvt års effekt	62 580 000	732 186	1 043 000	61 537 000	Flytende rente	2,34 %
Sum		676 433 000	14 527 986	26 304 000	712 709 000		
Budsjett 2019			15 381 000	26 010 000		Snittrente portefølje 2,10%	

Låneportefølje med beregnet renter og avdrag for 2019.

Det er budsjettert med de faktiske rentebetingelsene som ligger i låneporteføljen vår pr nå, både på flytende og faste lån. Norges Bank signaliserer en renteoppgang frem mot 2021, hvor første økning kom i september 2018. Neste renteheving er ventet i starten av 2019, med ytterligere økninger opp mot 2 % i slutten av planperioden. Budsjetterte rentekostnader i 2019 på kr.15,4 mill tar dermed høyde for en renteoppgang i 2019 med handlingsrommet på kr.850' ifht tabellen over.

Kommunalbanken anbefaler å legge til grunn en gjennomsnittlig NIBOR rente på 1,44 % tillagt en margin på 0,6 % på flytende lån. NIBOR baserte lån i vår portefølje ligger litt under det nivået i Q4/18, og oppdaterte renter viser at flytende rente ligger omtrent på 1,08 %.

Det anbefales i tillegg å legge på en sikkerhetsmargin på 0,3 % dersom kommunen har høy gjeldsandel. Fremtidige låneopptak er derfor tillagt en flytende rente på 2,34 % i budsjettet.

Anbefaling KBN budsjettrenter	
Norges bank styringsrente	1,04 %
Påslag styringsrente	0,40 %
Anslag NIBOR 3 mnd	1,44 %
Bankenes kredittpåslag	0,60 %
Sikkerhetsmargin	0,30 %
Budsjettrente 2019	2,34 %

Vektingen av porteføljen vil ved inngangen av 2019 være på ca 46% flytende og 54 % faste renter. Det er ingen rentebindinger som utløper i 2019. Rådmannen vil tilstrebe å holde en vekting fastrenter på mellom 45 % og 60 % for å redusere sårbarheten. Porteføljen vil ha en rentefølsomhet på ca 3,1 mill ved en renteøkning på 1 % med helårseffekt basert på porteføljen inn i 2019.

Kostnaden ved å sikre låneporteføljen vår er at vi får en høyere gjennomsnitts-rente enn ved ha en høyere andel flytende over tid. Rådmannen mener at med en såpass stram økonomi, og en såpass stor gjeldsandel ifht driftsinntekter, er en høy vekting rentebinding en nødvendighet.

I en periode hvor vi går inn i flere renteøkninger vil denne «forsikringspremien» bli gradvis lavere, og i beste fall slå positivt ut for de totale rentekostnadene fremover. Enkel gjennomsnittsberegning tilsier at vi har en snittrente på ca 2,1 % inn i budsjettåret.

Låneopptaket i 2019 er forventet å tas opp midt i året gitt at rådmannen vil ta opp låneopptaket for gjenstående investeringer i inneværende år. Det er derfor lagt inn halv effekt av budsjettert låneopptak 2019 i beregningen.

Det er lagt til grunn forventet lånefinansieringsbehov fra budsjett 2019 på kr.62,6 mill. Det er tatt høyde for at rådmannen vil låne opp bevilgningen i revidert budsjett og nye bevilgninger i 2018, fratrasket ubrukte lånemidler på 16,7 mill og en strykning av bevilgningen til Helsehus på 11 mill. Det utgjør et samlet låneopptak på ca 42 mill mot slutten av 2018. Låneopptaket er beregnet med full effekt i 2019.

Lånemassen ved årets inngang vil kunne variere fra tabellen som følge av minimumsavdragsberegningen i 2018. Ny Kommunelov som trer i kraft 1/1-2020 vil stramme inn reglene for beregning av minimumsavdrag til kun å gjelde «forenklet modell». Rådmannen har allerede lagt om beregningsmetoden og innarbeidet avdrags økningen i budsjettene.

16.3 INVESTERINGSBUDSJETTET

Risør kommune har opp gjennom årene stort sett finansiert sine investeringer ved en høy andel låneopptak. I årets budsjett er låneandelen noe lavere som følge av

gode tilskuddsordninger knyttet til institusjonsplasser og omsorgsboliger fra Husbanken. Lånefinansieringsgraden i 2019 budsjettet er på ca 63,5 %.

Årets investeringer budsjetteres finansieres som følger (i hele 1000):

Finansiering av investeringsplan	2 019
Sum investeringskostnad brutto	98 420
Sum finansiering MVA-kompensasjon	-13 890
Sum finansiering tilskudd/salg/fond	-21 950
Sum finansierings låneopptak	-62 580
Herav innenfor Selvkostområdet/VAR	12 380
Sum Lånebehov Ekskl.VAR	-50 200

Finansiering av budsjetterte investeringer 2019

Rådmannen har ihht veileder for budsjettering av investeringer spesifisert brutto investeringskostnad. Tabellen over viser hvordan de totale investerings-kostnadene finansieres med hhv investeringsfond, salgsinntekter/tilskudd, mva – kompensasjon og låneopptak. Bystyret vedtar investeringsbudsjettet på brutto investeringsnivå og tilhørende samlede finansiering som vist over.

Investeringsprosjektene:

Totalt foreslås det investeringer for kr.98,42 mill i 2019, hvorav kr.62,58 mill må lånefinansieres. Av disse er det igjen kr.12,38 mill som vedrører VAR-områdene. Det innebærer investeringer på kr.50,2 mill som vil belaste driftsregnskapet med renter og avdrag fremover. Det legges opp til bruk av investeringsfond med kr.1,95 mill ifm pålagt egenkapitalinnskudd i KLP. Det er forutsatt kr.20 mill i tilskudd fra Husbanken ifm utvikling av Frydenborgsenteret. Tilskuddet er basert på 7 omsorgsboliger og 7 korttidsplasser. Disse antallene kan bli endret underveis i planleggingen av den endelige løsningen.

Rådmannen har fremdeles utfordringer med etterslep på gjennomføring av vedtatte investeringer. Rådmannen vil trolig dra med seg en vesentlig andel investeringer over fra 2017 og 2018 inn i 2019. Rådmannen har fokus på å ikke låne mer enn det investeres for i driftsåret for å ikke pådra kommunen høyere gjeld og påfølgende kapitalkostnader enn nødvendig. Det vil følgelig hope seg opp ubrukte lånebevilgninger som ikke synes i budsjett og regnskap, men ligger som en «skjult gjeld» som bør tas hensyn til.

Rådmannen har bevisst holdt igjen på investeringsbudsjettet for å tilstrebe å holde seg innenfor handlingsregelen vedtatt i bystyret. Med det fremlagte budsjettet for 2019 og investeringsplanen for 2019-2022 overholdes handlingsregelen med 4,67 mill.

Gitt de forutsetninger budsjettet bygger på – fremmer rådmannen et budsjett for 2019 i balanse.

DEL V: HANDLINGSPROGRAM 2019-2022 - TILTAKSPLAN

Kapittelet er inndelt etter satsingsområder og delmål i kommuneplanen.

Videreførte tiltak fra Handlingsprogram 2018-2021 har henvisning til respektive punkt og det vises til politisk sak (PS) der det foreligger bystyrevedtak relatert til det enkelte tiltak. Det er også lagt til nye tiltak og utredninger i perioden. Enkelte tiltak/utredninger kunne også vært omtalt under andre satsingsområder og delmål.

Alle tiltak er markert med en (T) for tiltak, en (U) for utredning eller en (P) for pådriverfunksjon. Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (kolonnen FL) og miljø og klima (kolonnen MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene/økonomiplan og budsjett. Det vises til vurdering i det enkelte tiltak. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

Det vises til eget dokument med status på indikatorer angitt i kommuneplanen for hvert mål, samt målsettinger for perioden på indikatorer som direkte eller indirekte kan påvirkes av kommunen. For indikatorer som vurderes som vanskelige å påvirke, men som er viktige indikatorer på samfunnsutviklingen, oppgis bare status for siste 4-års periode.

17) Tiltak/utredninger/pådriverfunksjon innen satsingsområdene

17.1 KUNNSKAP: VI SKAL HA SKOLERESULTATER OVER LANDSGJENNOMSNITTET

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D
6.1.1	6.1.1 og 6.1.2	Styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetjenesten (T)			Helse	Midler fra Hdir brukes til psyk. sykepleier en dag/uke (20%) på videregående skole – støttesamtaler + undervisning oppfølging av VIP-programmet (psykisk helse) m.m. 100 % helsesøster ansatt på prosjektmidlene fra 1/2-17. Oppgaver i prosjektet fordelt på flere etter nærmere plan: * Undervisning i psykisk helse i barneskole, ungdomsskole og videregående skole. * Oppfølging av barn/foreldre ved overvekt/fedme. Voldsforebyggende samtaler. * ICDP-kurs. 3 helsesøstre har tatt COS-P utdanning.	2019: Opprettholde tilbudet og videreutvikle samarb. mellom Risør videregående skole og Risør kommune. Sees i sammenheng med BTI-arbeidet (Bedre Tverrfaglig Innsats).	Prosjektmidlene tar slutt rundt nyttår 2018/2019 og fortsatt innsats avhenger av nye midler. Samarbeidet med ledelsen ved vgs har blitt styrket og er avgjørende for elevenes helsetilbud. Vgs-ledelsen er invitert med i Koordinerende Enhet (KE). Prosjektet inkluderer også innsats overfor barn og foreldre i barneskolen (overvekt/fedme og voldsforebyggende) + yngre barn (COS-P og ICDP). Det søkes om nye midler i 2019				
6.1.2	6.1.3	Pedagognorm i barnehagene (T)			BHG	Vedtatt pedagognorm krever høyere andel barnehagelærere. Fortsatt viktig å fortsette å oppfordre ufaglærte til å ta fagbrev. Fra høsten 2018 har alle barnehagene oppfylt pedagognormen. Barnehagenes åpningstider har betydning for den totale bemanningssituasjonen.		Nasjonale krav møtes med kompetanseutvikling og ansettelse av pedagogoer når det blir ledighet i stillinger. Normen har økonomiske konsekvenser, både på grunn av lønnsnivå og planleggingstid i stillingen. Kostnaden er avhengig av barnegruppenes sammensetning til bhg.oppstart H-18. Kostandene er innarbeidet i enhetens rammer.				
6.1.3	6.1.4	Kompetanseheving i skolen (T)			RÅD/ GS	Skoleåret 2018-19 deltar syv lærere fra barneskolene, Risør barneskole, fem fra ungdomsskolen og to fra voksenopplæringen.		Det er besluttet politisk at det skal være minimum seks deltakere pr skoleår. Midlene har strukket til et høyere antall de siste årene, etter en prioritering internt i enhetene. Med bortfall av lokale midler fra 2019, ønsker vi å holde målsetningen om seks lærere/år. Ved dette tidspunkt er det lovpålagte behovet for videreutdanning i stor grad dekket.	300	300	300	300

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 95

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D
6.1.4		Fagfornyelsen (T) - nytt			GS	Gjeldende læreplan skal revideres og ny plan skal være gjeldende fra 2020. Dette gjelder både generell og faglig del. Danning og dybdelæring får større plass enn i gjeldende plan. Høst 2018: Forberede innføring av ny læreplan.	2019: fortsette forberedelsen av innføring av ny læreplan. 2020: Ny læreplan tas i bruk.	Det vil kreve mye interne ressurser å innarbeide revidert læreplan.				
6.1.5	6.1.6	Datautstyr til skolene (T)			RÅD	Behov for anskaffelse/leasing av elektroniske tavler/smart board med mer.	Anskaffelse ihht total vurdering	Lærer- og elevpc'er må fortløpende skiftes ut. Nyanskaffelser av Smartboard og annet utstyr må vurderes nærmere og sees i sammenheng med behov på øvrige skolene og IKT Agders innkjøpspolitikk, hvor leasing ofte foretrekkes. Dette er en videreføring av en satsing over flere år.	100		100	0
6.1.6	6.1.7	Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere i barnehage og skole (T)			RÅD	Fem lærere har vært omfattet av ordningen skoleåret 2017-18, fire i 2018-19.		Det er en lovpålagt oppgave å gi nyutdannede veiledning i 2 år etter endt utdanning. Må gjennomføres og dekkes innenfor egne rammer. Kostnad beregnes til ca. 30' per person. Ved nytilsetting er det hovedsakelig nyutdannede.				
6.1.7	6.1.8	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)			BHG	Flere tiltak i kompetanseplanen knytta til BTI-satsingen og tilbud fra Samarbeid Sør (KoRus Sør, RVTS og RBUP) er gjennomført, og følges videre i perioden. Høy deltakelse fra både kommunale og private barnehager.	Kompetansehevende tiltak ihht revidert plan	Kompetanseheving i barns utvikling og utviklingspotensiale er sentralt for kvalitetsutvikling i barnehagen. Henger sammen med BTI kompetanseprogram. Rådmannen oppfordrer til at tiltaket gjennomføres ved prioritering internt i involverte enheter. Enhetene har som mål å få til kompetansehevingen, men når midlene forsvinner i 2019 og 20 vil det være utfordrende å få dette til i praksis.	50		50	0

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 96

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.1.8	6.1.10	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T)			RÅD	BTI-modellen skal sikre informasjonsflyt, brukermedvirkning og samordning av tjenester til barn og unge det knyttes bekymringer til. BTI-modellen er til dels implementert i barnehage og under utprøving i skole. Kompetansetiltak ihht plan. Stafettlogg skal sikre oppfølging av det enkelte barn, men det er utfordringer med dagens løsninger mtp kommunikasjon og arkiv. Elektronisk stafettlogg prøves ut og vurderes utnyttet til evalueringsformål som et delprosjekt i BTI Agder. BTI er kommunens hovedtiltak i folkehelseprogrammet i Agder, hvor Risør kommune er ledende aktør sammen med Lister.	2019: Handlingsveileder for alle relevante tjenesteområder. Digital stafettlogg er anskaffet i deltakende IKT Agderkommuner. Kompetansetiltak ihht plan. 2020-22: Videre implementering og kompetanseheving i alle tjenester.	BTI-modellen er kommunens hovedsatsing innen folkehelse (tidlig innsats) og involverer alle virksomheter med tjenester til barn og unge, samt til voksne med ansvar for barn/ungdom. Felles kompetanseheving på tvers av tjenestene er avgjørende for å oppnå bedre tverrfaglig innsats. Private barnehager, videregående skole og andre relevante instanser involveres mest mulig. Arbeidet er ressurskrevende, og det søkes om eksterne midler. Eksakt kostnad og om etablering og drift av digital stafettlogg tas innenfor IKT Agders budsjett eller må legges inn av den enkelte kommune er ikke avklart, og omtrentlig beløp settes derfor av. Tiltaket må finansieres innenfor enhetens ramme.	150			60		60		60
6.1.9	6.1.12	Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp (T)				Bruk av spesialpedagogiske tiltak i barnehage og skole er under vurdering. Høyt antall barn/elever med behov for spes.ped hjelp tyder på at vi bør se på undervisning i gruppe/klasserom. Den enkeltes behov bør så langt mulig ivaretas der. Sees i sammenheng med TILF/BTI-arbeidet, samt førskoletiltak. Thomas Nordals rapport om rett til spesialundervisning er grunnlag for videre evaluering av praksis i hele landet. Mål: økt læringsutbytte, mestring og inkludering for alle elever. Må skje i samarbeid med PPT. 2018: Pågående utprøving ved Risør barneskole med omdisponering av ressurser, fra å ta elever med vedtak ut av klasserommet, til økt lærerressurs i klasserommet.	2019 - : Videreføre påbegynt utviklingsarbeid	Tilpasset opplæring må i størst mulig grad ivareta alle elevers behov. Rammen for spesialpedagogisk hjelp/spesialundervisning bør i størst mulig grad være i gruppa/klasserommet og barn/elever skal i minst mulig grad tas ut som fast organisering. Vedtak om spesialundervisning fattes på grunnlag av sakkyndig vurdering fra PPT. Avvik fra denne må begrunnes faglig. Elever fra 1-4 som henger etter faglig i lesing,skrivning og regning har rett til intensiv undervisning uavhengig av vedtak om spesialundervisning eller ikke. (Nytt høst 18) Tiltaket er kostnadsdrivende. Rådmannen ønsker en offensiv og nytenkende holdning fra skolene i denne saken, gjerne med pilotprosjekt knyttet til en eller flere av skolene								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 97

19-22	18-21	Tiltak	F L K	M	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D				
6.1.10		Ungdomslos (T) - nytt			RÅD	Tilskuddsordning i Bufdir som skal legge til rette for mer samordnede tilbud og tettere oppfølging av ungdom som er i en vanskelig livssituasjon. Målet er å styrke ungdommenes skoletilknytning, trivsel og mestring, og skal gjennom det bidra til å bedre skoleprestasjonene og øke gjennomføringen i videregående opplæring. Risør kommune ser satsingen i sammenheng med BTI-arbeidet. Det er søkt om og tildelt tilskudd fra Bufdir på 300' de to første årene, og 200' siste år i tilskuddsperioden. Tilskudd forutsetter tilsvarende egeninnsats.	2018: Definere plassering i organisasjonen, kriterier for bruk av ressursen og vurdere etablering av nettverk/veiledningsordning. 2019-20: Ungdomslos som støtte for personell som ellers ville være naturlig stafettholder (oftest kontaktlærer) som settes inn ved behov. 2020-21: Evaluere tiltaket og vurdere videreføring i ordinær drift	Tiltaket er vurdert i samråd med alle aktuelle tjenesteområder og funksjonen er lagt til EBOI. Kommunens egeninnsats dekkes av interne ressurser som allerede jobber med målsetningene i ordningen. Viser tiltaket seg å gi ønsket effekt, ønskes styrkingen av funksjonen videreført etter endt tilskuddsperiode.		0		100		300		300
6.1.11		iPad til Leseopplæring STL+ (T) - nytt			BS	STL+ går ut på at barnet får lest opp bokstavlyden når de bruker tastaturet. iPad til bruk i 1. klasse ved alle tre skolene (42 + 8 + 9). Mer info på http://www.statped.no/fagomrader-og-laringsressurser/finn-laringsressurs/sprak-og-tale/lesing-og-teknologi/leseopplaring-stl/	Skolestart 2019: iPad med STL+ til hele 1. klassetrinn.	Viktig å kunne tilby tilgjengelige hjelpemidler i grunnopplæring og til spesialundervisning. iPad gir rask tilgang og erfaringene er svært gode.	350							
6.1.12		Røyslandelever til Risør (T) - nytt			GS	Elever som bor i Røysland krets (11 elever i 2018-19) har over lengre tid gått på skole i Tvedestrand. Disse tilhører Risør kommune og Søndeled skolekrets og ønskes tilbakeført til Risør kommune.	Kan iverksettes fra skolestart 2019. Overgangsordninger for elever som skal i ungdomsskolen fra høsten 2020 bør vurderes, dvs. full effekt av tiltaket fra august 2020 som gir 5/12 uttelling i kalenderåret 2020.	Søndeled skole får betydelig synkende elevtall fra 2020/2021 og det vil være positivt for skolen at elevtallet styrkes. Dersom Songe skole blir vedtatt nedlagt, er det opplagt at elevene fra Røisland flyttes til Søndeled. Rådmannen mener, uavhengig av framtiden til Songe skole, at tilbakeføring av elevene fra Røisland bør vurderes i perioden.				-400		-1000		-1000
6.1.13		Strukturelle endringer i område oppvekst (skole- og barnehage) (U) - nytt			RÅD	Risør kommune har p.t en skole- og barnehagestruktur som består av Risør ungdomsskole, Risør barneskole, Hope oppvekstsenter med skole 1-7 og barnehage, Søndeled skole med skole 1-7, Fargeskrinet barnehage på Søndeled og Trollstua barnehage i Risør sentrum. Rådmannen orienterer med dette om at han i perioden vil se på mulige strukturelle	Rådmannen vil komme tilbake til dette i egne politiske saker i 2019/2020.	Alle skolene og barnehagene vil kunne bli berørt av endringene, men slik rådmannen ser det p.t er særlig aktuelt å se på en evt. flytting av elevene (ikke barnehagen) ved Hope skole, vurdere å etablere et oppvekstsenter på Søndeled skole (som kan bety nedlegging av Fargeskrinet barnehage) og								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► **Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 98**

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						endringer innenfor skole- og barnehageområdet.		etablering av en 1-10 skole i Risør sentrum (felles ledelse for barnskole og ungdomsskole). Bakgrunnen for at rådmannen varsler en slik gjennomgang er synkende barnetall og strammere økonomiske rammer for kommunens virksomhet (se forklaringer på dette i Handlingsprogram/Økonomiplan , kap. 5). Nedgangen i barnetall og redusert økonomisk handlingsrom tvinger frem behovet for å se på organisering og struktur innenfor bla. barnehage og skole. Det kan også være aktuelt å se på alternativer som ikke er nevnt her som kan komme opp i løpet av utredningsarbeidet. Rådmannen har ikke tallfestet dette tiltaket økonomisk. Dette vil rådmannen komme tilbake til i perioden.								

17.2 KUNNSKAP: VI SKAL UTVIKLE TALENTER INNEN KUNST, KULTUR OG IDRETT

Ingen aktuelle tiltak

17.3 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL STYRKE DET INTERKOMMUNALE SAMARBEIDET

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.3.1	6.3.3	Digitalisering - nye IKT systemer (T)			RÅD	Strategidokument som ble utarbeidet for DDØ-kommunene ble ikke behandlet. DDØ IKT inngår nå i IKT Agder, med felles digitaliseringstiltak. Prioriterte tiltak i første del av perioden er ny hjemmeside (lansering oktober 2018), økonomi- og HR-system og oppgradering av sak- og arkivsystem som integreres mot diverse fagsystemer. Prosjekt for overgang til ERP (HR-, lønn- og økonomisystem) har stoppet opp og lansering utsettes fra	2019: arkivsystem. 2020/21: ERP	Løsninger som er mer effektive for brukerne er ofte mer arbeidskrevende "på baksiden", i alle fall i overgangsperioden, og krever aktiv medvirkning og styring fra personal-/fellestjenestene lokalt i kommunene i samarbeidet. DDØ og IKT Agder fusjonerte i 2017. Prosjektene totalkostnader er pt ikke fullt klarlagt.		700		700				

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 99

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						1.1.19 til 1.1.20. Nytt sak-/arkivssystem skal være på plass 1. halvår 2019										
6.3.2	6.3.9	Juridisk kompetanse (T)			RÅD	Det arbeides med at kommunene i Østre Agder skal få tilgang til juridisk kompetanse i Arendal kommune. Arendal kommune har sagt ja til å utvide sin juriststab med 1 jurist. Kommunene i Østre-Agder kan kjøpe seg inn i dette nettverket (fordeler kostadene til 1 ekstra jurist). Arendal kommune har satt frist for endelig svar fra kommunene til 01.01.19.		Rådmannen ser behov for god tilgang på juridisk kompetanse. Det ligger 300' i Rådmannens ramme. Det er særlig de løpende, mindre omfattende, problemstillingene som blir lidende av mangel på kompetanse internt i organisasjonen.		300		300		300		300
6.3.3		Videreføring av prostdiakonstilling (T) - nytt			RÅD	Kommunene Øst i Agder har mottatt anmodning fra kirkelig fellesråd om kommunalt bidrag til videreføring av prostdiakonstillingen.		Rådmannen ber Kirkelig Fellesråd dekke utgiften innenfor egne budsjетtrammer.		25		25		25		25

17.4 REGIONAL UTVIKLING: VI SKAL DELTA AKTIVT I UTVIKLING AV REGIONEN

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.4.1	6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)			ETT	Ligger godt an ifht utbyggingsplan og byer det er naturlig å sammenligne seg med. Utnyttelse av f.eks. plassene på Tjenna er lavere enn antatt, særlig etter endring fra gratis ladning til avgiftsbelagt. Behov for revidering av plan for etablering, med større trykk på plasser i tilknytning til kommunale tjenestesteder. Kostnad per plass avhenger av lokale forhold og beløp i planen er estimat.	Etablering ihht tiltak i Vedlegg 9. 2019: Frydenborgsenteret og Sandnes RS prioriteres i 2018.	Behovet er økende. Det søkes eksterne tilskudd og kommunens egenandel er et anslag. Det vil bli betydelige driftskostnader (strøm) og aktuelt å vurdere inntekter/avgift. Dette er en videreføring av et eksisterende tiltak, derfor ligger det inn med en med en egen finansiering.	720		480		1500		300	

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 100

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D				
6.4.2	6.4.4	Videregående skole (P)			RÅD	Ordfører og administrativ ledelse har faste samarbeidsmøter med skolens ledelse. Disse møtene vil også i det videre inkludere Gjerstad kommune		Risør vgs er en viktig lokal og regional institusjon. Det er viktig at tilbudet opprettholdes og videreutvikles. Risør kommune ønsker å ta en aktiv rolle, administrativt og politisk, sammen med Risør vgs for å sikre en fortsatt god og framtidsrettet videregående skole i Risør. Denne utfordringen kan bli særlig merkbar når ny Tvedestrand vgs står klar i 2020.								
6.4.3	6.4.6	Oppgradering av kommunale veier (T)			ETT	I 2018 prioriteres Åmlandsveien ihht plan. 300' er lagt inn årlig til mindre tiltak i forbindelse med VA-prosjekter.	Se vedlegg 4	Asfaltering (investering) gir mindre behov for vedlikehold (drift.). Dette er en videreføring av et eksisterende tiltak, derfor ligger det inn med en med en egen finansiering.	300		1550		1550		1550	
6.4.4	6.4.7	FV 416 (P)			RÅD	Fylkeskommunen har bevilga 2,5 mill til planlegge ny fylkesvei fra ny E-18 til Risø sentrum. Det jobbes for at dette prosjektet vil bli omfattet av planområdet for ny E-18 fra Grimstad til Dørdal. Det jobbes samtidig med en mulig finansieringsmodell for byggeprosjektet sammen med fylkeskommunen og Nye Veier A/S.	Framdrift henger nøye sammen med framdrift i E18-prosjektet. Det er et mål at plan for ny vei til Risør er ferdig og godkjent i løpet av 2019.	Utbedring av Risørveien har stor betydning for utvikling av Risør sentrum og tettstedene langs veien. I tillegg har det stor betydning for utvikling av næringsliv og et regionalt bo- og arbeidsmarked. Det vil kunne bli kritisk om ikke FV 416 planlegges og iverksettes i samme periode som E-18. Rådmann og politisk ledelse har stort fokus på dette og det vil bli en hovedsak i årene som kommer. På et senere tidspunkt kan det bli aktuelt at Risør kommune må bevilge penger til dette arbeidet, men det er i skrivende stund ikke avklart.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 101

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D				
6.4.5	6.4.8	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)			RÅD	E18 Dørdal - Grimstad er i Nye Veier AS' portefølje. Det er etablert samarbeid mellom fylkeskommunene/berørte kommuner om et interkommunalt plansamarbeid (§ 9 i PBL). Prosjektet vil ventelig kreve mye planleggingsressurser. I direkte kostnad er knyttet til felles sekretariat for prosjektet med bla. 1 ansatt koordinator (Harald Tobiassen)	Planprosjekt igangsatt, som et interkommunalt plansamarbeid (§ 9 i PBL)	Etablering av bedre standard på E18 (trafikksikkerhet, framkommelighet) vil ha stor betydning for bo- og arbeidsmarkedsregionen, og for vekst og utvikling i Risør kommune, også innen reiseliv. Viktig at Risør kommune jobber for en effektiv og rett påkobling til E18. Finansieres innefor Rådmannens rammer. Egne plansaker til bystyret kommer. Rådmann og politisk ledelse har stort fokus på dette og det vil bli en hovedsak i årene som kommer. Budsjettet i rådmannens ramme 2019 og 2020		114		59		0		0
6.4.6	6.4.10	Forskning og utvikling (T)			RÅD	Leder- og kompetanseutvikling ligger inne som eget tiltak, men det er behov for å sette ytterligere fokus på forskning og utvikling, ved å sette av en viss prosent av budsjettet til dette	Fokus på omstilling og utvikling i Oppvekstsektoren og Helse- og omsorgssektor	FOU Strategi for Østre Agder behandles politisk våren 2017. Slike satsinger er helt sentralt i videre utvikling av kommunen.		200		200		200		200
6.4.7	6.4.11	Tiltak for bedring av tilstanden til vannområder - EUs vanndirektiv (T)			ETT	Vannforvaltningsplan med tilhørende tiltaksprogram ble vedtatt av Klima- og miljødepartementet 1/7-2016. Utbedring av forurensing av vannområdene i regionen må gjøres for å møte krav i EUs vanndirektiv og starter med kartlegging/utredning av forurensingskilder. Arbeidet er en oppfølging av Bystyrets vedtak og krav fra Miljødirektoratet om oppstart av prosjekt i 2018. Tidkrevende prosesser, kompetanseheving og anskaffelse av verktøy. Datainnsamling pågår.	2019: Tiltak definert til iverksetting	Utbedring av forurensing av vannområdene i regionen må gjøres for å møte krav i EUs vanndirektiv. Utbedring av forurensinger starter med kartlegging/utredning av forurensingskilder. Arbeidet er en oppfølging av Bystyrets vedtak og krav fra Miljødirektoratet om oppstart av prosjekt i 2018. Kartlegges nærmere ifht behov og kostnader.		200						

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 102

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D
6.4.8	6.4.12	Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T)			ETT	Som energibesparende tiltak er det påbegynt installering av styringssystemer som kan optimalisere strømforbruket ved å tidsstyre temperatur, ventilasjon og lys i hvert enkelt bygg. Tiltaket bør videreføres for å få oppnå ytterligere redusert strømforbruk. Endelig kostnad er ikke utredet, men det satses foreløpig på en investering på 1 mill. kr.	Innstallering i diverse kommunale bygg.	ENØK-tiltak i kommunale bygg er viktig i kommuneplanens satsing på klima og miljø. Investering beregnes inntjent ved energieffektivisering.				

17.5 ATTRAKTIVITET: VI SKAL VÆRE EN KOMMUNE DER FLERE FLYTTER INN ENN UT

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D	2020 I D	2021 I D	2022 I D
6.5.1	6.5.1	Båthavn Karolina (U/T)			BYG/ ETT	Planarbeidet er stoppet p.g.a. Miljødirektoratet (Mdir) og Fylkesmannen - statlig sikret friluftsområde. Det er innvilget 700' fra Mdir til opparbeiding av p-plasser, rullestolatomst til grillplass og skjøtselstiltak. Inngås avtale med OSS vel om gjennomføring. RUV jobber videre med mulighet for å utvide eks. flytebrygge. Usikkert hva som må reguleres per nå.		Tiltaket har mottatt tilsagn på kr.700' fra Fylkesmannen til gjennomføring av tiltak på området på land. Oss Vel vil utføre tiltakene med bistand fra kommunen. Mulig privat eierskap og drift av kommunale båtplasser vurderes. Det er viktig å øke båtplasskapasiteten for å øke attraktiviteten av fritids-/helårsboliger i området. Egeninnsats fra RUV pluss 100' fra velforeninga.				
6.5.2	6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)			ETT	Tiltak ihht handlingsplan i hovedplan VA (rulleres årlig) (vedlegg 3). Hasdalprosjektet forseres fra 2018 til 2017, se for øvrig vedlegg 3.	Tiltak ihht Hovedplan VA, vedlegg 3. Rulleres årlig.	Det er viktig å styrke gjennomføringstakten, ihht revidert plan og målsetningen "Vi skal vokse". Tiltak i VA-planen kan omprioriteres innenfor planperioden for å optimalisere gjennomføringen av prosjektene.	11 300	260	4800	3300

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 103

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.5.3	6.5.3	Vedlikehold kommunale bygg (T)			ETT	Prioritering ihht vedlegg 5. Gjennomføringstakt avhenger av bevilgning.	Tiltak ihht plan, vedlegg 5. Rulleres årlig.	Vedlagte vedlikeholdsplan er med økonomisk ramme som i enhetens forslag. Rådmannen finner ikke rom for dette kostnadsnivået/denne framdriften og viser til stort forbruk i 2016/17 og mulige statlige midler. Tiltakene kan omprioriteres i planperioden.		1 500		1 500		1 500		1500
6.5.4	6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U/T)			BYGG/ ETT	Befaringer er gjort sammen med RTA. Gjennomføring av tiltak sees i sammenheng med Reguleringsplan for sentrum (forventes ferdigstilt 2018). Forslag til geografisk plassering er utarbeidet, og må byggesaksbehandles . Bevilget 1 mill i 2017 til graving, midlene overført til 2019. Finansieringsnøkkel er ikke avklart, men det ser ut til at 1 mill ikke vil strekke til.	2019: Etablering av nedgravde renovasjonsløsninger i sentrum	Ønskelig løsning. Etableringskostnader må også inn i RTAs budsjett.	1000							
6.5.5	6.5.6	Utskifting av flytebrygger (T)			ETT	Tiltak ihht Utskiftingsplan for flytebrygger kommunale båthavner (vedlegg 7)	2019: Buvika. 2020-22: Tiltak ihht plan	Investeringsnivået reduseres av hensyn til andre investeringsbehov. Dette er en videreføring av et eksisterende tiltak, derfor ligger det inn med en med en egen finansiering.	1000		1000		1000		1000	
6.5.6	6.5.7	Reguleringsplan Hasalen (T)			BYG	Interesserte utbyggere av Hasalen har tatt kontakt med rådmannen og lansert en plan for etablering av et leilighetsbygg i Hasalen. I dette ligger en alternativ løsning for utbedrig av vei fra Hasalen til bro Holmen (ikke en løsning basert på	Usikkert	Avklaringen fra Vegvesenet vedr. rekkefølgekravet, vil bli avgjørende for den videre framdriften her. Rådmannen er klar på at vi ikke må gå inn på en løsning som i vesentlig grad forsinker framdriften for utbyggingen av Holmen.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 104

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						flyteelementer, men utsprengt fjellmasse). Rådmannen har september 2018 sendt en søknad til Statens Vegvesen med en forspørsel om utsettelse av rekkefølgekrav for utbyggingen på Holmen fram til høsten 2019 for å kunne vurdere dette alternativet.										
6.5.7	6.5.9	Kommunedelplan strandsone (T)			BYG	Arbeidet er blitt lagt på vent fordi det ikke ble vist noen interesse fra private grunneiere da det ble varslet om oppstart av planarbeidet. I sak om revisjon av Planstrategien, ble det vedtatt at denne planen innarbeides i Kommuneplanen når denne revideres i 2018/2019.		Kommuneplanen skal rulleres i 2018-2019 og tiltaket tas inn i ny kommuneplan.								
6.5.8	6.5.10	Reguleringsplan for Risør sentrum (U)			BYG	Planarbeidet pågår. Det ble varslet om oppstart i 2017. Nytt plankart og bestemmelser m.m. er under utarbeidelse.	Planarbeidet forventes å pågå hele 2018, mulig noe inn i 2019.	Arbeidet er påbegynt og vil kreve mye interne ressurser.								
6.5.9	Nytt	Reguleringsplan Landli (U) - nytt			BYG	RUV har startet arbeid med reguleringsplan for området Landli ved Moen. Arbeidet har ikke høyeste prioritet, men bør slutføres. Kan teoretisk slutføres i 2018.		Planen bør ferdigstilles i 2018 fordi man ellers vil måtte varsle oppstart på nytt p.g.a. tiden som har gått fra forrige varslings.								
6.5.10	Nytt	Revidering av gamle reguleringsplaner			BYG	Kommunen har 134 gjeldende reguleringsplaner datert fra 1953 og fram til dags dato. Mange av planene er utdaterte og bør revideres.	Arbeidet samkjøres med rulling av kommuneplanen hvor en del planer kanskje kan erstattes av ny kommuneplan.	Arbeidet gjøres internt. Det må lages en prioriteringsliste over hvilke planer det er viktigst å revidere. Det planlegges ikke bruk av konsulent per dato.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 105

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.5.11	Nytt	RUV - Risør Utvikling og Vekst (T)			RÅD	Stillingen er ikke besatt i 2018 (del av budsjettsalderingen for 2018). Stillingshjemlen er ikke finansiert utover perioden med vikariat for samfunnsplanlegger (2018). Bystyret har vedtatt å opprettholde RUV-satsingen (PS 32/17).		Når samfunnsplanlegger kommer tilbake til sin stilling 01.01.19, vil Camilla Trondsen (RUV-medarbeider) lønnes over RUV-prosjektet (selv om hun vil følge kommuneplanarbeidet helt ut). Lønnsmidler ligger ikke i ramma for 2019 og må tas av disposisjonsfond. Fra 2020 er det rådmannens vurdering av denne stillingen inndras og prosjektet avsluttes.								
6.5.12	Nytt	Byantikvar (T) - nytt			RÅD	Stillingen har tidligere vært utlyst ihht BS vedtak		Det har vist seg vanskelig å rekruttere til kombinasjon av kompetanse/arbeidsoppgaver ihht vedtak. Med den tilstrammede økonomiske situasjonen ser ikke rådmannen rom for å prioritere stillingen i perioden.		750		750		750		750
6.5.13	6.5.11	Kulturminnevernplan (U/T)			RÅD	Planen ble vedtatt januar 2018 (PS 5/18).	Planen har en handlingsdel som skal gjennomføres, men som forutsetter at det ansettes byantikvar. Alternativt må arbeidsoppgavene i planen fordeles til andre enheter.	Det er viktig å følge opp planen med tiltak, som følges opp etter hva man har av ressurser.								
6.5.14	6.5.12	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)			ETT	Diverse tiltak gjennomføres med eksterne tilskudd og kommunal egenandel. Trafikksikkerhetsplan (forventes ferdig 2018) gir tilgang til (relativt beskjedene) tilskuddsordninger. Behov for midler til	Mål og tiltak ihht trafikksikkerhetsbehov, Plan for anlegg for folkehelse og fysisk aktivitet og vedlegg HP Trafikksikkerhetsplan 2019-2022	Rådmannen kan ikke se at det er rom for kjøp av eksterne ressurser til utarbeidelse av Trafikksikkerhetsplan i planperioden. Rådmannen må komme tilbake til vurdering av kapasitet og ressurser til arbeidet. Det tilstrebes å	400		400		400		400	

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 106

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						konsulentbistand. Enkelt strategidokument forventes utarbeidet internt i 2018 og rullerende handlingsplan sees i sammenheng med andre prosjekt i enheten.		delfinansiere tiltak med eksterne tilskudd.								
6.5.15	6.5.15	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)			ETT	Asplan Viak har levert kostnadsoverslag for ulike alternativ, hvor hele eller deler av området utvikles. Konkurranses grunnlag forventes ferdig før sommeren, og oppstart høsten 2018. Kvadratmeterpris avhenger av hvilket alternativ som velges.		Utbygging av Hestemyr prioriteres foran andre næringsområder. Det er kun én regulert næringstomt igjen på Hestemyr, og det er behov for nye sentrumsnære næringstomter, jfr mål i kommuneplanen. Rådmannen anbefaler å etablere vei og VA, samt ca 28 mål ferdige næringstomter.	7 000		-1500		-1500		-1500	
6.5.16	6.5.16	Samlokalisering av helsetjenester (T)			RÅD	Bystyret vedtok i september 2018 at det ikke skal bygges et samlokalisert helsesenter på Tjenna. Rådmannen fikk i oppdrag å fortsette utredningsarbeidet for et samlokalisert helsesenter plassert i Risør sentrum..	Ikke aktuelt i planperioden	Viktig tiltak med tanke på framtidig organisering og drift av kommunens helsetjenester. Slik saken har utviklet seg, er det rådmannens vurdering at dette prosjektet må utsettes til utover denne planperioden. Dette fordi vi nå må prioritere utbyggingen på Frydenborgsenteret og omsorgsboliger på Tjenna (se annet tiltak). Rådmannen vil jobbe videre med løsninger bla. for i størst mulig grad samle legetjenestene og fysioterapeutene. Her vil vi i første omgang se hva som kan løses innenfor eksisterende bygg i Kragsgata 48. Dersom dette innebærer større investeringer, vil saken komme til ny politisk behandling.	30 000							

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 107

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.5.17	6.5.20	Terapibasseng Caspersensvei (T)			KUL	Lag og foreninger som meldte inn behov i 2017 fikk fordelt det antall timer som er tilgjengelig med vedtatt tilskudd. Vedtaket tilsier tilskudd i 5 år fra bassenget står ferdig. Kontrakt med Sørlandet Helsepark AS forutsetter at bassenget tas i bruk senest 1. januar 2019.		Rådmannen ser tilbudet som positivt. Beparelse i driftsutgifter som i dag brukes til å øke temperaturen i eget basseng (100') som går til fratrekk av driftstilskuddet på 300'. Avventer påbegynnelse og ferdigstillelse av privat utbygger, men det er allerede avsatt 100'.								
6.5.18	6.5.21	Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T)			RÅD	Dagens driftskostnader til svømmehallen er 1,5 mill (forvaltning/drift, renhold og vaktmestertjeneste) og følger skoleåret, med stengt hall i sommermånedene. PS 44/18: "Med bakgrunn i utredningen ønsker bystyret å gå videre med alternativ 2 (nybygg) som foretrukket løsning. Fremlagt utredning tar utgangspunkt i ny svømmehall i tilknytning til Risørhallen. Dette kan være en god plassering. Bystyret ønsker en vurdering fra rådmannen på om det finnes andre aktuelle plasseringer." Rambøll har i sin mulighetsstudie beregnet nybygg til 70 mill. etter tilskudd (123 mill brutto) i investering + 12 mill til ny parkering, samt 6 mill. i årlige driftskostnader for en ny svømmehall. Dialog med Risør Idrettsråd, hvor behov, betalingsvilje, mv. drøftes.	2019: Videre mulighetsstudie med konkretiserte alternative tiltak og beløp i påfølgende HP/ØP	Rådmannen foreslår å sette av kr. 500.000 i 2019 til å utrede dette videre der en ser på andre rimeligere alternative løsninger. Etter rådmannens vurdering er en investeringskostnad og driftskostnad som antydnet i Rambøll sin mulighetsstudie ikke mulig å realisere i planperioden uten at det gjøres vesentlige endringer i kommunens inntektgrunnlag.		500						

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 108

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.5.19	6.5.23	Bredbåndstilgang (U/T) - nytt			ETT	Muligheter og behov for utbygging i områdene Gjernes og Sandnes er delvis utredet. Dette ser ut til å være kostbare prosjekt, og det er pt lite interesse blant leverandørene i å se på mer omfattende prosjekt her. Dessuten har Sentrum/Torvet, Kunstparken, Næringshagen, med fler viktige områder i Risør by i dag mangelfull dekning. Videre arbeid krever kommunal satsing, med ressurser og kompetanse til prosjektopfølging, samt økonomiske tilskudd. Interkommunal prosjektstilling vurderes, og tas opp i Østre Agder.		Bredbåndstilgang er i dag like viktig infrastruktur som vei, vann og avløp, og er helt nødvendig for Risør kommunes attraktivitet, som sted å bo, besøke og drive næring. Sentralt med tanke på utvikling innen velferdsteknologi. Det vil i deler av kommunen trolig være for kostbart å etablere bredbåndstilgang via fiber, og mobile løsninger er under stadig utvikling. Feltet er såpass krevende at det må settes egnede personellressurser til dette, skal kommunen satse videre. Muligheten for å få statlige og regionale tilskudd styrkes dersom kommunen selv setter av midler til utbygging. Rådmannen finner ikke rom for å prioritere kostnaden før senere i perioden.		200						
6.5.20		Utbygging Rønningsåsen (T) - nytt			BYG	Det skal kontraheres entreprenør i løpet av 2018. For utførende arbeider planlegges det oppstart til våren 2019. Prosjekteringen har vist at kostnadene for utvikling av hele Rønningsåsen boligfelt vil ligge i størrelsesorden 14-15 millioner kroner. Dette er ikke basert på entreprenørtilbud men konsulent-estimer, så det er fremdeles knyttet usikkerhet til kostnadene. I anbudsdokumentene legges den nordvestlige delen av feltet Inn som		Nordvestlig del av feltet kan bli satt på vent, dersom kostnadene blir for store.	7000		-1000		-1000		-1000	

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 109

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						opsjon. Dette for å kunne ha en mulighet til å nedskalere prosjektet ved høye kostnader.										
6.5.21	6.5.25	Kontroll avløpsvann (T)			BYG	Arbeidet med å kartlegge hva de ulike eiendommene har av type anlegg pågår. Det er tidkrevende å gå i gjennom arkivet for å finne opplysninger. Det skal foretas mange befaringer og prøvetakinger av avløpsvann. Kartleggingen vil gi en god oversikt over private anlegg i kommunen og kunne gi en miljøeffekt i form av økt rensing av avløpsvann. Det må påregnes at noen eiere vil få krav om oppgradering av sine anlegg. Vannprøver vil måtte sendes til lab (Eurofins) og medføre en kostnad.	Arbeidet vil antagelig pågå ut i 2019.	Norvestlig del av feltet kan bli skrinlagt p.g.a. høye kostnader.								
6.5.22	6.5.26	Flytte til sentrum (U/T)			RÅD	Bruk av eksisterende kommunehus må først avklares. Her venter vi ennå på en avklaring fra Politiet og i hvilken grad Kommuneuset kan være en aktuell lokalisering for dem etter at det er bestemt at Risør skal bli det nye kontorstedet for det nyetablerte Holt lensmannsdistrikt. Det er	Tiltak i tråd med vedtak høsten 2018 tas i HP/ØP neste periode	Viktig tiltak for å øke aktiviteten og snu den negative utviklingen med fraflytting i sentrum. Sees i sammenheng med den samlede bruken av kommunale bygg. Deler av administrasjonen i ledige lokaler på Tjenna kan være et alternativ. Administrasjonen og eventuelt deler av møter i styrer/råd/utvalg vil i større grad utnytte Rådhuset til møter								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 110

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
						også under vurdering om Enhet for bosetting opplæring og inkludering, inkludert Voksenopplæringen (som i dag er lokalisert ved Risør Vgs) kan samles i Kommunehuset. Det er et sterkt ønske fra denne tjenesten at vi får til en samlokalisering og dette var også forutsetningen når enheten ble etablert i 2015.		i sentrum. Det kan bli behov for å sette av ekstra midler til møtevirksomhet for å styrke næringsdrivende i sentrum, i tråd med Sentrumsutvalgets anbefaling								
6.5.23	6.5.27	Nye Torvet (T)			BYG	Mulighetsstudie for Nye Torvet ble presentert på HP/ØP-samlingen i mai. Ulike alternative løsninger er skissert, med en anbefalt løsning fra RUV/BYG. Sentrumsutvalget understreker Torvets betydning. Med momskompensasjon og tilskudd beregnes netto kostnad på 6,5 mill.	Kommunen har fått 100 000,- til å prosjektere opparbeiding fra FK. Disse vil bli brukt i 2018. Opparbeiding vil skje fra 2019 og utover i perioden.	Rådmannen vurderer dette som et viktig sentrumstiltak. Medvirkning fra barn/unge er sentralt. Det er laget et planutkast. Rådmannen ønsker å knyttet tiltaket opp mot byjubileet i 2023.							10 000	
6.5.24	6.5.28	Åpningstider Bibliotek (T)			KUL	Utvidet åpningstid for bibliotek som møtested og studieplass. Antall bøker reduseres, og bøker merkes med elektronisk brikke. Kamera installeres og nytt system for digital registrering av inn-/utlevering av bøker.		Viktig å legge til rette for økt bruk av biblioteket, sees også som del av tilbud til alle grupper. Tiltaket planlegges i 2018 men vil ikke bli i iverksatt før 2019. Kostnadene er noe usikre.								
6.5.25		Hundepark (T)			ETT	Innbyggerinitiativ, delvis som følge av strengere båndtvang i sentrum. Midlertidig hundepark etablert på Randvik i juni 2018.	2020: Vedtatt kommuneplan med eventuell endring av tiltaket som resultat av evaluering av midlertidig tiltak	Enklest mulig løsning ble etablert i sommer. Permanent ordning vurderes i forbindelse med kommuneplanarbeidet.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 111

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.5.26		Risør By AS (T)			RÅD	Risør By AS ber om økt kommunal støtte til videreføring og utvikling, til BS behandling juni 2018.		Intensjonen ved opprettelse av Risør By AS var at kommunen og handelsstanden skulle gå inn med lik finansieringsandel. PS 57/18 bevilger kr.1 mill i 2019 delfinansiert med kr.370' av disp fond. 2020/2021 videreføres ihht aksjonærvtalen.		1000		630		630		

17.6 ATTRAKTIVITET: VI SKAL HA MER BESØK

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.6.1	6.6.1	Parkeringsløsninger i sentrum (U/T)			ETT	Helhetlig parkeringsplan for Risør sentrum er vedtatt.	Tiltak gjennomføres i henhold til vedtak og kapasitet.	Tiltak iverksettes etter tilgjengelige ressurser. Rådmannen kommer tilbake til tiltak og beløp.								
6.6.2		Bobilparkering på Tjenna (U/T)				Strømtilgang ble etablert i 2016. Etablering av wc/dusjanlegg ble kostnadsestimert til nærmere 2 mill. og vurdert ikke aktuelt. Sett i sammenheng med utredning av helsehus på Tjenna som ikke lenger er aktuelt.		Løsninger for WC/dusjanlegg og tømmeuligheter vurderes videre nå som det er avklart at det ikke bygges samlokalisert helsehus på Tjenna.								
6.6.3	6.6.3	Kommunale kaier (T)			ETT	Se handlingsplan for utbedring av kaier, vedlegg 7. Fyllingsmolo på Holmen rehabiliteres i 2018 ihht PS 81/17.	Tiltak ihht rullert handlingsplan, vedlegg 7.	Kostnader til vedlikehold av kommunale kaier tas av ubrukte midler.	800		300		800		300	
6.6.4	6.6.6	Strømforsyning Solsiden (T)			ETT	Under festivalene legges provisoriske forsterkninger for strømforsyningen langs Solsiden som koster arrangørene en del penger. De etterspør bedre permanent strømforsyning til området. Sees i sammenheng med opprusting av veilysanlegg langs Solsiden (etableres i 2018)	Utføres i 2019.	Kostnadene til dette vil være beskjedne og dekkes over ordinært driftsbudsjett. Etablering av strømforsyningen kan foreløpig kalkuleres til 300'. Festivalene sparer en del penger på en slik etablering – finansieringen må avklares.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

17.7 ORGANISASJONS- OG TJENESTEUTVIKLING

19-22	18-21	Tiltak	F L	M K	Ansv	Status september 2018	Forventet igangsetting og Mål 2019 (2020-22)	Rådmannens vurdering	2019 I D		2020 I D		2021 I D		2022 I D	
6.7.1	6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)			RÅD	Som medeier i KLP må kommunen bidra med et egenkapitalinnskudd.		Obligatorisk egenkapitalinnskudd i pensjonsselskapet. Finansieres fra ubundne investeringsfond.	1 950		2000		2050		2100	
6.7.2	6.7.2	Kompetanseheving (T)			RÅD	Begrensa kapasitet i Personalavdelingen har ført til at arbeidet ikke har blitt prioritert.		Kompetanseutvikling er sentralt. Det er behov for å utarbeide overordnede føringer. Konkretiseres i Kompetanseplan.		200		200		200		200
6.7.3	6.7.3	Lederutviklingsprogram (T)			RÅD	Lederutvikling er et viktig element i Kommuneplan 2014-20 og gjennomføres fortløpende i tråd med programmet. I 2018 er BTI satsingen prioritert, med program fra RVTS.		Rådmannen ser behov for videreutvikling av ledere og vil søke annen finansiering av programmet.		200		200		200		200
6.7.4		Omstillingskommune (T) - nytt			RÅD	Rådmannen har opprettet en dialog med Fylkeskommunen om mulighetene for at Risør kommune kan få status som omstillingskommune. Det vil ikke bli en avklaring på dette før tidligst i 2019. Krever utarbeidelse av solid søknad om næringsutvikling/arbeidsplasser, men ingen kommunal egenandel.	2019: Tiltak ihht søknad og eventuelt tilskudd	Rådmann og ordfører vil jobbe videre med dette i 2019. Saken blir lagt fram for politisk avklaring dersom Fylkeskommunen er positiv til Risør kommune sitt kandidatur.								
6.7.5		Kommuneplan (U)			RÅD	Arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel igangsettes i 2018 og vil involvere alle enhetene og vurdering av større strukturelle endringer innenfor alle områdene. Planprogrammet vedtatt i bystyret i september 2018.	2019: Planarbeidet fortsetter. Politisk vedtak (godkjenning) etter planen i nåværende bystyre i september 2019.	Dette er et viktig og omfattende arbeid som vil kreve stor ressursinnsats fra mange i 2019. Etter vedtatt planstrategi skal det bla. vurderes å innarbeide flere temaplaner i samfunnsdelen (bla. omsorgsplan og oppvekstplan). Rådmannen har stor tro på denne		200						

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 113

							omleggingen, men det vil kreve en stram struktur og prioritering. Ses i sammenheng med bl.a. tiltaket Forskning og utvikling. Behov for noe konsulentbistand og løsninger for medvirkning må dekkes innenfor rammene.								
6.7.7	6.7.5	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)		ETT	Garderober etablert med spillemidler til Idrettslaget Idun har vært benyttet til kontorplasser for pedagoger for å imøtekomme lovens krav. Kriterier knytta til bruk av arealet og mulighetene for å omdisponere det er uklart. Ansatte melder behov for å sette inn dører ut til plattingen fra hver avdeling, for å lettere forflytte barn og vogner gjennomføres i 2018.	2019: etablere løsning for tilfredsstillende antall kontorplasser for pedagoger.	Det er behov for å bedre kontorforholdene og tilgang til avdelingene fra platting. Dørene ut til platting er på plass og tiltaket er effektivt.	500							
6.7.8	6.7.6	Oppgradering uteleker barnehager (T)		BHG	En viss utskifting av lekeapparater på uteområder er nødvendig for å opprettholde standard i de kommunale barnehagene. Det er en løpende utskiftingsplan med behov fra barnehagene.			100		100		100		100	
6.7.9	6.7.36	Evaluerings av enhet for bosetting, opplæring og inkludering (U/T)		EBOI	Enheten er i dag splittet med VIRK lokalisert ved Risør videregående skole (med bruk av brakker og leie av 4 klasserom på vgs) mens resten av enheten er lokalisert i Kommunehuset. Sees i sammenheng med vurdering av hvordan kommunehuset skal utnyttes. VIRK anser at kommunehuset er lite egnet til	2019: Evaluere organisering av EBOI.	Det har ikke lykkets å samlokalisere enheten, som var en viktig forutsetning for å få ut ønsket effekt av opprettelsen av enheten. De fysiske forholdene ved VIRK bidrar til å forsterke psykososiale utfordringer i elevmassen. Mottaket av nye flyktninger er sterkt								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 114

					undervisningsrom uten omfattende ombygging. Ved VIRK er høyt antall elever i kombinasjon med en mindre lærerstilling ført til klassestørrelse på 25 elever, hvorav mange med psykososiale utfordringer. Lavere flyktningstrøm har foreløpig hatt lite effekt på antall elever, delvis pga mye familiegjenforening. I dag 200 elever, mange med full undervisningsuke. Omorganiseringen med sammenslåing av enheter/avdelinger i EBOI har hittil ikke hatt ønsket effekt.		redusert i forhold til nivået for 2-3 år siden, Denne tendensen fortsetter og ser ut til å holde seg (sentrale politiske signaler). Dette betyr at vi må gjøre en omfattende vurdering av hvordan vi skal rigge denne tjenesten i framtiden, både den ordinære flyktningetjenesten og tjenesten knyttet til enslige mindreårige.									
6.7.10		Oppgradering Vestlandsstykket 10 (T) - nytt		EBOI	Befaring/planlegging for oppgradering av kjøkken og bad i bokollektiv Vestlandsstykket 10	2019: Oppgradering gjennomført	Tiltaket vurderes i 2019 ifhtr videre drift av kollektivene for bosetting av enslige mindreårige flyktninger	200								
6.7.11		Kompetanseheving ved VIRK (T) - Nytt		EBOI	Psykososiale forhold i elevmassen og vold/trusler øker behov for kompetanseheving av ansatte ved VIRK. ROS-analyser og tiltakskort utarbeidet.											
6.7.12		Innvandrere i helse (T) - nytt		EBOI	For at fremmedspråklige skal kunne ta helsefagarbeiderutdanning som i dag kun tilbys i Grimstad ønskes etablert et samarbeid med Risør vgs. som et prøveprosjekt over 4 år. Behov for språkstøtte for at fremmedspråklige skal kunne følge videregående opplæring. Behov for 50% stilling som egenandel i en prosjektperiode på 4 år som det mottas tilskudd til prosjektledelse og	2019: Etablert kommunal stipendordning med midler fra NAV sosial.	Elevene bør ikke ta lån og stipend fra Lånekassa så tidlig i utdanningsløpet, og heller få midler til ordningen overført fra sosialstønad i NAV som stimulering til utdanning. Intern overføring fra økonomisk soisalhjelp vil ikke føre til økte utgifter totalt sett, men viser en dreining på bruk av midlene for å stimulere til utdanning. Egenandelen		400		400		400		400	400

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 115

					koordinering fra Imdi, med ønsket oppstart høsten 2018. Omfang: 3 elever/år		med 50% stilling vil gi statlig tilskudd. Rådmannen oppfordrer til at tiltaket gjennomføres ved prioritering internt i involverte enheter.								
6.7.13		VIRK avd. Linken (T) - nytt		EBOI	Tilbudet er sårbart, lavt bemannet og få elever. Gjerstad og Vegårshei kommuner kjøper timer. Det blir behov for økt pedagogisk bemanning i forbindelse med økning i antall elever fra skoleåret 2018-19		Krevende å opprettholde pedagogisk tilbud ved Linken med økning i antall elever uten å øke bemanningen. Bystyret vedtok i sak 2018 at rådmannen skal utrede tiltak for å gjøre VIRK sitt tilbud ved Linken bla. mindre sårbart. Rådmannen foreslo i denne sammenheng at tilbudet ble overført til Lisand, men dette gikk bystyret i mot. Rådmanne vil jobbe videre med bystyrets bestilling i 2019.		400		400		400		400
6.7.14		Inneklima ved Risør ungdomsskole (T) - nytt		RUS	Innspill fra årets vernerunde viser igjen at ventilasjonssystemet ikke gir tilfredsstillende inneklima. Målinger er gjennomført og rapport vil foreligge før sommeren. Det kan bli behov for nye målinger etter at nye vinduer og solskjerming er satt inn.	2019: Forbedret inneklima. Dette fordrer solavskjerming.	Skolen ble ferdigstilt 1976 og det har siden 90-tallet vært gjennomført større og mindre rehabiliteringstiltak. Det kan være aktuelt å ta en full vurdering.								
6.7.16		Strømtilførsel Kjempesteinsmyra (T) - nytt		ETT	Elkretsene er for små bl.a. på skolekjøkkenet og Blokk 6 ved Risør us. I vinter opplevde vi ved et par tilfeller at kapasiteten på strømforsyningen til skoleanleggene på Kjempesteinsmyra er for liten (med utkobling som	2019: • Ny trafo • Skifte kabler inkl. grøft (anslagsvis 450 m)	Tiltaket prioriteres for å unngå framtidige utkoblinger og kortslutning.	1000							

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 116

					konsekvens). I tillegg fikk vi et kabelbrudd på fordelingen til ungdomsskolen som kostet kommunen en del penger ved at vi måtte leie inn et mobilt strømaggregat over noen dager. Det viste seg at feilen lå i et fordelingsskap, men kablene er nå i en så dårlig forfatning at det var stor fare for kortslutning. Ny trafo koster ca 100'. Kalkyle for utskifting av kabler med grøft er ikke klarlagt pt. Siden både trafo, kabel og kabelgrøft skal fornyes, forutsettes dette tiltaket å være en investering. Da totale kostnader foreløpig mangler, foreslår enhetsleder å avsette 1" i 2019 og evt. etterfinansiere ytterligere behov i 2020.										
6.7.17		Overvåkingskamera ved Idrettsbygg og skoler (T) - nytt		ETT	Hærverk og besøk av uvedkommende ved Risør ungdomsskole, Risør barneskole og idrettsanleggene. FAU ved Risør ungdomsskole støtter tiltaket.			450							
6.7.18		Garderober i Idrettsbygget (T) - nytt		ETT	Skillevegger i dusjene			150							
6.7.19	6.7.9	Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T)		OMS/NAV	Aktivitetstilbud rus/psykisk helse har vært finansiert med midler fra FM. Tilskuddet opphørte januar 2017 og er videreført i ramma fra 2018 med kommunale midler. Behov for tettere oppfølging i bolig, koordinering av tjenester, individuell oppfølging				700		700		700		700

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 117

						nasjonalt hold tilføres tjenesten direkte.									
6.7.20	6.7.10	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)		OMS/ HAB	Avtale om velferdsteknologi er inngått via OFA.	Tidsperspektiv sees i sammenheng med årlige kostnader	Satsing på velferdsteknologi vil styrke de samlede helse- og omsorgstjenestene, inkludert HAB.	500		500		500		500	
6.7.21	6.7.11	Stillingshjemler/ressurser (T)		OMS/ HAB	Flere brukere med mer omfattende behov gir større press på avdelingene i OMS og HAB. Sees i sammenheng med pågående heltidsprosjekt, evaluering av turnus og oppgradering av utstyr/boliger. PS 128/17: "Rådmannen setter i gang et prosjekt for heltidskultur i Risør kommune. Prosjektet starter for ansatte helse- omsorg og erfaringer overføres til andre enheter. Målet er at minst 50 prosent av alle ansatte i omsorgssektoren skal jobbe heltid"		Ble i budsjettssammenheng slått sammen med 6.7.22 Punkttjenester og 6.7.23 turnus/møtepunkter og til sammen lagt i ramma med 1,5 mill. En større økning i stillingshjemler utsettes til senere i perioden og sees i sammenheng med økt bruk av velferdsteknologi, kompetanseutvikling, organisering av tjenestene, konklusjoner i heltidsprosjektet og evaluering av turnus. Økende utfordringer i brukermassen, demografisk utvikling, konsekvenser av økte stillingsstørrelser og grunnbemanning framover tilsier behov for større økning av ramma.		4 000		8000		12000		16000

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 118

6.7.22	6.7.14	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U/T)		HAB	Behov, lokalisering og eieforhold uavklart. Sees i sammenheng med utvikling i bruk av boligene i Tyriveien, oppgradering av leilighetene på Tjenna og aktuelle beboeres behov.		Bystyret vedtok i sak 2017/809-3 at rådmannen gis fullmakt til å bidra i videreføring av prosjektet. Underveis i prosessen har det kommet fram et ønske om døgnbemannning som frarådes så vel faglig som økonomisk. Døgnbemannning tilbys ved tre steder allerede og disse boligene søkes innarbeidet i nye omsorgsboliger ved Tjennasenteret.								
6.7.23	6.7.18	Kommunepsykolog (T) - nytt		Helse	Kommunen er innvilget tilskudd (400'), som har blitt overført i flere år ettersom det ikke har lyktes å tilsette psykolog. Det forventes at delfinansiering vil være mulig også i årene framover. Lovpålagt funksjon f.o.m. 2020. Interkommunalt tiltak/etablere interkommunalt nettverk vurderes. Lyses ut på nytt når Helsehus er etablert.	2019: Utlysning psykolog	Rådmannen vil gjøre en kontinuerlig vurdering av finansiering av tiltaket. Stillingen har vært lyst ut tre ganger, men har ikke lykkets å ansette. Lyses ut igjen, også forutsetning for å beholde midlene. Ser på mulig samarbeid i Østre Agder, da det har vist seg vanskelig å rekruttere til stillingen. Skal være på plass i 2020 ihht ny lov.			500		500			500
6.7.24	6.7.19	Opprette ny legehjemmel (T)		Helse	Det er i dag 6 leger i Risør kommune, etter at turnuslegeordningen ble avvirket 01.09.18. Det bør til enhver tid være 350-700 ledige listeplasser i Risør kommune. Kapasiteten i Risør sentrum er i dag sprengt. Anbefalt listestørrelse er 1000, enkelte har nå liste på 12-1500.		Ulike alternativer er mulig, avhenger i stor grad av legenes preferanser og rekrutteringsmuligheter. Utlysning av privat hjemmel (450' i basistilskudd). Fastlønna stilling kan være krevende økonomisk (1,5 mill), men lettere å rekruttere. Viktig å jobbe videre med organisering og faglig styring av legene. Økt legekapasitet vil kunne		450		450		450		450

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 119

						virke forebyggende og redusere andre utgifter.								
6.7.25	6.7.25	Utvikling av Frydenborgsenteret (T)		OMS	Mulighetsstudier utført innebærer korttidsplasser, omsorgsboliger, hjelpemiddellager og utvidet parkeringsareal for hjemmetjenestens framtidige el-biler. Det legges også opp til noen ENØK tiltak i eksisterende bygg, bla. nytt ventilasjonsanlegg. Ventilasjonsanlegget er over 20 år gammelt, og ved å skifte dette ut med et moderne anlegg får vi et bedre innemiljø og vi kan spare opp imot en halv million i årlige strømutfgifter.		Rasjonell drift blir helt avgjørende for å møte de demografiske utfordringene i kombinasjon med flere og raskere utskrivninger fra sykehuset i årene framover. Investeringer lagt i 2020 fremskyndes til 2019 og sees i sammenheng med framtidig KØH-tilbud. Nye plasser vil generere leieinntekter (oppholdsbetaling) og tilskudd (1,7 mill). Omsorgsboliger gir leieinntekter og tilskudd (1,4 mill). Økt antall korttidsplasser vil utløse behov for økt bemanning.	55 000						
6.7.26	6.7.26	Utvikling av Tjennasenteret (T)		OMS	Behov for nye omsorgsboliger på Tjenna som erstatning for ca 20 boenheter og fellesarealer som i dag er uegnet og står tomme. Beboere som kan motta punkttjenester i bistand til å klare seg mest mulig selv, knyttet både til OMS og HAB - her prioriteres beboere som kan benytte beliggenheten i sentrum.	2020: Ombygging	Attraktiv beliggenhet for eldre og personer med funksjonsnedsettelse. Utgiftene må sees i sammenheng med tilskudd og leieinntekter. Makstilskudd på 1,4 mill per omsorgsbolig som går til fradrag på totalkostnaden.			70 000				
6.7.27		Transportmidler Helse og Omsorg (T) - nytt		OMS	Behov for å erstatte gammel buss			1000						

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 120

6.7.28		Bil til Frydenborgsenteret (T) - nytt		OMS			Ses i sammenheng med andre biler i OMS og HAB								
6.7.29		Utstyr Frydenborgsenteret (T) - nytt		OMS	Senger, personløfter/heis, kjøleanlegg, utstyr i vaskeriet, døråpnere på tunge dører på Frydenborgsenteret, samt behov ved ressursentrene vurderes		Prioriterte tiltak ihht HMS (Helse, miljø og sikkerhet, funn vernerunde) og pålegg fra Arbeidstilsynet prioriteres	1250							
6.7.30		Rest rehabilitering Linken (T) - nytt		ETT	Tilkobling av varmeveksler for varme/kjøling av lokalene ble ikke gjennomført ved rehabilitering av bygget, automatiske døråpnere og støydempende tiltak i kantina		Tiltakene er nødvendige for å opprettholde et godt tilbud i Kulturskolen og aktivitetssenteret	800							
6.7.31		Datautstyr område Helse og omsorg (T) - nytt		RÅD	Behov for utskifting av 50-60 PC'er innen Helse og omsorg. Ref utskiftingsplan IKT Agder		Maskinparken er for gammel for nødvendige oppgraderinger								
6.7.32	6.7.29	Oppgradering av kartgrunnlag (T)		BYG	Kommunen har gått over til sentral lagring av FKB-data. Det vil si at endringer som gjøres i kartet i kommunen umiddelbart overføres til sentral lagring og legges ut på web.	Det skal foretas nye flyvninger i 2020/2021 i regi av Kartverket/Geovekst.	Midlene som er satt av følger oppsett fra Kartverket/Geovekst og er knyttet til ulike oppgraderinger av kartgrunnlaget. Forrige kartlegging kostet ca. 250'	100		300		200			0
6.7.33	6.7.30	Biler og utstyr (T)		ETT	Innkjøp ihht vedlegg 2. Oppsynsbåt (4 mill, med 2 mill i tilskudd) er planlagt i 2020.		El-biler prioriteres der det er mulig.	2 700		7000		150			150
6.7.34	6.7.31	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)		ETT	Tiltak ved Frydenborgsenteret og Politistasjonen er gjennomført. Behov for utskifting i flere bygninger og sentral styring samt direktevarsling ved Tyriveien og Tjennasenteret.		Viktige sikringstiltak som må prioriteres høyt.	750							
6.7.35	6.7.34	Rehabilitering demning Garthetjenn (T) - nytt		ETT	Arbeid med å utrede tilstanden til demninga av Garthetjenn, med alternativ å rehabilitere eller fjerne demningen er igangsatt. Tidligere funksjon	2019: Eventuelle tiltak i tråd med konklusjoner i utredning legges inn i HP/ØP	Viktig tiltak av beredskapsmessige hensyn.								

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levekår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

► Handlingsprogram og økonomiplan 2019-2022 med budsjett 2019 side 121

					som alternativ kilde til vannforsyning er ikke lenger aktuell. Mulig finansiering som VA-prosjekt.											
6.7.36	6.7.35	Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden.		ETT	Gatelysene langs solsiden har ikke virket ordentlig på flere år. El-anlegget er i dårlig forfatning og må erstattes med nytt. Ønskes gjennomført i 2018 og omprioritering av tiltak på Solsiden legges fram i tertialrapporten.		Nye lysstolper og – armaturer vil også vurderes i 2020.	300		150						
6.7.37		Varmesentral i Sirisvei (T) - nytt		ETT	Driftssituasjon med kobling mot sentral styringsenhet og strategi under vurdering. Behov for ny elkjele med bedre kapasitet til å ta toppbelastning vintertid. Trafo må oppgraderes. Nøddaggregat for styring ved strømbryt.	2019: Gjennomført tiltak	Nøddaggregat viktig i beredskapssammenheng. Oljefyring har vært nødvendig med nåværende utstyr og skal unngås.	1000								
6.7.38		Garasjer ved verkstedet (T) - nytt		ETT	Det er ikke midler igjen etter rehabilitering av verkstedet til garasjer og det brukes mye tid på å skrape bilene til vaktmestere			400								
6.7.39		Trefelling i Urheia (T) - nytt		ETT	Store trær har vokst opp i veien for utsiktspunkter i Urheia. Terrenget og trærnes størrelse krever profesjonell trefelling.		Betydning for attraktivitet og sikkerhet.			150						

Tiltakene er vurdert i forhold til hensyn til folkehelse og levkår (FL) og miljø og klima (MK), med grønn farge for positiv effekt, gul farge for nøytrale tiltak, og rød farge der tiltaket vurderes å ha negativ effekt. I kolonnene for kostnader i perioden er røde tall beløp det ikke er funnet rom for å prioritere innenfor rammene for driftsutgifter eller investeringer, mens sorte tall er beløp som er lagt inn i rammene. Alle beløp er oppgitt i 1 000 kroner. Inntekter står som negative beløp (med minustegn foran).

DEL V: VEDLEGG

Vedlegg 1: Status på tiltak i handlingsprogram for 2018-2021

Tiltak som er gjennomført/ventes gjennomført i 2018 eller tas videre i drift er merket med grønt.

Tiltak som videreføres/foreslås endret i handlingsprogram for 2019-2022 er merket med gult.

Tiltak som utgår fordi de ikke lenger er aktuelle eller ikke prioriteres i handlingsprogram for 2019-2022 er merket med rødt.

	Kunnskap: Vi skal ha skoleresultater over landsgjennomsnittet	Ansv	
6.1.1	Skolehelsetjeneste i videregående skole (T)	Helse	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.1
6.1.2	Psykisk helse, spe- og småbarn og familierapi (T)	Helse	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.1
6.1.3	Flere barnehagelærere i kommunale barnehager (T)	BHG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.2
6.1.4	Kompetanseheving i skolen (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.3
6.1.5	Realfagsatsing i barnehager og skoler (T)	RÅD	Videreføres i drift
6.1.6	Datautstyr til VIRK (T) - nytt	EBOI	Ikke prioritert
6.1.7	Veiledning/mentorordning for nytilsatte og nyutdannede lærere i barnehage og skole (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.6
6.1.8	Kompetanseheving i kommunale barnehager (T)	BHG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.7
6.1.9	Felles seminar i barneskolen (T)	BS	Ikke prioritert
6.1.10	BTI-modellen (Bedre Tverrfaglig Innsats) (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.9
6.1.11	Språkløyper, lese- og skriveopplæring (T)	GS	Ikke prioritert
6.1.12	Spesialundervisning/spesialpedagogisk hjelp (T)		Videreføres i HP 2019-2022: 6.1.11
	Kunnskap: Vi skal utvikle talenter innen kunst, kultur og idrett		
6.2.1	Oppgradering av idrettsanlegget på Kjempesteinsmyra (T)	ETT	Gjennomført
6.2.2	Studieforberedende utdanningsprogram kunst, design og arkitektur (T)	RÅD	Ikke nok søkere, derfor ikke igangsatt
6.2.3	Vareheis i Kunstparken (T) - nytt	ETT	Ikke aktuelt
	Regional utvikling: Vi skal styrke det interkommunale samarbeidet		
6.3.1	Interkommunale samarbeid (U)	RÅD	Pågående arbeid bla. i regi av regionsamarbeidet i ØA
6.3.2	Styrke teknisk vaktordning (U/T)	ETT	Videreføres i drift
6.3.3	Digitaliseringsstrategi (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.3.1
6.3.4	Sang i Øst/Samspill (T) - nytt	KUL	Vurderes videre i 2019
6.3.5	Utvikle profesjonelle kunstnermiljø (T) - nytt	KUL	Ikke aktuelt
6.3.6	Økt kontingent i Østre Agder-samarbeidet (T) - nytt	RÅD	Gjennomført
6.3.7	Fysioterapi (T) - nytt	RÅD	Gjennomført
6.3.8	E-helsekoordinator (T) - nytt	RÅD	Gjennomført
6.3.9	Juridisk kompetanse (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.3.2

	Regional utvikling: Vi skal delta aktivt i utvikling av regionen		
6.4.1	Ladestasjoner el-bil (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.1
6.4.2	Miljøfyrtårnsertifisering (T)	ETT	Videreføres i drift
6.4.3	Klimaregnskap (T)	ETT	Videreføres i drift
6.4.4	Videregående skole (P)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.2
6.4.5	Trafikksikkerhetsplan (U)	ETT	Gjennomført, vedlegg i HP 2019-22
6.4.6	Oppgradering av kommunale veier (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.3
6.4.7	FV 416 (P)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.4
6.4.8	Stamveinett - E18 parsell Vinterkjær (P)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.5
6.4.9	Aktiv på dagtid (T)	NAV	Videreføres i drift
6.4.10	Forskning og utvikling (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.6
6.4.11	Tiltak for bedring av tilstanden til vannområder - EUs vanndirektiv (U/T) - nytt	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.7
6.4.12	Enøk/SD-anlegg i kommunale bygg (T) - nytt	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.4.8
	Attraktivitet: Vi skal være en kommune der flere flytter inn enn ut		
6.5.1	Båthavn Karolina (U/T)	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.1
6.5.2	Hovedplan vann og avløp (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.2
6.5.3	Vedlikehold kommunale bygg (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.3
6.5.4	Nedgravde renovasjonsløsninger (U)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.4
6.5.5	Utvidelse av Trollstua barnehage (T)	ETT	Gjennomføres i 2018
6.5.6	Utskifting av flytebrygger (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.5
6.5.7	Reguleringsplan Hasalen (T)	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.6
6.5.8	Utvidelse kirkegård og minnelund (U/T)	ETT	Gjennomført
6.5.9	Kommunedelplan strandsone (T)	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.7
6.5.10	Reguleringsplan for Risør sentrum (U)	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.8
6.5.11	Kulturminnevernplan (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.13
6.5.12	Nærmiljø-, trafikksikkerhet og friluftsområder (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.14
6.5.13	Ferdigstilling av Moland Øst (T)	ETT	Ikke prioritert i planperioden
6.5.14	Næringsområde Moland Vest (U/T) - nytt	ETT	Ikke prioritert i planperioden
6.5.15	Nytt næringsområde på Hestemyr (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.15
6.5.16	Samlokalisering av helsetjenester (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.16. Egen BS-sak om dette.
6.5.17	Salg av Kragsgate 48	RÅD	Ikke lenger aktuelt
6.5.18	Helseplan (U)	RÅD	Innarbeides i Kommuneplan
6.5.19	Vormeliveien - trafikksikring/utbedring (U)	ETT	Ventes ferdigstilt første halvår 2019
6.5.20	Terapibasseng Caspersensvei (T)	KUL	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.17
6.5.21	Svømmehall, rehabilitering eller nybygg (U/T) - nytt	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.18
6.5.22	Møtesteder for ungdom (U/T) - nytt	KUL	Videreføres i drift
6.5.23	Bredbåndstilgang (U/T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.19
6.5.24	Kyststi (U/T) - nytt	BYG	Ikke prioritert i planperioden
6.5.25	Kontroll avløpsvann (T) - nytt	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.21
6.5.26	Flytte til sentrum (U/T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.22
6.5.27	Nye Torvet (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.23
6.5.28	Åpningstider Bibliotek (T) - nytt	KUL	Videreføres i HP 2019-2022: 6.5.24
6.5.29	Ridehall på Gjernes (T) - nytt	KUL	Gjennomført
	Attraktivitet: Vi skal ha mer besøk		
6.6.1	Parkeringsløsninger i sentrum (U/T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.6.1
6.6.2	Bobilparkering på Tjenna (U/T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.6.2
6.6.3	Kommunale kaier (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.6.3
6.6.4	Støtte til Risør Trebåtfestival (T)	KUL	Videreføres i drift

6.6.5	Havneplan (U)	ETT	Sjøarealet i havna tas med i Reguleringsplan for sentrum
6.6.6	Strømforsyning Solsiden (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.6.4
6.6.7	Levende lokaler (U) - nytt	RÅD	Videreføres v/Risør By AS
6.6.8	Utbedring av lekeplasser i Risør sentrum (U/T) - nytt	RÅD	Ikke prioritert
6.6.9	Sentrumsutvalget (U/T) - nytt	RÅD	Enkelttiltak iht konklusjoner/vedtak
Organisasjons- og tjenesteutvikling			
6.7.1	Egenkapitalinnskudd KLP (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.1
6.7.2	Kompetanseheving (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.2
6.7.3	Lederutviklingsprogram (T)	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.3
6.7.4	Styrking personal (HR) og organisasjonsutvikling (T) - nytt	RÅD	Gjennomført
6.7.5	Diverse ombygginger Fargeskrinet barnehage (U/T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.7
6.7.6	Oppgradering uteleker barnehager (T)	BHG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.8
6.7.7	Vinduer på Risør ungdomsskole (T) - nytt	ETT	Gjennomføres i 2018
6.7.8	Merkantil ressurs/kontroller (U/T)	RÅD	Ikke prioritert
6.7.9	Samlokalisering av enhet for bosetting, opplæring og inkludering (U/T) - nytt	EBOI	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.8
6.7.10	Videreføring av styrket tilbud innen rus/psykisk helse (T)	OMS	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.17
6.7.11	Velferdsteknologi/ Medisinsk utstyr (T)	OMS/ HAB	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.18
6.7.12	Stillingshjemler/ressurser (T)	OMS	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.19
6.7.13	Ombygging/ Tilpasning Orreveien (T)	ETT	Gjennomføres i 2018
6.7.14	Heimen Sandnes (U/T)	ETT (HAB)	Gjennomføres i 2018-19
6.7.15	Boligtilbud uten heldøgns tilstedeværelse (U/T)	HAB	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.20
6.7.16	Aktivitet for økonomisk sosialhjelp (U/T)	NAV	Videreføres i drift
6.7.17	Økt bemanning ved NAV sosial (T)	NAV	Ikke prioritert
6.7.18	Styrket helsestasjon (T)	Helse	
6.7.19	Kommunepsykolog (T)	Helse	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.21
6.7.20	Opprette ny legehjemmel (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.22
6.7.21	Utskifting til el-bil og en ekstra bil til punkttjenester (T) - nytt	HAB	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.25-26
6.7.22	Anskaffelse av ny minibuss (T) - nytt	HAB	Gjennomført
6.7.23	Bygge opp punkttjenester (U/T) - nytt	HAB	Ikke prioritert
6.7.24	Kompensasjon for lovpålagte tjenester HAB - (T)	HAB	Gjennomført
6.7.25	Utvikling av Frydenborgsenteret (T)	OMS	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.23
6.7.26	Utvikling av Tjennasenteret (T)	OMS	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.24
6.7.27	El-biler omsorgsenheten (T)	OMS	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.25-26
6.7.28	Kompensere flyttturnuser til faste stillinger (T)	OMS	Ikke prioritert
6.7.29	Oppgradering av kartgrunnlag (T)	BYG	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.30
6.7.30	Biler og utstyr (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.31
6.7.31	Brannvarsling og ledelys i kommunale bygg (T)	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.32
6.7.32	Nye stoler og gulvdekke i Dikken (T)	KUL	Gjennomført
6.7.33	Prosjektingeniør (T) - nytt	ETT	Gjennomført
6.7.34	Rehabilitering demning Garthetjenn (T) - nytt	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.33
6.7.35	Rehabilitering av grøftetrase for gatelys langs Solsiden	ETT	Videreføres i HP 2019-2022: 6.7.34

Tillegg ved behandling av PS 77/17 Handlingsprogram og økonomiplan 2018-2021:

Tiltak/Utredning/Pådriverfunksjon	Ansvar	Status
1. Kyststi trekkes ut av investeringsplan i 2019 (10 mill)		
2. Rønningsåsen legges inn i investeringsplanen i 2018 med 3 mill, og 7 mill i 2019.	RÅD	Arbeidet pågår etter planen
3. Byantikvaren legges inn i drift 2018 og finansieres ved generelt kutt i driftsenhetene. Det arbeides videre med annen finansiering		Ingen kvalifiserte søkere ved utlysning. Ikke prioritert fra rådmannen etter dette.
1. Bredbånd til hele kommunen (U/T) - nytt	RÅD	Arbeidet pågår og vurderes fortløpende
2. Heltidskultur og bemanning i omsorgssektoren	OMS/RÅD	Prosjektet er etablert innen helse- og omsorg med prosjektleder Cesilie Borge
3. Kommunal utbygging Rønningsåsen (T) - nytt	RÅD	Gjennomføres 2018-19
4. Veilys Moen (T) - nytt	RÅD	Gjennomføres i 2019
5. Vann og avløp Fie – Krabbesund (U/T) - nytt	RÅD	Gjennomføres 2018-19
6. Nye vinduer Risør ungdomsskole (T) - nytt		Pågående arbeid med dette
7. Tidlig innsats i skolen	BS	Gjennomført
8. Trygge skoleveier, Trafikksikkerhetsplan (T) - nytt		Enkel tiltaksplan som vedlegg til HP/ØP 2019-22
9. Integrering	KUL/ RÅD	Pågående arbeid med dette som tema. Nedbemanning og økonomiske utfordringer innenfor EBOI har gjort at dette fokuset ikke har vært sterkt nok i 2018
10. Miljø- og klima (revidert)	ETT	Utskifting av bilparken til el-biler fortsetter.
11. Læringer	RÅD	Ikke i mål med 25 læringer, men god utvikling siste året med bla. nye læringer innenfor teknisk. Arbeidet fortsetter i 2019
Flere gjester – bobiler og gjestehavn (T) - nytt	RÅD	Når det nå er bestemt at det ikke skal bygges helsesenter på Tjenna, må vi vurdere spørsmålet om bobilfaciliteter der på nytt. Videreføres i HP/ØP 2019-22 6.6.2. Reguleringsplan for sentrum inkluderer gjestehavn.
Plastposefri kommune (T) - nytt	RÅD	Jobbes videre med i 2019. Ikke kommet i mål med dette i 2018.
Meråpent bibliotek (T) - nytt	KUL	Videreføres i HP/ØP 2019-22 6.5.24
Sentrumsutvalg (T) - nytt	RÅD	Arbeidet gjennomført av utvalget. En rekke oppfølgingstiltak i rapporten som fremmes enkeltvis
Samarbeid med frivilligheten (U) - nytt	KUL	Jobbes med i Kulturenheten og i forbindelse med revisjon Kommuneplan.
Øke antall legehjemler (T) - nytt	RÅD	Videreføres i HP/ØP 2019-22 6.7.28
Hvis stillingen som «Byantikvar» opprettes anbefales den lagt under enhet «Plan og byggesak». Stillingsinstruks bør gi rom for å delta i arbeidsoppdrag som pålegges av leder.	RÅD	P.t ikke aktuelt
Det bevilges kr 200 000 til å utarbeide trafikksikkerhetsplan i 2018. Inndekning driftsfond		Enkel tiltaksplan som vedlegg til HP/ØP 2019-22

Vedlegg 2: Plan for utskifting av biler og utstyr

Bil/maskintype	Årsmodell	Utskiftningsår	Beløp	Totalt pr år
Wille (hjullaster)	2009	2019	1 800 000	
VW Transporter		2019	450 000	
El vaktmesterbil		2019	450 000	2 700 000
Stor lastebil		2020	3 000 000	
Skjærgårdstjenestebåt*	2001	2020	4 000 000	7 000 000
Feiepadde til Avant		2021	150 000	150 000
Brøyteskjær til Wille og traktor		2022	150 000	150 000

*Omprioriteringer kan bli aktuelt. * 50% av netto kostnad dekkes av tilskudd*

Vedlegg 3: Plan for utskifting ihht. hovedplan for vann og avløp

Tiltak	År	Investering uten mva.	Totalt pr år
Tilhenger for nødvann	2019	150 000	
Sanering Lyngveien	2019	1 500 000	
Bossvik VBA - oppgradering	2019	950 000	
Søndeled RA - rehabilitering	2019	700 000	
Sanering Konvallveien	2019	3 500 000	
Vestlandsstykket	2019	4 200 000	
Randvik sivbed - gjerde	2019	300 000	11 300 000
Trykkøkningstasjon Vindvik	2020	1 500 000	
Randvik RA - Rehabilitering	2020	1 100 000	2 600 000
Frivoll pumpstasjon - flytting av pumper	2021	300 000	
Sanering Urbakken	2021	3 800 000	
Sanering Trekta	2021	700 000	4 800 000
Moland - oppgradering kulvert	2022	1 500 000	
Enghavgata	2022	1 800 000	3 300 000
Tilhenger for nødvann	2019	150 000	

*Utdrag fra vedtatt Hovedplan, med justeringer per 2018.
Omprioriteringer kan bli aktuelt.*

Vedlegg 4: Plan for oppgradering av kommunale veier (grusveier)

Kriterier og valg for oppgradering av kommunale veier.

1. Belastning/trafikk tetthet
2. Veiens nåværende standard
3. Vedlikeholdskostnader

Veinavn	Nåværende standard	Belastning/trafikk tetthet	Utbedringer bærelag	Prioritering
Åmlandsveien	Grus/asfalt	5 husstander (fra Åsvikveien)	Skiftes	1
Hasdalen – Gjernes	Grus	6 husstander	Skiftes	2
Sørbøveien	Grus/asfalt	8 husstander	Skiftes	3
Auslandsveien	Grus	4 husstander	Delvis skiftes	4
Torbjørnsdalen	Grus	Gjennomgangsvei	Skiftes	5
Daleveien	God standard	3 husstander	Stabilt	6
Sjåvågveien	God standard	3 husstander	Stabilt	7
Hansemyrveien	Grus	5 husstander	Skiftes	8
Ormdalstranda	Grusvei/delvis ny på 90- tallet	4 husstander	Delvis skiftes	9
Kjødvika	Grus	5 husstander	Skiftes	10
Øyaveien videreføring	Grus	9 husstander 60 hytter	Skiftes	11
Sirisvei	Grus	8 husstander	Skiftes	12
Skiveien	Grus	10 husstander	Skiftes	13
Røedsveien	Dårlig asfalt	15 husstander	Skiftes	14
Reasfaltering av boligområder	Mindre asfalteringsjobber i boligområder.			
Veioppgraderinger ifm VA-arbeider.	Prioritering følger gjennomføringsplanen for vann- og avløpsprosjekter.			

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 5: Plan for vedlikehold av kommunale bygg

Område/Bygg/tiltak	Sum	2019	2020	2021	2022	REST	Prosjekter	Enhetsleders kommentar
Administrasjonsbygg	860 000	0	0	0	0	995 000	1 200 000	
Kommunehuset								
Solskjerming på Skaddene	20 000					20 000		
Vaskes og males	300 000					300 000		
Montere SD anlegg for varmen i bygget							1 200 000	Prosjekt 1.200.000
Montere dørmagnet Teknisk						25 000		
Lydisolere vegg Kastellet og korridor Teknisk						100 000		
Kirkegt. 1						10 000		
Bytte vinduer	400 000					400 000		Estimert pris
Isolere på loftet og bytte loftsluke	20 000					20 000		
Sjekke takstein og montere snøfangere	120 000					120 000		
Barnehager	605 000	335 000	0	0	0	270 000	350 000	
Fargeskrinet								
Varmekabler i takrenner	85 000	85 000						
Ombygging for fler kontorplasser til pedagoger							350 000	Prosjekt 350.000*
Nytt gulvbelegg i Blomsterenga								
Ekstra stikkontakter på kjøkken og ved Smartboard								
Vaskes og males/ beises	250 000	250 000						
Trollstua								
Vaske og males	270 000					270 000		
Skolebygg	2 210 000	375 000	0	0	0	1 835 000	490 000	
Risør barneskole (inkl SFO-bygget)								
Kameraovervåkning på skoleområdet.	25 000					25 000		
Montere vegger for lagring av El-sykler på Idrettsbygget	40 000					40 000		
Oppgradere toaletter SFO								
Monteremagneter på 3 dører, hems SFO								
Bytte vinduer og reparere hull i vegg - SFO								
Støy oppholdsrom SFO - Lyddemping	25 000					25 000		
Hope barneskole								

Sette opp vegg over skolekjøkkenet ca.8*2,4m + varme,ventilasjon etc.	100 000					100 000		
Bytte ventilasjonsanlegg - Gymsal + SD-anlegg	250 000					250 000		
Nødlis, oppgradering							90 000	Prosjekt 90.000
Dusjvegger - Gymsal.	100 000					100 000		
Vaskes og males	200 000					200 000		
Montere solavskjerming og nye vinduer- Personalrom/forming.	240 000					240 000		
Oppussing av dusjer	150 000					150 000		
Nytt belegg - Kontorbygg.	90 000					90 000		
Søppelskur - Bygges kontainer skjul	350 000					350 000		
Risør ungdomsskole								
Kameraovervåkning på skoleområdet.	25 000					25 000		
Varmtvann i klasserommene, er kun kaldt vann i kranene								
Legge nytt belegg i gang og klasserom blokk 9	30 000					30 000		
Nytt brannvarslingsanlegg - oppgradering							400 000	Prosjekt 400.000
Vaskes og males	375 000	375 000						
Nytt låssystem og magnetkortlåser	210 000					210 000		
Institusjoner	1 301 000	0	0	0	0	1 301 000	750 000	
Frydenborgsentret								
Ventilasjon ut fra heissjakt	20 000					20 000		
Problemer med akustikken på stort møterom til hjemmesykepleien	40 000					40 000		
Vaskes og males	500 000					500 000		
Montere 4 stk.varmegjenvinnere - Rotor X							600 000	Prosjekt 600.000
Automatisere varmeanlegg	120 000					120 000		
Div utelysstolper må skiftes	100 000					100 000		
Avdeling 5. Tette for vann inn i heissjakt	125 000					125 000		Holdes under oppsikt
Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	60 000					60 000		
Avdeling 9. Lekkasje på verandaen	125 000					125 000		Holdes under oppsikt
Avdeling 8. Rep av ventilasjonsanlegg	16 000					16 000		
Avdeling 5 - 9. Montere gjerde	60 000					60 000		
Montere kjølemaskin og fancoil	85 000					85 000		
Søppelskur- Bygges om for å kunne vaske containere							150 000	Prosjekt 150.000
Kjøling av hovedkjøkken								INNHEMTE PRIS
Sannering av slamavskiller	50 000					50 000		

Utleieboliger	2 615 000	270 000	0	0	0	2 345 000	250 000	
Dueveien 12 A								
Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000					300 000		
Dueveien 12 D								
Oppgradering bad, kjøkken m.v.	300 000					300 000		
Orreveien								
Utskifting av brannsentral								
Tyriveien 15 A-D								
Oppgradering av leiligheter	250 000					250 000		
Skifte dører og vinduer og sjekke tak	100 000					100 000		
Vaskes og males	170 000	170 000						
Tyriveien 15 E-I								
Ordne badet, det er brudd i varmekabel gulv, belegget er dårlig og veggplatene bør byttes	100 000					100 000		
Sirisvei 12 G - L								
Vaskes og males	250 000					250 000		
Sandnes Ressurssenter								
Basebygg. - Solavskjerming	50 000					50 000		
Rekkehus. Flekk males	100 000	100 000						
Rekkehus. - Vaskes og males utvendig og ordne ramper ved terrassene	100 000					100 000		
Hus 1 og 2 - Vaskes og males	350 000					350 000		
Hus 3 - Vaskes og males	250 000					250 000		
Båthuset. Bytte noe kledning	60 000					60 000		
Senke fortauet	30 000					30 000		
Låven. Vaskes og males	150 000					150 000		
Søppelskur. Sette opp skur til søppeldunker							250 000	Prosjekt 250.000
Risørveien 911								
Sette opp nye takrenner og nytt pipebeslag	35 000					35 000		
Riggen 16 B								
Bytte terrassegulv	20 000					20 000		
Næringsbygg	1 675 000	0	0	0	0	1 675 000	160 000	
Rådhuset								
Sette opp en rekke til med snøfangere ut mot Rådhusgata	20 000					20 000		
Vaske og male slitte flater - Innvendig.	300 000					300 000		
Vaskes og males - Utvendig	400 000					400 000		

Ombygging av ventilasjonsanlegg i Storsalen	25 000					25 000		
Takstein og takrenner	125 000					125 000		
Kragstgt. 48 B								
Bytte nødllys							80 000	Prosjekt 80.000
Bytte gammelt ventilasjonsanlegg å få det inn på datavaktmesteren	400 000					400 000		
Bytte utgangsdør for ambulanseutgang	20 000					20 000		
Montere solavskjerming i 2 etg. På helsestasjonen	75 000					75 000		
Vaskes og males	250 000					250 000		
Reparere sprekker i mur	60 000					60 000		
Tjenngata 9 NAV								
Bytte nødllys							80 000	Prosjekt 80.000
Idrettsbygg	1 887 000	0	0	0	0	1 887 000	0	
Idrettsbygget Hele bygget er under vurdering)								
Renovere bassenget og vegger og gulv	12 000					12 000		Avventer utredning av ny svømmehall og fremtidig bruk av bygget
Vinduer males	50 000					50 000		
Bytte styring til sentralvarmeanlegg	25 000					25 000		
Fjerne blindsoner	50 000					50 000		
Vaskes og males	200 000					200 000		
Bytte elektrokjelen	140 000					140 000		
Bytte varmtvannstank	150 000					150 000		
Bytte sand i sandfilterne med sand eller glass	160 000					160 000		
Vaskes og males	200 000					200 000		
Montere varmeveksler for vann inn i ventilasjonen	20 000					20 000		
Bytte avløpsrør som går i veggene	30 000					30 000		
Bytte himmling	170 000					170 000		
Idrettshallen								
Vaskes og males	400 000					400 000		
2 nye heisevegger/baneskiller	160 000					160 000		
Nye inngangsdører/ rømningsdører	120 000					120 000		
Kulturbygg	340 000	0	0	0	0	340 000	0	
Kunstparken								
Flytte bomberomsdørene	60 000					60 000		
Risørhuset								
Bytte lysarmaturer over skranke på bibloteket	30 000					30 000		
Skansen								

Vaske og male hele byggingen utvendig	250 000					250 000		
Alderssentret , Sykehusgata 7 og 9	0	0	0	0	0	50 000	1 000 000	
Sykehusgata 7.Byttes resterende vinduer						50 000		
Sykehusgata 9. Vinduene og dør restaureres							400 000	ESTIMAT - Bør slås sammen i et prosjekt.**
Sykehusgata 9. Tak restaureres							300 000	
Sykehusgata 9. Grunnmur og trapp restaureres							300 000	
Total sum for prioriterte tiltak*		980 000	0	0	0	10 698 000	4 200 000	

* Estimat

** Søsterboligen bør sees på som et restaureringsprosjekt

Tiltak merket med gult kan alternativt tas som prosjekt/investering

Alle priser eks. mva

Vedlegg 6: Forvaltningsplan for friluftslivsomr. i skjærgården i Aust-Agder

Prioritering av tiltak i statlig sikra friluftsområder i Risør kommune 2019-2022

Pri	Område	Tiltak	Kostnad
1	Urheia	Videreutvikle badeplassen	20 000
2	Linpon	Grill	50 000
3	Saltbuholmen	Grill	50 000
4	Karolina	Etablere badeflåte i betong	50 000
5	Skjærgården	Plassere fortøyningsringer	10 000
6	Randvik	Merking av rundløype på Randviktangen og sti langs sjøen mot Flisvika/Risør sentrum	40 000
7	Urheia	Rydding og sammenlenking av tidligere stier	30 000
8	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Gjøhavn	30 000
9	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Østre Breibukt	30 000
10	Store Vardøya	Rydde sti fra Perleporten til Vestre Breibukt	45 000
11	Store Vardøya	Rydde vegetasjon, bakland badebukt-Perleporten	35 000
12	Saltbuholmen	Rydding av vegetasjon ved badeplass-oppholdsareal/ bakland	72 000
13	Risøya	Rydding av vegetasjon og grusing av veien fra brygga hvor Øisang legger til ved Lille Danmark	18 000
14	Risøya	Rydding av vegetasjon - vestvendt strand ved Lille Danmark	18 000
15	Finnøya	Benker på Finnøypynten	5 000
16	Urheia	Utbedre stier, lette tilkomst for funksjonshemmede	50 000
17	Urheia	Rydde vegetasjon rundt Lindeknuten og sette ut benk	60 000

Planen finnes i sin helhet på Aust-Agder fylkeskommunes hjemmeside:
<http://www.austagderfk.no/tjenester-og-fagfelt/naturforvaltning-og-friluftsliv/forvaltningsplan-for-friluftslivsomradene-i-skjargarden/>

Vedlegg 7: Plan for utbedring av kommunale kaier

Kai	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Dampskipsbrygga etappe 1	2020	Utsettes/Uavklart	
Dampskipsbrygga etappe 2	2020	Utsettes/Uavklart	0
Strandgata brygge etappe 1	2021	500 000	
Strandgata brygge etappe 2	2021	50 000	
Strandgata brygge etappe 3	2021	250 000	800 000
Solsiden brygge 2	2022	150 000	
Buvikveien brygge 2	2022	150 000	300 000

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 8: Plan for utskifting av kommunale flytebrygger

Brygge	År	Inv. inkl. mva	Totalt pr år
Buvika - Pir 2	2019	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 3	2020	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 4	2021	1 000 000	1 000 000
Solsiden - Pir 5	2022	1 000 000	1 000 000

Omprioriteringer kan bli aktuelt.

Vedlegg 9: Plan for innfasing av ladepunkter for elbil

Sted	Type ladestasjon	Antall	År	Investering inkl. mva	Totalt pr. år
Sandnes ressurscenter	Private biler	6	2019	360 000	
	Tjenestebiler	4	2019	240 000	
	Beboerbiler	*	2019		
Orreveien	Private biler	2	2019	120 000	
	Tjenestebiler	2	2019	120 000	
	Beboerbiler	2	2019	120 000	960 000
Tyriveien	Private biler	2	2020	120 000	
	Tjenestebiler	*			
	Beboerbiler	2	2020	120 000	
Linken	Private biler	4	2020	240 000	
	Tjenestebiler	4	2020	240 000	720 000
	Beboerbiler	*			
Frydenborgsenteret - andre runde	Private biler	*			
	Tjenestebiler	25	2021	1 500 000	1 500 000
	Beboerbiler	*			
Tangen	Private biler	5	2022	300 000	300 000

*Ikke behov. Private biler = Grønn kontakt

Vedlegg 10: Plan for trafiksikkerhetstiltak

Tiltak	År	Investering	Totalt pr år
Utbedring av rekkverk Kranbakken	2019	100 000	
Fortau Tjenngata	2019	200 000	300 000
Oppgradering av vei ned til Randvik	2020	200 000	200 000

Omprioriteringer kan bli aktuelt
